

Xujun xi y'ét'a Mateo én nda tsuhu Jesucristo

*Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesucristo
(Lc. 3:23-38)*

¹ Ei tjít'a ntjehe Jesucristo. Ntjehe David nibaha ra ko ntjehe Abraham nibaha ra.

² Abraham kama na'mihí Isaac. Isaac kama na'mihí Jacob. Jacob kama na'mihí Juda ko já nts'e. ³ Juda kama na'mihí Fares ko Zera, ko Tamar kama naaha. Fares kama na'mihí Esrom. Esrom kama na'mihí Aram. ⁴ Aram kama na'mihí Aminadab. Aminadab kama na'mihí Naason. Naason kama na'mihí Salmon. ⁵ Salmon kama na'mihí Booz, ko Rahab kama naaha. Booz kama na'mihí Obed, ko Rut kama naaha. Obed kama na'mihí Isai. ⁶ Isai kama na'mihí nda rei David. David kama na'mihí Salomon, ko chjuúhun Urias kama naaha.

⁷ Salomon kama na'mihí Roboam. Roboam kama na'mihí Abias. Abias kama na'mihí Asa. ⁸ Asa kama na'mihí Josafat. Josafat kama na'mihí Joram. Joram kama na'mihí Uzias. ⁹ Uzias kama na'mihí Jotam. Jotam kama na'mihí Acaz. Acaz kama na'mihí Ezekias. ¹⁰ Ezekias kama na'mihí Manases. Manases kama na'mihí Amon. Amon kama na'mihí Josias. ¹¹ Josias kama na'mihí Jeconias ko já nts'e. Kui xi tjíntu nistjin nga ngjinijé xuta Israel Babilonia.

¹² Askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, Jeconias kama na'mihí Salatiel. Salatiel

kama na'mih_i Zorobabel. ¹³ Zorobabel kama na'mih_i Abiud. Abiud kama na'mih_i Eliakim. Eliakim kama na'mih_i Azor. ¹⁴ Azor kama na'mih_i Sadoc. Sadoc kama na'mih_i Akim. Akim kama na'mih_i Eliud. ¹⁵ Eliud kama na'mih_i Eleazar. Eleazar kama na'mih_i Matan. Matan kama na'mih_i Jacob. ¹⁶ Jacob kama na'mih_i Kuse. Kuse xi x'ih_in Mari_a, ko Mari_a xi naaha Jesu. Jesu xi 'mih_i Cristo.

¹⁷ B'a ts'in j'aha te ñju tíkja ntje chá xi nibaha ra Abraham santaha David. Askahan ta te ñjuhú tíkja ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga ngjinijé xuta Israel Babilonia. Ko askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, ta te ñjuhú tíkja ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga j'ai tsin xi Cristo.

*B'i ts'in kik'inyaha Jose nga Jesucristo tsin
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ B'i kama nga tsin Jesucristo. Mari_a xi kama naaha Jesu, kui xi ja tjindakoh_o nga kuixanko Kuse. Tunga kintehe ní nga k'úéntuko xinkjin, tu ntíhí kik'a Mari_a, ntí xi kitsjáha Espiritu Santo. ¹⁹ Ko Kuse xi kama x'ih_in, kui xi nku nda xi je tjíya animaha ko najmi mjehe nga k'uéchjit'ain Mari_a. Kui nga kama mjehe ra nga jyukji k'uéjñaha.

²⁰ Tunga askahan ni nga ja kits'innkjink'un Kuse ni xu'bi, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjih_i yjoh_o nga nijñá ján ko b'a kitsúhu:

—Ji Kuse xi ntjehe David, najmi tu binkjuin nga n'ekjain saha ri Mari_a xi ja tjindakohi nga kuinchjunkohi. At'aha ntí xi y'a Espiritu Santo kitsjáha. ²¹ Nku ntíx'in tsihin ko Jesu t'et'aih_i ntíy, at'aha kui xi ts'ín ndaíh_i ngatitsuhun xuta xi ts'e nga ts'íink'anki.

22 B'a kama ngayjee ni xu'bi tu xi tsitjusunun én xi kitsú Ntíaná nga kits'ínkinchja nda profeta:

23 Takjín xunkúu k'ua nku ntí.

Nku ntíx'in tsíhín ko Emanuel k'úín ntíu.

Kui j'áín xi tsuhú ra: Ntíaná tíjñajinná.

24 Nk'ie nga j'áha Kuse nga kik'ai chinihi, as'ai kits'ín xi nkú nga kitsúhu ntítsjehe Ntíaná. Kits'ínkjáihín nga María kama chjuúhún. 25 Tunga najmi kits'ínkohó santa nkúhu nga kitsin ntíu, ko kitsjá j'áihín nga Jesu k'úín.

2

B'i ts'ín j'aisehe já nkjink'uun ntí Jesu

1 Belen kitsin Jesu, nanki xi tíjñajihín ante Judea, nistjin nga tjihín xá nda rej Herode. Kui nistjiun j'ai nanki Jerusalen já nkjink'un xi nibaha xi má tjuhu ts'íu 2 ko b'a incha kitsú nga kingjásjaiya:

—¿Má tíjña nda rejhi xuta xi ntje judio tjehen ra xi ja kitsiun? At'aha santaha ján anteni má xi tjehen tju ts'íu, kiyaj niñu xi ts'e ko kjuái n'etsjoihi ntíu.

3 Nk'ie nga kint'é nda rej Herode ni xu'bi, tu ni xí kis'entahá ra ko ta kis'entaha ra ngayjee xuta nanki Jerusalen. 4 As'ai kinchja ñjaha nda rej ngatentee já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo. Kingjásjaiyaha má xi tjehen tsín xi Cristo. 5 B'a incha kitsú jóo:

—Xi tjehen Belen, nanki xi tíjñajihín ante Judea. At'aha b'a ts'ín y'é't'a éhen Ntíaná nda profeta:

6 Máha Belen, nanki xi tíjñajihín ante xi ts'e xuta Juda,
najmi kui xi 'yún ichí sa ajihín já tíxáha xuta Juda.

At'aha yo stujin nku nda tjaxá
kui xi kunnata xuta ts'an xi xuta Israel.

⁷ As'ai Herode kinchja 'maha já nkjink'uun ko kingjásjaiya ch'ich'ihin mí nistjihin kama chji niñuu. ⁸ Nga ja kama, as'ai kits'ínkji nanki Belen nga b'a kitsúhu jóo:

—Tankiún ko chasjaiya sisiun ntú. Nk'ie nga sakúsjainuu, t'inya ngáhanú tu xi ko an kfn ts'intsoho ra.

⁹ Nk'ie nga ja tsasinñju já nkjink'uun én xi kitsú nda rej, incha kits'ín ngáha nnyá. Ko niñu xi kkie antehé má xi tjeheh tju ts'íu, tu nku tjeheh títjuhún ra santa nkúhu nga tsichu sasin'yún má kjijña ntú.

¹⁰ Nk'ie nga kkie ngáha jóo niñuu, tu ni xí tsjohó kamaha. ¹¹ Incha jas'en ni'yoó ko kkie ntú ko Maria xi naaha maha. Tsinchakúnch'int'aha ntú nga kits'intsoho. As'ai kikjex'á kaxaha ko kitsjáha ntú ni xi incha y'a. Kitsjáha toonsine, ko ni xi sinjne xi 'mi incienso, ko ni xi sinjne xi 'mi mirra.

¹² As'ai kik'óya ngáha já nkjink'uun antehé. Kj'ai nnyá incha jakj'á, at'aha kik'inya títjuhún nga niñjá ján nga najmi ta tjihin nga kj'uaaha má tijná Herode.

Xi cháha Jesu b'i ts'ín ngjikoho ante Egipto

¹³ Askahan nga ja ngji já nkjink'uun, nku ntítsjehe Ntjaná tsakúchjhi yjoho Kuse nga nijña ján ko b'i kitsúhu:

—Tisintjein, chjúbéi ntú ko naaha. Ante Egipto tiyúkoí. Yo tinchin santa nkúhu nga xinya kixi ngáhara. At'aha Herode kuangisjai ntú tu xi ts'ínk'ieheh.

¹⁴ As'ai tsisintjen Kuse, jakj'á ntú ko naaha ntú ko tsitjuko jyún nga ngji Egipto. ¹⁵ Yo y'ejna

santa nkúhu nga k'ien Herode. B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kits'ínkinchjaha nda profeta: “Egipto kinchjaha ra Ntína.”

B'i ts'in kits'ink'ien Herode ntí xiu

¹⁶ Nk'ie nga kamankjihin Herode nga najmi kits'intjusun já nkjink'uun ni xi kitsúhu, tu xí kjahán kamaha. Kitsjá kjuá nga n'ek'ien ngatentee ntíx'in xi tjin Belen ko xi tjin andai nantio. Kits'ink'ien ngatentee xi tjihin santaha jo nú, at'aha kik'axki nistjin xi kitsú já nkjink'uun nga kieke niñuu.

¹⁷ B'a ts'in tsitjusuhun éhen Ntíaná xi y'et'a nda profeta Jeremia:

¹⁸ Kinu'yá nanki Rama nku nta,
tjin xi tikjintáya ko tu xí uhún tibehe.
Kui xi Rakel xi tikjintát'a ntíhi.

Najmi ta mjehe ra n'ek'íéjyu at'aha ja k'ien ntíhi.

Xi cháha Jesu b'i ts'in ngjikoho nanki Nazaret

¹⁹ Askahan nga k'ien Herode, nk'ie nga tijná sa Kuse Egipto, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjihí yjoho nga nijná ján ko b'i kitsúhu:

²⁰ —Tisintjein, chjúbéi ntíu ko naaha. T'inko ngáhani má tjintu xuta xi ntje Israel tjehe ra. At'aha ja jesun já xi mjehe ts'íink'ien ntíu.

²¹ As'ai tshintjen Kuse, jak'á ntíu ko naaha ntíu ko niba ngáha má tjintu xuta Israel. ²² Kitsankjún nga ngjuai ante Judea at'aha kint'é én nga Arkelao tibatéxuma yo antehe Herode xi kama na'mihí. Tunga kik'ai chini títjuhún ra xi má nga kik'inyaha nga ante Galilea ngjuai.

²³ As'ai ngjik'iejna nanki xi 'mi Nazaret. B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntiana xi kinchja ja profeta, nga nku nda xi nibaha Nazaret k'uin Jesu.

3

B'i ts'in y'énjímí Jua Bautista (Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Kui nistjin jan j'aik'énjímí Jua Bautista ante kixi xi tjin ante Judea. ² B'i kitsú nga y'énjímí:

—Tankinchj'aha ruu animanuu, at'aha ja yun tiña tijnanu Ntiana nga tibatéxumanuu nd'ai.

³ Jua kinchjanijmíyaha nda profeta Isaiá nk'ie nga b'i ts'in y'et'a:

Tínu'yá ntaha nku nda xi tijkintáya ante kixiu:
“T'endo niyáha Ntiana. Tjen naxuu niyáha.”

⁴ Nk'ie nga y'ejna Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja ko nku tjabaxín b'ékjá. Chjuba ko ntsjényá kjine. ⁵ Tsitju xuta nanki Jerusalen ko ngayjee xuta xi tjin ante Judea ko andai ntaje Jordan nga j'aisehe Jua. ⁶ Incha kisaténtájin ntaje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjoho nga tjihin ngatitsun.

⁷ Nk'ie nga kkie Jua nga nkjin ja fariseo ko ja saduseo tincha f'ai nga mjehe nga saténtá, as'ai b'i kitsúhu:

—Ja ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Yá xi b'a kitsúnuu nga kuiyúhuu kjuakjahan Ntiana xi ja tjen tiña?

⁸ Tu sahá n'oo ni xi kuakúchji nga ja tsankinchj'aha ruu animanuu. ⁹ Najmi tu yjonuu ch'anachohoo: “Ntjehe Abraham ná”, tsa kuixiún. At'aha an b'a tixinnuu nga santaha kui ndjioi Ntiana kama ts'in ma ntjehe Abraham. ¹⁰ Ja tiña nda icho nd'ai nga

kuate kjamaha yoo. Kui nga ngayjee ya xi najmi nda tu xi tsjaha, kui xi stisun ko chjanikj'ajin ajin nd'iu.

¹¹ 'An ntánijua tibatentakohonuu tu xi kuakínchj'aha ruu animanuu. Tunga xi nibáha askahan nga an 'yún nk'a tjen sa, xi ndahachí najmi tsuhuna tsa kfinkohó ntéhe. Kui xi Espiritu Santo ko nd'í kuaténtakohonuu. ¹² Kui xi nkú joyaha nda xi ts'in chuhun tuniñu. Ja kjiya ntsja ya xi ts'in chunkohó ra tuniñuhu, tu xi ts'iínkj'a t'axihin tuniñu ko xin ts'iínkj'a tjabaha. As'ai kj'uatjo tuniñu ni'ya njihí ko k'ueti tjabaha ajin nd'í xi najmi ta kamaha ra kuayáyaha.

B'i ts'in kiséntá Jesu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ As'ai tsitju Jesu ante Galilea. Ntáje Jordan j'aisehe Jua tu xi kuaténtaha ra. ¹⁴ Tunga najmi tít'sín yuhú Jua nga tjuhun. B'i kitsúhu Jesu:

—Ji ní xi tjihin nga kuatentáni. ¿Nkú tjihin ra nga an tinibásehení nga kuatentáhara?

¹⁵ Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—N'e yi nd'ai, at'aha nda tjin nga n'etjusaán ngatentee ni xi mjehe Ntjaná.

As'ai kits'in yu Jua. ¹⁶ Nk'ie nga ja kiséntá Jesu, as'ai tsitjujin ntánijuo ko tu tsix'áhá nk'a ján ko kieke Jesu Espirituhu Ntjaná xi nkú joyaha nku chutuju nga nibajennehe. ¹⁷ As'ai kinu'yá nk'a ján nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntina. 'Yún tjona. Tsjo nkjún mana Ntina.

4

*B'i ts'in kits'in nganaha Jesu ndanindoo**(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)*

¹ As'ai Espiritu Santo ngjiko t'axihin Jesu ante kixiu tu xi kjut'ayak'uhun ra ndanindoo. ² Yo y'ejña kjintia yachán nistjin ko yachán nistjen. Askahan kama bjoho. ³ As'ai ndanindoo j'ai kjut'ayak'uhun nga b'i kitsuhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, b'a t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

⁴ B'i kitsú Jesu:

—B'i títsu xujun éhen Ntíaná: “Najmi nku tutu ninkuan xi ts'in nga b'entu tik'un xuta. Ko ní ngayjee éhen Ntíaná machéhen xuta.”

⁵ As'ai ndanindoo ngjiko Jesu nanki Jerusalem. Kits'in s'esun má 'yún nk'aha ninku ⁶ ko b'a kitsuhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, chjanikj'anki yjohi. At'aha b'a títsu xujun éhen Ntíaná: Ntíaná k'uexá ntítsjehe xi má nga kúhin. Kjésintjenya ntsjahi tu xi ndaha nku ndjio najmi saténkihi tsukui.

⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko b'i ta ts'in tít'a éhen Ntíaná: “Najmi tu ji chjut'ayak'uin Ntíaná, kui xi Ntíahi maha.”

⁸ As'ai tu sa nkuhú asunntu tjenki xi 'yún nk'a ngjiko ngaha ndanindoo. Yo tsakúyjehe má batéxuma já rei xi tjin asunntee ko kjuachánka xi tjihin nga nkúnkú ⁹ ko b'a kitsuhu:

—Ts'inkjas'eheh ngatentee ni xu'bi tsa kuisinkúnch'int'aní nga chankjúní.

¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—T'in t'axínní, Satana. At'ahá b'a ts'ín t'ít'a éhen Nt'ianá: “Chankjúin Nt'ianá, kui xi Nt'iahí maha kō nkuhú kui kuinú'yá'éhín.”

¹¹ As'ai ngji t'axín ndanindoo nga y'éjña suba Jesu, kō incha j'ai ntítsjehe Nt'ianá nga j'aisinkohō.

*B'i ts'ín kik'atuts'ihín xáha Jesu
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)*

¹² Nk'ie nga kint'é én Jesu nga kjiya'yún Jua, ngji ante Galilea. ¹³ Tsitju nanki Nazaret nga ngjik'iejña Capernaum, nanki xi tijná andai ntáchak'uun xi tjehe má nga y'entu xutá xi y'ahá rá ntje chá Zabulon kō xi y'ahá rá ntje chá Neftali.

¹⁴ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Nt'ianá xi y'ét'a nda profeta Isaiá nga b'i kitsú:

¹⁵ Antehe xutá xi y'ahá rá Zabulon

kō antehe xutá xi y'ahá rá Neftali,

ante xi tiña maha andai ntáchak'uun,

ngabantá ntáje Jordan,

Galilea má nga tá tjíntu xutá xi najmi ntje Israel y'ahá rá.

¹⁶ Xi tjíntu má jyuun ja kikié nku nd'í chánka.

Xi tjíntu má tjeñ nk'íéhen ngabayoo ja kitsjehen nku nd'í.

¹⁷ Kui nistjiun kik'atuts'ihín Jesu nga y'énijmí. B'i kitsú nga kinchjako xutá:

—Tankinchj'ahá ruu animanu, at'ahá ja 'yún tiña tijnanu Nt'ianá nga tibatéxumanuu nd'ai.

*B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)*

¹⁸ Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un Galilea, kikié jo já xi nts'e maha xinkjín. Kui xi Simon xi tá

'mi Pedro ko Andre. Tincha kjanik'a na'ya tjiho ajin ntoo, at'aha tji incha tsuba joo. Bi kitsu Jesu:

¹⁹—Jun ja, tsjennkinu. An ts'ian nga xuta nuboo.

²⁰ Ta kuihi chubo y'entu joo na'yaha ko kitsjennkhi Jesu. ²¹ As'ai ngjindju sa ko yo kkie jo ja xi ta nts'e maha xinkjin. Kui xi Santiago ko Jua xi jaha Zebedeo. Tjintuyako tsutsuhu na'mihi nga tincha b'enda na'yaha. As'ai kinchjaha Jesu joo. ²² Ta kuihi chubo y'entu joo tsutsuu ko na'mihi nga kitsjennkhi Jesu.

B'i ts'in kama njakunehe xuta Jesu

(Lc. 6:17-19)

²³ Kikjatsuba Jesu ngayjee ante xi tin Galilea. Tsakuya aya ni'ya sinagoga xi tin yo ko yenimí en nda tsuhu Ntiana nga Ntiana xi batexuma. Kits'innkhi tu mi ch'ihin ni xi k'uhun xuta. ²⁴ As'ai ngayjee ante xi tin ante Siria kichubanijmíyaha Jesu. Jaich'aha ngatentee xuta un xi tin yo, xi tineya yjoho nga nkjin tikja ch'in xi k'uhun, xi un tibehe, xi tjintujihin janindo, xi tihin ch'in b'atsé, ko xi najmi ma fi. Kits'innkhi Jesu ngatentee xuta uun. ²⁵ Kitsjennkhi Jesu nkjin nkjun xuta xi nibaha ante xi tin Galilea ko Decapoli, xi nibaha nanki Jerusalem ko ante xi tin Judea ko xi tin ngabantá ntaje Jordan.

5

B'i ts'in kitsuya Jesu ya xutaha xi nda tin ts'e nginkun Ntiana

(Lc. 6:20-23)

¹ Nk'ie nga kkie Jesu nga tíma njaku nkjun xuta, as'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'ejna. Yo

kama ñjat'áha xuta ni'yakuyáha, ² ko b'i kitsú Jesu nga tsakúyaha:

³ —Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi najmi tjihin ra kjuanchiná xi tíma 'yún k'un, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntíaná.

⁴ 'Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tíkjintáha, at'aha kui xi n'ek'íejyu.

⁵ 'Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi nímakjuaha, at'aha kui xi ts'íínkjáíhin nga kama ts'e t'anankiu.

⁶ 'Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi mangimjehe ra nga naxu kamaha, at'aha kui xi naxu kama.

⁷ 'Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi ma nímaha ra xuta, at'aha kui xi chase nímaha.

⁸ 'Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi je tjiyaha animaha, at'aha kui xi skue Ntíaná.

⁹ 'Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tsjáha kjuajyu má nga tjin kjuachán, at'aha kui xi k'úín ntíhi Ntíaná.

¹⁰ 'Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tín'e unchaha nk'ie nga naxu ts'ín, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntíaná.

¹¹ 'Á b'a nda tjihin ts'ajun nk'ie nga ch'on kuitsunu xuta ko nga tsjénnki unkienu ko nga nkjin tíkjá én tsank'á ch'on tsu kuitsunu tu ngat'ana. ¹² Tsjo katumanu ko 'yún tsjo kat'enuu, at'aha 'yún chánka chjí xi n'ekjáín ngáha ruu ndjiojmi ján. At'aha b'a ta kin'ehe já profeta xi tjun kis'e nga jun.

B'i ts'ín tsakúyaha Jesu já ni'yakuyáha xá xi tjihin jóo asuntei

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Jun xi nkú joyaha naxaha asunntee. Tunga tsa ndyja nga'yuhun naxo, ¿nkú ts'ín kama ntia ngáha? Nku ni xi najmi chumi ni chjíhi rá kama. Tu ngjuajyahá sa natsin ján ko kuasinnehe xuta.

14 'Jun xi nkú joyaha nd'íhi asunntee. Nku nanki xi tijnasun nku asunntu tjenki najmi ma s'ejña 'ma. 15 Nk'ie nga nd'í b'éti xuta, najmi kinte kaxa b'éjñanki. Tu sa ní b'éjña nk'a tu xi ts'ín ndzjehen rá nd'íu ngatentee xuta xi tjintu ayoo. 16 B'a ts'ín kats'ín ndzjen nd'ínuu nginkun xuta, tu xi skuehe xuta ni xi nda tín'o ko ts'íintsjoho Na'mínuu xi tijná ndjiojmi ján.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuatéxumaha Ntíaná

17 'Najmi tu b'a ts'ín n'enkjíntak'un tsa an jái ts'inndyja kjuatéxumoo ko ni xi tsakúya já profeta. Najmi jái ts'inndyja niu. Jái ts'intjusan níná niu. 18 At'aha kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ntu xi tjít'a kjuatéxumoo ndahachí najmi ndyjajihínsén nk'ie nga tijná sa nk'a ján ko t'anankiu. Kuitjusunyje ní.

19 'Kui b'a maha, tsa tjín xi najmi ts'íinchjí ndaha tsa tu nku kjuatéxuma ichí xi tjít'a kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'ín kuakúyaha xuta xi kj'ái, kui xi 'yún ichí kama ngáha má batéxuma Ntíaná. Tunga tsa tjín xi ts'ín xi nkú títsu kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'ín kuakúyaha xuta xi kj'ái, kui xi chánka kama ngáha má batéxuma Ntíaná. 20 At'aha an b'a tíxinnuu. Tjihin nga 'yún naxu n'etjusun so jun ni xi mjehe Ntíaná nga já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo. Tsa najmi b'a n'oo, ndahachí najmi kuintsubajiun má batéxuma Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga chankjáán xinkíá
(Lc. 12:57-59)

²¹ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: "Najmi tu n'ek'iein. Tsa tjin xi ts'ínk'ien animá, kui xi tjihin nga n'e kjuaha ra." ²² Tunga an b'a tíxinnu nga tu yáhá ni xi ts'ínk'ianko nda nts'e, kui xi tjihin nga n'e kjuaha ra. Tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu nda nts'e: "Á b'a nkjún ts'ín stjehenni", kui xi n'e kjuaha nginkun já tixóo. Ko tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu nda nts'e: "Á b'a 'yún chinihini ji", kui xi tjeheh ra nd'ihí ngak'ien.

²³ 'Kui b'a maha, tsa tí'bahini chjehi asun naxhan chje ko tsa yo kj'uaitsjein nga tinchun chánkoi nda nts'e, ²⁴ tu sahá t'ejñai chjehi ankjín naxhan chje ko t'in chubako nda mahi tjun nda nts'e. As'ai nibák'ai ngáhani chjehi.

²⁵ 'Kitsa t'endakoi xi tífitéjénehi nk'ie nga tjenko sai aya niyóo, tu xi najmi ts'ínkjas'ehen ra ji nda jue. At'aha tsa ts'ínkjas'ehin nginkun nda jue, as'ai nda jue ts'ínkjas'en ngáha ri aya ntsja nda xi kunnta nubayóo ko kui xi ngjuáya'yíhin. ²⁶ Kjuaxi ni xi tíxihin. Najmi kuitjui yo santa nkúhu nga k'úechjýjei toon xi tjehin.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga chankjáán kjuabixoon

²⁷ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "Najmi tu biyunéi kjuabixahin." ²⁸ Tunga an b'a tíxinnu nga tu yáhá ni xi kuasehe nku tachjuún nga ngjuásihin, kui xi ajin animaha ja kuakangane kjuabixahan.

²⁹ 'Kui nga tsa tunkuin kixi xi títs'ínkijnejihin ri jé, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjin ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tíkjá yjonintehi,

tu xi b'a ts'ín najmi chjanikj'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi. ³⁰ Ko tsa ntsai kixi xi tits'inkijnejihin jé, tu sahá tichákjáí ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjín ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tikjá yjonintehi, tu xi b'a ts'ín najmi chjanikj'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)*

³¹ 'B'a ta kik'in yaha xuta nistjin nk'ie: “Nda xi k'uéjña chjuúhün, kui xi tjihin nga tsjáha nku xujun xi má nga ja kits'inkje kjuabixahan.” ³² Tunga an b'a tixinnuu. Tsa nku nda k'uéjña chjuúhün, tsa chjuúhün najmi kik'at'aha, kui ndo tits'ín nga chjuúhün títangane kjuabixoon. Ko tsa k'jáí nda kuixanko ngáha tachjuún xi y'éjñaha x'ihin, kui ndo xi ta títangane ni xi 'mihí kjuabixan.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga nkjún nga “kate Ntjaná”
kuixián*

³³ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: “Najmi tu: Kate Ntjaná, bixín tsank'ái. Tu sahá n'etjusuin ni xi tín'ekiei Ntjaná.” ³⁴ Tunga ahán b'a tixinnuu. Ndahachí najmi tu “kate Ntjaná” bixiún. Najmi tu ndjiojmi ján nungijiun ni xi kuixiún, at'aha yo tjíña Ntjaná nga batéxuma. ³⁵ Ta ndaha najmi tu t'anankiu nungijiun ni xi kuixiún, at'aha Ntjaná batéxumaha. Ta ndaha najmi tu nanki Jerusalen nungijiun ni xi kuixiún, at'aha kui xi nankihí Nda Rej k'aku.

³⁶ 'Ko ta ndaha najmi tu nintaku nungijiun ni xi kuixiún, at'aha najmi manuu n'ek'óntjaiyo ndaha nku ntsjaku tsa taba ko tsa jma n'ek'íó. ³⁷ Tsa tichasjaiyanuu, “johon” tixiún tsa b'a tjín ko “najmi”

tixíun tsa najmi b'a tjín. At'aha én xi s'esun saha, kui xi nibáha ra ndanindoo.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nkú n'ekaá xi ch'on títs'ínná
(Lc. 6:29-30)*

³⁸ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: “Xi ch'on ts'ín, n'e ngajoya ngáha ra xi nkú kats'ín. Tsa nku tunkun kats'ín'uhun, a nku tunkun n'e'uhun. Tsa nku ni'yun kats'ín'uhun, a nku ni'yun n'e'uhun.” ³⁹ Tunga ahán b'a tíxinnuu nga tjehenntohoo xi ch'on títs'ínnuu. Tsa tjín xi k'onjin tsa kixihi, tjeihin ko tsa skjúhin. ⁴⁰ Tsa tjín xi mjehe ts'ínkokuahi xi má nga kjé'ahi chínkahi, tjeihin ko chínka ntsjahi. ⁴¹ Tsa tjín xi ts'ín kjuayúhun ri nga k'úinkoi ch'áha nku kilometru tjihin, tu sahá t'inkoi jo kilometru tjihin. ⁴² Tjeihin xi kuankihi tsa mí nihi ko najmi tu xin chasei tsa tjín xi mjehe kuenyahi tsa mí nihi.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga tjihin nga n'etjáa xinkíá
(Lc. 6:27-28, 32-36)*

⁴³ 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: “N'etjói xuta xinkí ko n'e unchai xuta kontrahi.” ⁴⁴ Tunga ahán b'a tíxinnuu nga tu sahá n'etjói xuta kontranu. Tinchíhuu Ntíaná nga nda kats'ínko xi ch'on títsunuu. Nda n'ohoo xi unkienuu. Chubantjo nginkun Ntíaná xi ch'on títs'ínnuu ko xi tjennki unkienuu.

⁴⁵ 'B'a n'oo tu xi b'a ts'ín kamahanu ntíhi Na'minnuu xi tíjña ndjiojmi ján. At'aha kui xi ts'intjuhu ts'íu ngayjee xuta, ndaha tsa xi ch'onk'un ko ndaha tsa xi nda. Ko ts'ínk'aha ts'í ngayjee xuta, ndaha tsa xi naxu ts'ín ko ndaha tsa xi najmi naxu ts'ín. ⁴⁶ At'aha tsa n'etjói xi tjoho jun, ímí chjhi xi

kujjnenuu nk'ie? Santaha já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma b'a ta incha ts'ín. ⁴⁷ Kō tsa tu subahá já nts'o xi súníñohoo, ¿mí ni nda tjíhin xi tín'o nk'ie? Santaha xuta xi najmi be Ntíaná b'a ta incha ts'ín. ⁴⁸ Katumo xi tjíhin nga kamo. At'aha tsjehé Na'minuu xi tijná ndjiojmi ján.

6

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín nda kuintsubaá

¹ Najmi tu nginkun xuta naxu n'esjo yjonuu, tsa tu xi skuehenuu nga naxu tín'o. At'aha tsa b'a n'oo, najmi chumi ni chjíhi xi tsjánuu Na'minuu xi tijná ndjiojmi ján.

² Kui b'a maha, nk'ie nga k'uajihini chjehi, najmi tu tjio títjun n'ekjanei, xi nkú ts'ín xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná aya ni'ya sinagoga kō aya niyóo, tu xi nda skuehe ra xuta. Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ja tít's'ínkjáihin chjí xi ts'e jóo.

³ Tunga ji, nk'ie nga tí'bai chjehi, najmi tjíhin nga skue ntsa skjúin ni xi tít's'ín ntsa kixi. ⁴ Tu sahá jyuhú kj'i tjein chjehi. Kō kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma tín'ei, kui xi tsjáhi chjíhi.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín chubakaá Ntíaná (Lc. 11:2-4)

⁵ Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, najmi b'a tu n'o xi nkú ts'ín xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná. Kui xi tsjohó bincha ndju aya ni'ya sinagoga kō niyátée nk'ie nga nchjako Ntíaná, tu xi skuehe ra xuta. Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ja tít's'ínkjáihin chjí xi ts'e jóo. ⁶ Tunga ji, nk'ie nga chubakoi Ntíaná, títjás'ein aya 'mahí, t'echjái ankjuahí kō chubakoi Na'mihí xi tijnako subahi má

'moo. Ko kui Na'mih_i xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chíhi.

⁷ 'Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, najmi tu n'e chjón én xi najmi tjíhin sin, tsa ta kui ta maha én xi chubo, xi nkú ts'ín xuta xi tjín asunntee. Kui xi b'a maha nga ngjuénñjuhu Ntíaná tu ngat'aha nga 'yún tse tínchja. ⁸ Kui nga najmi b'a tu n'ehenu jun xi nkú nga ts'ín xuta xu'bo. At'aha jahá be títjun Na'minuú ni xi machjénnuú kintehe ni nga kuínchíhuu.

⁹ 'Kui b'a maha, b'i ts'ín chubakohonu Ntíaná: Ji Na'mini xi tinchin ndjiojmi ján, katenkjúhin xuta.

¹⁰ Tatexumani.

Katuma t'ananki ni xi mjehi xi nkú nga ta tíma ndjiojmi ján.

¹¹ Tjenni nd'ai nichine xi machjénni.

¹² N'endyjat'ani ngatitsunni,

xi nkú ts'ín jin ta n'endyjat'aihi xi ch'on títs'inni.

¹³ Najmi tu 'bainteí nga kuíjnejiin nga chjút'ayák'unni.

Tu sahá chjúxinni ni xi ch'onk'uun.

At'aha ji xi batexumai,

ko ji xi tjíhin nga'yún,

ko ji xi tjíhin kjuachánka tu nkj'íéhé ni.

B'a tjín.

¹⁴ 'At'aha tsa n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'innuu, b'a ta ts'ín ts'ínnnyjat'anuu Na'minuú xi tíña ndjiojmi ján. ¹⁵ Tunga tsa najmi n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'innuu, b'a ta ts'ín Na'minuú najmi ts'ínnnyjat'anuu ngatitsunnuu.

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in kuintsuba kjintíá

¹⁶ 'Nk'ie nga kuintsuba kjintíó, najmi tu nusin kat'enuu xi nkú 'behe xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Ntíaná. At'aha kui xi ndzjen ts'ínk'íé ankjín tu xi skuehe ra xuta nga tjintu kjintíá. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjáihín chjí xi ts'e jóo. ¹⁷ Tunga ji, nk'ie nga kuinchun kjintíái, tu sahá chjújin natí sisin ntsjahí ko tanejin ankjin. ¹⁸ B'a ts'in najmi skuehe xuta nga tinchun kjintíái. Tu Na'mihí ní xi skue, at'aha kui xi tíñako subahi má 'moó. Ko kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chjíhi.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in s'eyaná
(Lc. 12:33-36; 16:13)*

¹⁹ Najmi tu ej asunntej n'e nchinái yjohí, má nga ts'ínkatsúhún xubíu ni xi tjín ko má nga ma stu ni xi tjín ko má fas'en já ndyjé. ²⁰ Tu sa ní ndjiojmi ján n'e nchinái yjohí, má nga najmi ts'ínkatsúhún xubíu ni xi tjín ko má nga najmi ma stu ni xi tjín ko má najmi fas'en já ndyjé. ²¹ B'a tíxihin at'aha má nga tíña kjuanchínáhi, yo ta tíña animáhi.

²² Tunkuín, kui xi xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'in ndzjehen yjonintehí. Kui b'a maha, tsa tunkuín fas'en ni xi nda, ngayjee yjonintehí s'e ndzjehen. ²³ Tunga tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuín, ngayjee yjonintehí s'e jyuhún. Kui nga tsa ni xi tjíhin nga ts'íin ndzjehen ri tu sahá ts'in jyun, i'yún nkjún jyun má tinchin ma!

²⁴ Ndaha nku nda musu najmi ma ts'ínxát'aha jo já ntia. At'aha nku xi ts'íin unkie ko nku xi ts'íintjo, ko a ra ts'íinxát'a sisihín nku ko ch'on ts'in kuasehe

xinkuu. Kui nga najmi kama n'exát'ahá ruu Ntíaná ko kjuanchinóo.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga Ntíaná kuhun ntíhi
(Lc. 12:22-31)*

²⁵ 'Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjénnuu, mí nihi xi chinoo ko mí nihi xi s'iu. Ta ndaha najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjéhen yjonintenuu, mí najyuhun xi ndyjoo. Nk'ie ní nga kuintsuuboo, kui ní nihi xi 'yún chjíhi ra nga nichinee. Ko yjonintenuu, kui xi 'yún chjíhi ra nga najyuu. ²⁶ Chasohó nise xi tjíma tjen nk'a ján. Najmi b'éntje, najmi b'ékú ko najmi f'átjo ni xi kjine. Tunga Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján tsjáha nichine. Ko jun, ¿a najmi 'yúhún chjí so nga nisee? ²⁷ Ko ndaha tsa 'yún kjúántaha ruu yjonuu tu xi sáhanu masen metru, najmi tjín xi nkú ts'ín sáhanu masen metru.

²⁸ '¿Ko á jun fantaha ruu yjonuu najyun xi ndyjahanu? Chase chubayohoo xi nkú ts'ín sá naxú jñóo. Najmi ts'ínxá ko najmi ts'ínnda nachjún. ²⁹ Tunga an b'a tíxinnuu nga ta ndaha nda rej Salomon xi 'yún chánka kama nistjin nk'ie, najmi b'a k'un najyun xi kingja xi nkúhu naxúu. ³⁰ Tsa Ntíaná b'a tsjo ts'ínk'íentu jñá xi chuba ma cháhá, xi nd'ai ma chá ko ndyjunní kuíti, ¿a najmi tu sahá 'yún tsjá sanuu najyun xi ndyjoo jun xi 'yún chjí so nga jñóo? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu Ntíaná!

³¹ 'Kui b'a maha, najmi tu fantaha ruu yjonuu: “¿Mí nihi xi chineé?” ko “¿Mí nihi xi s'já?” ko “¿Mí najyuhun xi ndyjaá nd'ai?”, tsa kujixún. ³² At'aha ngatentee ni xu'bi bangisjai xuta xi najmi be Ntíaná, tunga jahá be Na'minuu xi tíña ndjiojmi

ján nga machjénnuu ngatentee niu. ³³ Títjun tjehe_nnto nga katatéxumanuu Ntíaná ko n'oo ni xi naxu nginkun, ko b'a ts'ín tu k'uaisuhúnnuu ngayjee ni xu'bi. ³⁴ Najmi tu fantaha ruu yjonuu mí nihi xi kama ndyjunni. Ndyjunni s'e ngáhanuu ante nga kjuánta ngáha ruu yjonuu. At'aha ngayje nistjin y'a kjuasti xi ts'e.

7

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi n'ek'anjiá jé xuta (Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Najmi tu n'ek'anjiu jé xuta xi kj'aí, tu xi najmi ts'ínnijéhenuu Ntíaná. ² At'aha xi nkú nga ts'ín n'ek'anjiu jé xuta xi kj'aí, b'a ta ts'ín ts'ínnijé ngáhanuu Ntíaná. Ko chuba xi n'e chjón nga ch'achuboo, ta kuihi xi k'uachubako ngáhanuu Ntíaná.

³ ¿Nkú ts'ín ji tíchasehe ri stjé xi kjinkihi tunkun nda nts'ei nk'ie nga najmi tít'sín ndzjehin yáxu'ba xi kjinki tunkuín? ⁴ Nk'ie nga yáxu'ba kjinki tunkuín, ¿nkú ts'ín b'a k'úihin ri nda nts'ei: “K'ua_intení nga k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuín?” ⁵ Tín'ei ni xi ts'ín xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná ni xi n'ení ní. N'esje mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuín, tu xi nda kama ndzjehen ri nga n'esjenki stjé xi kjinki tunkun nda nts'ei.

⁶ Najmi tu 'bohó nañoo ni xi je nginkun Ntíaná ko najmi tu chinko chjanikj'ajihuun ni tsjo k'unnuu, at'aha kuasinne chu ni xi tsjo k'unnuu ko santaha ko jun kjinenuu chu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kuinchú Ntíaná ni xi nda

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Tinchíú, kō Ntíaná tsjánuu. Tinchísjo, kō sakúnuu. N'ekjano ankjuo, kō chjúx'ánuu. ⁸ At'aha ngatentee xi banki ts'ínkjáihin. Xi bangisjai sakúhu. Kō xi ts'ínkjane ankjuo chjux'áha. ⁹ ¿A tjin ajinnuu nku xi tu ndjióhó tsjáha ntíhi nk'ie nga ninkuan kuankihí? ¹⁰ Tsa tjió kuanki ntíhi, ¿a tu yehé tsjáha? ¹¹ Santaha kō jun xi ch'onk'un yo nga 'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu sahá Nā'minnuu xi tijná ndjiojmi ján 'yún tsjá saha ni xi nda xuta xi kuankihí?

¹² 'Kui b'a maha, xi nkú ts'ín mjenuu nga n'enuu, b'a ta n'ohó xuta xi kj'ai. Kuihí niu xi bakúya kjuatéxumoo kō ni xi y'ét'a já profeta.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ankjuu
(Lc. 13:24)

¹³ 'Títjás'oon ankjuu ntsjíoó. At'aha tayá ankjuu kō tayá niyá xi fi má nga ndyja xuta. 'Yún nkjin xi tijncha fas'en ankjuu xu'bo. ¹⁴ Tunga ntsjyahá ankjuu kō ntsjí niyá xi fi má nga b'entu xuta. Chuba xi tijncha sakúhu ankjuu xu'bo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yahá ra xuta
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Chúhuun yjonuu já profeta tsank'óo. Kui xi kj'uaí ts'ín nima'kjuu maña yjoho xi nkúhu chutsanka, tunga kjahán tjintuyáha xi nkúhu chu kjan. ¹⁶ Kamankjinnuu nkú k'un jóo nk'ie nga choo ni xi ts'iín. At'aha ni xi ts'ín xuta, kui xi nkú joyaha tu xi bjaha nku yá tu. ¿A jñá na'yáhá xi bjaha tuntsjajé? ¿A yá na'yáhá xi bjaha tu higo?

17 Ngatentee yá xi nda bjaha tu xi nda. Kò yá xi najmi nda bjaha tu xi najmi nda. 18 Nku yá xi nda, najmi ma bjaha tu xi najmi nda. Kò nku yá xi najmi nda, najmi ma bjaha tu xi nda. 19 Kò ngatentee yá xi najmi bjaha tu xi nda, stisún kò s'etí ajin nd'íu. 20 Kui b'a maha, chahanu já profeta tsank'óo nk'ie nga choo tu xi ts'e.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha

(Lc. 13:25-27)

21 'Najmi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha ngatentee xuta xi: “Ji nda maestru, ji nda maestru”, títuna. Xi tít'íntjusun ní xi nkú ts'ín mjehe Na'mina xi tíña ndjiojmi ján, kuihí xi kjuas'enjin yo. 22 Nk'ie nga kuichú nistjin nkjin nkjún xi b'a kuitsuna: “Ji Nda Ntia, ji Nda Ntia, ngajohi y'enijmí, ngajohi tsich'onsjeheni jánindo kò nkjin kjuankjún kin'eí.” 23 Tunga an b'a xín ngáha rá xuta xu'bo: “Ndahachí najmi benyu. Tankín t'axínnú jun xi ch'on kin'o.”

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xutaha xi nkjink'un

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

24 'Kui b'a maha, ngatentee xuta xi nt'é éna kò ts'íntjusun, kui xi nkú joyaha nku nda kitikjua xi kits'índasún ni'yaha asun ndjio. 25 As'ai kik'a tsíu, kama 'yún ntáje, kò ntjo kits'ínk'ajni ni'yo nga mjehe kjaníts'in. Tunga najmi tsijnehé at'aha asun ndjio kamandasún. 26 Tunga ngatentee xuta xi nt'é éna kò najmi ts'íntjusun, kui xi nkú joyaha nku nda chini xi kits'índasún ni'yaha asun tsumíu. 27 As'ai kik'a tsíu, kama 'yún ntáje, kò

ntjo kits'ínk'ajni ni'yoó nga mjehe kjaníts'in. Tsijne ni'yoó nga tsatsunyje.

²⁸ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, tū ni xí kama nkjúhún rá ngayjee xutá xi nkú ts'ín tíbakúya.

²⁹ At'aha tíbakúya xi nkúhu tsa xá tjihin. Najmi b'a ts'ín tíbakúya xi nkú ts'ín bakúya já chjine'éhen kjuatéxumoo.

8

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Nk'ie nga j'aijen ngáha Jesu nga nibaha asunntu tjenkiu, nkjin nkjún xutá kitsjennkihi.

² As'ai j'aisehe Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Tsasinkúnch'int'aha ko b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjúxinní ch'in xi k'unna.

³ Kingjénne ntsja Jesu nga kits'ínko nda uun ko b'i kitsúhu:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubo tsitjuxihin ch'ihin ndo.

⁴ As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Ji najmi tū ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihínkúchijihí yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'ín y'éjña Moise, tū xi skué kixihi xutá nga ja kamanda ngáhani.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nda musuhu nku nda jun k'aku

(Lc. 7:1-10)

⁵ Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Capernaum, as'ai j'aisehe nku nda jun k'aku nga j'ainkihi nku kjuanda. ⁶ B'i kitsúhu:

—Ji nda ntia, nda musuna kjijña un ni'yana. Najmi ta ma ts'in niyáha ko un tíbehe.

⁷ B'i kitsú Jesu:

—Kama kfín ts'innkíhi.

⁸ Tunga b'ahá kitsú nda jun k'aku:

—Ji nda ntia, najmi an tsuhuna tsa ni'yana kuitjás'ein. Tu b'a tixín ní nga katumanda nda musuna, ko kamanda ndo ma. ⁹ At'aha xi nkúhu an, tíjñana xi batéxumana ko ta tjinna já jun xi batexumaha. Nk'ie nga: “T'in”, xihin nku, as'ai fi. Ko tsa: “Nibái”, xihin kj'ai, as'ai nibá. Ko tsa nku nda musuna: “N'ei kui ni”, xihin, as'ai ts'in.

¹⁰ Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kitsú ndo, kama nkjúhun ko b'i kitsúhu xuta xi tjenko:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku xuta xi ntje Israel tjehe ra najmi kjee sakújinna xi b'i ts'in s'ejihin an xi nkú ts'in s'ejihin ndai. ¹¹ Ko b'a tíxinnuu. Nkjin nkjún xuta xi niba tu má xi tjehe ni ko k'úéntut'áko yámixo ntje cháná Abraham ko Isaac ko Jacob má batéxuma Ntjaná. ¹² Tunga xuta xi tjehe ra nga kjuas'en kai má batéxuma Ntjaná, kui xi ngjuaiya natsin ján má jyuun, ante má nga kjintá xuta ko kuate ni'yun.

¹³ As'ai ta kinchjako ngáha Jesu nda jun k'aku:

—T'in. Ngandahi katuma xi nkú ts'in kuas'ejihin.

Ta kuihi chubo kamanda nda musuhu nda juun.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu na nchi'yaha Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)*

14 Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha Pedro, kieke nga ch'in kijijñako na nchí'yaha Pedro. 15 As'ai kits'ínko ntsja tachjún. Kindyjajihin ch'iun ko tsisintjen nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

*B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nkjin xuta un
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)*

16 Nk'ie nga ja kama'ña, j'aich'áha Jesu nkjin nkjún xuta xi tjíntujihin jánindoo. Nkuhú tsu'ba én xi kitsú Jesu nga kik'onsje jánindoo ko nga kits'ínkihi ngatentee xuta uun. 17 B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kitsú nda profeta Isaia: “Kui xi ngjiko kjuá'unná ko jakj'á ch'inná.”

*B'i kitsúhu Jesu já xi mjehe tsjénkihi
(Lc. 9:57-62)*

18 Nk'ie nga kieke Jesu nga nkjin xuta kat-sendáihí ra, b'i kitsú nga mjehe ngjuai ngabantá ntáchak'uun. 19 As'ai j'aik'úhun nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, tsjénkihi tu má xi tje'hén ni nga k'úin.

20 B'i kitsú Jesu:

—Chu xi tjín ngijñoo tjihin tixa ngijo ko nisee tjihin nuba. Tunga Ntíhi Ndax'iun najmi tjihin má nga kama kjuájñasun nintaku.

21 As'ai b'a kitsú nku nda ni'yakuyáha:

—Ji nda maestru, k'ua'intení nga tjun kfínnjayánjia na'mina.

22 B'i kitsú Jesu:

—Tsjénkiní ji. T'ejñaihi xuta xi b'a joyaha tsa ja k'ien nga kandjáyanyi suba xuta k'ien xinkjín.

B'i ts'ín kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo ko ntáchak'uun
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ As'ai jas'en Jesu tsutsuu ko já ni'yakuyáha ta jas'enkohó. ²⁴ Tu nkuhú ntjo xi tu xí 'yúhún kamané nk'ie nga tjenjin ntáchak'uun, santaha íxí kingjá 'mahá ra t'éhen ntóo tsutsuu. Tunga kjifehé Jesu nga b'a tímoo. ²⁵ As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínkj'áha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, n'ek'ankini! ¡Ja kuayáa ei ni!

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—¿Á tábinkjuhunnu? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejihinnu Ntjaná!

As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako ntjo ko ntáchak'uun nga kits'ínk'íéjyu. As'ai kis'e jyuju.

²⁷ Kama nkjúhun jóo ko b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ntjo ko ntáchak'uun nt'é'éhen ra?

B'i ts'ín kits'ín ndáhi Jesu jo já xi tjíntujíhin
jánindo

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Nk'ie nga tsichu Jesu ngabantá ntáchak'uun, nankihi xuta Gadara, as'ai tsitujín tsjóo nga j'aik'úhun Jesu jo já xi tjíntujíhin jánindo. Tu ni xí kjahán jóo, nga santaha najmi ta ch'a ma f'a niyá xu'bo. ²⁹ As'ai incha kikjintáya nga b'i kitsúhu Jesu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntía nku tutuu, ¿mí nihi xi tjínkoni? ¿A ja kjúáik'aini kjuanima kintehe ni nga kuichú nistjiun?

³⁰ Xi tjehe yó nkjin nkjún chinka tíncha kjine jná. ³¹ Kui nga b'a kitsúhu jánindo nga incha tsankihi Jesu:

—Tsa kuich'onsjeni ei, tu sahá tjennteni nga kuitjás'enjihin chinko.

³² —Tankiún —kitsú Jesu.

As'ai tsitjujihin jóo jánindoó nga incha ngjikjas'enjihin chinko. Tsangatsanka ngatentee chinko nga kikjaník'antjai yjoho má nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

³³ As'ai incha tsanka já xi tíncha kunntá chinko. Incha j'ai ajin nantio ko kitsúya ngatentee ni xi kamoó ko ni xi kamaha já xi tjíntujihin jánindoó.

³⁴ Tu tsitju tentehé xuta nantio nga nibasehe Jesu. Nk'ie nga j'aisehe, incha tsankihí nga kuitju nankihí jóo.

9

*B'i ts'ín kits'ínnkihí Jesu nku nda xi najmi ma fi
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)*

¹ As'ai jas'en Jesu nku tsutsu nga j'atikjá ntáchak'uun ko tsichu ngáha nankihí. ² Ja kamoó. J'aisehe Jesu já xi y'ang'anki nku nda xi najmi ma fi, xi kjisun nachahan. Nk'ie nga kíkíe Jesu nga s'ejihin jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Tsjo kat'ehe tak'uin, ntína. Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

³ B'i ts'ín kits'ínnkjink'un k'ua já chjine'éhen kjuatexumoo: “Najmi tibenkjún Ntíaná ndai nga b'a ts'ín tínchja.” ⁴ Tunga behé Jesu ni xi tíncha ts'ínnkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿A b'a ch'on ts'ín t'n'enkjintak'uhunnu? ⁵ ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin ndo? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein ko titsutjai”? ⁶ Tunga mjehéna kuakuchjínuu nga

Ntíhí Ndax'iun tǐñña ngajoho Ntǐaná asunntej xi má nga kama ts'íinnɔdyat'ahá ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:

—Tǐsǐntjein, chjúbéí nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

⁷ Tsisintjen nda uun ko ngji ngáha ni'yaha.

⁸ Nk'ie nga kíkíe xuta nkjiun nij, kitsankjún ko kits'intsjoho Ntǐaná at'ahá xu b'a tse nga'yún kitsjáha nku nda.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Nk'ie nga tǐts'in niyá Jesu, kíkíe nku nda xi 'mi Mateo xi kab'ejña ante má nga f'áchjǐntjai ch'á nga ts'ínxát'ahá já Romá ko b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

As'ai tsisintjen Mateo ko kitsjennkíhi Jesu.

¹⁰ Ko ni xi kama, nk'ie nga tǐkjine Jesu niñu ni'yaha, nkjin nkjún já xi f'áchjǐntjai ch'á nga ts'ínxát'ahá já Romá ko já xi najmi naxu ts'ǐntjusun kjuatéxumoó ta incha j'aik'ientut'áha Jesu ko já ni'yakuyáha t'a yámixó.

¹¹ Nk'ie nga kíkíe já fariseo nij, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha Jesu:

—¿Á já xi f'áchjǐntjaihi ch'á ko já xi najmi naxu ts'ǐntjusuhun kjuatéxumoó tǐnekoho niñu nda maestrúnuu?

¹² Tunga nk'iehé nga kint'é Jesu éin, b'i kitsú:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha. ¹³ Tankíún ko tǐnchíyo nkú tsuhu rá éhen Ntǐaná xi b'i ts'in tǐt'a: “Ni xi mjehéna, nk'ie nga kama nimanuu xuta. Najmi chje xi

k'uéchjintjainu mjena.” Najmi xuta je jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

B'i ts'in kitsúya Jesu nkjé tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha Jua Bautista ko b'i incha kitsúhu:

—¿Nkú tjihin ra nga najmi b'entu kjintíaha já ni'yakuyáhi xi nkú ts'in bintsuba kjintíahani jin ko já fariseo?

¹⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A mahá 'be babaha xuta xi tjintujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tijnajin saha nda bixoon? Tunga kujichúhú nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'iehé nga k'úentu kjintía. ¹⁶ Ta ndaha najmi ch'a b'estikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú. At'aha nibakú najyun tsetse ko kjetiya najyun chóo. B'a ts'in fi tsehe má kitiyá. ¹⁷ Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsun tsa tjabaxín. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse, ko b'a ts'in nda f'áitjoho nga joo niu.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku takjin ko nku tachjuún

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Nk'ie nga b'a títsu Jesu, tu j'aihi yo nku nda tjíxá ko tsasinkunch'int'aha nga b'i kitsúhu:

—Takjinna ja k'uen. Nibángjennéi ntsai ntína tu xi kj'uaiya ngáha ra.

¹⁹ As'ai tsisintjen Jesu ko ngjiko já ni'yakuyáha nga kitsjennkihi ndo. ²⁰ Ko tu yohó j'ai tjennkihi

Jesu nku tachjuún xi tjihin te jo nú nga jní tít's'ínk'iehen. Kui xi kits'ínkō tuts'in najyun xi yja Jesu. ²¹ At'aha b'i ts'in kits'innkjink'un: “Tsa tu najyuhun ts'inkō sa, kamanda ngáhana.” ²² Tunga kits'ínk'ótjiahá Jesu nga tsasehe tachjuún kō b'a kitsúhu:

—Ji ntína, tsjo kat'ehe tak'uin. At'aha kuas'ejihin nga Ntíaná kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri.

Ta kuihi chubō kamanda tachjuún.

²³ Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha nda tjióó, kkie yo já xi tít's'ínkjane yánaxu kō xuta xi xaáhan tíncha ts'in nga tikjintá. ²⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tankin ngáhanu. Najmi ka'me takjiún. Tu kjifehé.

Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo. ²⁵ Tunga nk'iehé nga ja kik'onsje Jesu xuto, as'ai jas'en má kjijña takjiún, jakj'a ntsja kō tsisintjen ngáha takjiún. ²⁶ Kint'é ngayjee xuta xi tjin yo ni xi kamoó.

B'i ts'in kikjex'ánkihi Jesu tunkun jo já ka

²⁷ Nk'ie nga tibiitu Jesu yo, kitsjennkihi jo já ka xi kikjintáya tjennkihi. B'i incha kitsú:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimahi jin.

²⁸ Kō nk'ie nga jas'en ni'yaha Jesu, yo incha j'aisehe já kō. B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóó:

—¿A s'ejinnuu nga kamana ts'ian ni xi mjenuu?

B'a incha kitsú jóó:

—Johon, nda maestru.

²⁹ As'ai kits'ínkō Jesu tunkun jóó kō b'i kitsúhu:

—Katuma xi nkú ts'in tís'ejinnuu.

³⁰ Tsix'ánki tunkun jóó. As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tunga najmi tu ch'a 'miyahá ruu ni kamat'on.

³¹ Tunga nk'iehé nga incha ngji jóo, kitsúyaha ngayjee xuta xi tjín yo xi nkú nga kits'ínkoho Jesu.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi najmi ma nchja

³² Nk'ie nga títbitju já xi ka kai, incha j'ai xuta xi j'aikoho Jesu nku nda xi najmi ma nchja, at'aha ndanindoo tijnajihin. ³³ Nk'ie nga kik'onsje Jesu ndanindoo, kinchja ngáha nda nimo. Kama nkjúhun xuta nkjiun ko b'a incha kitsúhu xinkjin:

—Ndahachí najmi kjee yaá ajinná xi ntjehe Israel tjenná nku ni xi b'a tjín.

³⁴ Tunga b'ahá kitsú já fariseo:

—Nga'yúhun ndaninda k'akuhu jánindoo m'osjekoho jánindoo ndai.

B'i ts'ín kama nimaha Jesu xuta

³⁵ Kikjatsú'ba Jesu ngayjee nanki i ko nanki xi xi tjín yo nga tsakúya aya ni'ya sinagoga. Y'énijmí én nda tsu xi títuya nga Ntjaná xi batéxuma ko kits'ínkiyjehe ch'in xi k'uhun xuta. ³⁶ Nk'ie nga kkie Jesu xuta nkjiun, kama nimaha, at'aha tinchajihin sén ko chuba tjinmahá xi nkú joyaha chutsanká xi najmi tjin nda bastu. ³⁷ As'ai kinchjako já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

—Xuta xi tjín b'a joyaha nkúhu nku ntje chánka, tunga chubahá maha já musu xi ts'ínxájin ni.

³⁸ Kui nga tinchíhi ruu xi ts'e ntje nga kats'ínkji já musu ajin ntjehe.

10

*B'i ts'ín kitsjá xaha Jesu já postru xi te joo
(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)*

¹ As'ai kinchjaha Jesu ja ni'yakuyá xi te joo ko kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jánindoo xi tjíntujíhin xuta ko nga ts'íinnkiyjehe xuta xi ch'ihin.

² Kui xu'bi xi j'áihin ja postru xi te joo: tíjún Simon, xi ta 'mi Pedro, ko Andre xi nda nts'e Pedro maha; Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjin, xi jáha Zebedeo; ³ Felipe ko Bartolome; Toma ko Mateo xi j'áchjintjai ch'á; Santiago ntíhi Alfeo ko Tadeo; ⁴ Simon xi mako ja kananista ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

B'i ts'in kitsúyaha Jesu ja postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénjmi

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ As'ai kits'ínkji Jesu ja ni'yakuyá xi te joo nga kitsúyaha ni xi tjihin nga incha ts'ín. B'i kitsúhu:

—Najmi tu bankiún má nga najmi tjín xuta xi ntje Israel tjeheh ra ko najmi tu bitjas'oon nankihi xuta Samaria. ⁶ Xuta xi ntjehe ní Israel y'aha ra tankihinsoho, xuta xi ja kindyja xi nkú joyaha chutsanka. ⁷ Tankiún ko t'enijmíu nga ja 'yún tiña tíña Ntjaná nga tibatéxuma nd'ai. ⁸ N'enkihúu xuta un, n'ekj'áiyohoo xuta xi ja ka'me, n'enkihúu xuta xi k'uhun ch'in fentujnu tu xi kama jehe nginkun Ntjaná, ko tich'onsjoo jáninda xi tjíntujíhin xuta. Xi nkú ts'in tu kik'aihinuu nga'yún, b'a ts'in tu tisinkonú xuta.

⁹ Najmi tu ch'o toonsine aya tsanuu, ta ndaha toontaba, ko ta ndaha kj'ai toon. ¹⁰ Najmi tu ch'o tsa nga n'oo niyá, ta ndaha jo 'yún najyun xi ndyjo, ta ndaha tjabaxínté, ko ta ndaha yánise. At'aha xi ts'ínxá tjihin kixi nga k'uaihi nichine.

11 'Nk'ie nga kuitjás'oon nku nanki 'yún kō tsa nku nanki ichí, yō tinchísjo nku xi nda animaha. Tintsuboo ni'yaha santa nkúhu nga kuitju ngáhanu nanki xu'bo. 12 Nk'ie nga kuitjás'oon ni'yoō, b'i ts'ín súníño: “Kas'enuu kjuajyu”, tixíún. 13 Tsa nda animaha xuta xi ts'e ni'yoō, kas'ehe kjuajyunuu. Tunga tsa najmi nda animaha xuta xu'bo, kak'óyak'un ngáhanuu kjuajyunuu.

14 'Tsa tjín xi najmi ts'íinkjáinnuu kō tsa najmi nguénñjuhu énnuu, tū sahá títjusje ngáhanu ni'yoō kō tsa nankiū, kō t'etsujno ndyjo tsuku. 15 Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'bo xi 'yún un skuē saha nga xuta xi kis'e nanki Sodoma kō nanki Gomorra.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru nga n'e uncha

16 'T'ejin tak'un. An tít's'inkjínuu xi nkú joyaha chutsanka ajihin nañá kjan. Kui nga tintsuba ndahanu xi nkú joyaha ye kō nimaakjua n'esjo yjonuu xi nkú joyaha chutujuu. 17 Chúhuun yjonuu xuta, at'aha ts'íinkjas'ennuu já tjíxóō kō k'uénuu aya ni'ya sinagoga. 18 Ngat'ana ngjuaikonuu nginkun já títjuun kō nginkun já rei, tū xi kuixínyaha ruu jóō kō tā xuta xi najmi ntjehe Israel tjeheñ rā yáha an.

19 'Tunga nk'ie nga ts'íinkjas'ennuu xuta, najmi tū fantaha ruu yjonuu nkú n'e chūbo kō mí éhen xi kuixíún. At'aha kui chuba xu'bo k'uainuu én xi chūbo. 20 At'aha najmi jun xi chūbo, Espirituhu ní Na'minnuu xi kuinchja nk'ie nga chūbo.

21 'Já xi nts'e maha xinkjín tā kuihi ts'íinkjas'en xinkjín nga n'ek'ien. Xi tí'mi na'mi ts'íinkjas'en ntíhi. Xi tí'mi ntí kjaánkō xi cháha kō ts'íink'ien.

²² Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáhá kuasinjña, kui xi k'uanki. ²³ Nk'ie nga tsjénki unkienuu xuta xi tjin nku nanki, tu sahá tiyú. Tankiún kj'ai nanki. At'aha kjuaxi ni xi tíxinnuu. Najmi kfenuu nga kuinimo ngayjee nankihí xuta Israel kintehe ni nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

²⁴ 'Nku nda ni'yakuyá najmi 'yún yankjún sa nga nda maestruhu, ko nku nda musu najmi 'yún yakjún sa nga nda ntiaha. ²⁵ Nda tjin ts'e nda ni'yakuyóo tsa b'a ts'in kamaha xi nkúhu nda maestruhu, ko nda tjin ts'e nda musu tsa kuichú ma xi nkú joyaha nda ntiaha. Tsa na'mihí ntíu xi tí'mihí ndaninda Beelzebu, ¿a najmi tu sahá 'yún ch'on k'úin saha ntíhí?

*B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tihin nga kuinkjún
(Lc. 12:4-9)*

²⁶ 'Kui b'a maha, najmi tu binkjuhunnu xuta xu'bo. At'aha najmi tjin ni xi 'ma tjitjo xi najmi cha, ko najmi tjin ni xi tijná 'ma xi najmi s'ejña chji. ²⁷ Ni xi tíxinyanuu má jyuun, chuba ngáhanu má ndzjeen. Ko én sen xi kuinú'yó nga kuinchja, ch'iíyako ngáhanu asun nk'a ni'yoo. ²⁸ Najmi tu binkjun xi tu yjoninteehé maha ts'ínk'ien tunga najmi mahá ra ts'ínk'ien animanuu. Xi ma níhi ts'ínkji animanuu ko yjonintenuu ajin ngak'ien, kui ní xi tinkjún.

²⁹ '¿A najmi mahá tsa tu xí nanki chjéhí ch'a nga satéña jo nise xi tíntí? Ndaha tsa b'a ma, ndaha nku nisee najmi ndyja tsa najmi mjehe Na'minuu. ³⁰ Ngat'a ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku tjin xkihí Na'minuu. ³¹ Kui kjuaha nga

najmi tu binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chjí so nga nkjin nise.

³²Ngatentee xi ts'íinkie yjoho nga bena nginkun xuta, ts'inkíe yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tíjña ndjiojmi ján. ³³Tunga xi najmi ts'íinkie yjoho nga bena nginkun xuta, ko an ta najmi ts'inkíe yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tíjña ndjiojmi ján.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga kui ngat'aha kuakjányaha yjoho xuta

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Najmi b'a tu ts'ín n'enkjíntak'un, tsa kjuajyu jáik'iejña asunnteí. Najmi kjuajyu jái tsja. Kjuachán ní jái tsja. ³⁵At'aha jáa tu xi kuakjányaha yjoho xuta, má nga nku nda ngjuai kontraha na'mihí ko nku takjín ngjuai kontraha naaha ko nku na anta ngjuai kontraha na nchí'yaha. ³⁶Ta kuihi xinkjín xuta ngjuai kontraha.

³⁷Xi 'yún ts'íintjo sa na'mihí ko tsa naaha nga an, kui xi najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. Xi 'yún ts'íintjo sa ntíhi nga an, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. ³⁸Xi najmi títsjáha yjoho nga tsjénnkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. ³⁹Xi kuangisjái suba nga k'úejña tík'un, tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úejña tík'un.

B'i ts'ín kitsúya Jesu chjí xi k'uaihi xuta

(Mr. 9:41)

⁴⁰Xuta xi ts'íinkjáiinnu, ja an títs'ínkjáiinna. Ko xi ts'íinkjáiinna, ta títs'ínkjáihín xi kits'ín nibána. ⁴¹Xi ts'íinkjáiinhín nku nda profeta at'aha nda profeta

nij, xi nkú ts'ín tjeheñ ra b'a ts'ín k'uaihi. Kò xi ts'ínkjáihin nku nda xi naxu ts'ín at'aha naxu ts'ín ndo, xi nkú ts'ín tjeheñ ra b'a ts'ín k'uaihi. ⁴² Kò tsa tjín xi tsjáha nku chutsín ntánijua nch'án xi k'úi nku xuta xu'bi at'aha xuta ni'yakuyána nij, kjuaxi ni xi tíxinnu nga kj'uaihi chjíhi xuta xu'bo.

11

B'i kitsú Jesu nga kinchjako já ni'yakuyáha Jua Bautista

(Lc. 7:18-23)

¹ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúyaha já ni'yakuyá xi te joo ni xi tjíhin nga incha ts'ín, as'ai incha ngji nga tsakúya kò y'énijmí én nda tsuhu Ntjáná nanki xi tjín yo. ² Aya nubayóo kint'é Jua Bautista ni xi títs'ín Jesu. As'ai kits'ínkji k'ua já ni'yakuyáha ³ tu xi ngjuásjaiyaha ra Jesu. B'a incha kitsúhu:

—¿A ji nda xi tjíhin nga kj'uai? ¿A ra chúyahá ri kj'ai ndaha?

⁴ B'i kitsú Jesu:

—Tankínk'inyohoo Jua ni xi tínu'yó kò tíyo. ⁵ Tíma chjihí xi kaha. Xi najmi ma fi tíncha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tímanda. Tínt'é xi stayaha. Tíf'áiyaha xi ja k'ien. Tís'enijmíhi én nda tsuhu Ntjáná xi x'ahan. ⁶ ¡Nda tjín ts'e xi najmi tjín ni xi ts'ínch'oho nga tsjénnkina!

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu Jua Bautista

(Lc. 7:24-35)

⁷ Nk'ie nga ja tíncha fi ngáha já ni'yakuyáha Jua Bautista, kik'atuts'ihin Jesu nga kinchjanijmíyaha Jua. B'i kitsúhu xuta nkjiun:

—¿Mí nihi xi tsankinse nkjúh_uun ante kixiú? ¿A nku yáxá xi títs'ínk'ajnihi ntjō? ⁸ Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankisohōo? ¿A nku ndá xi yja najyun tsjo tjin? Najmi, at'ahá xi bja najyun tsjo k'un, kui xi tjin_{tu} ni'yahá já rej. ⁹ Tunga, ¿á tsitjuhunu? ¿A ra nkuhú ndá profeta tsankisohōo? Johon, kui. An b'a tíxinnu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihin já profeta. ¹⁰ Jua tinchjanjímíyaha ni xi tít'a xujun éhen Ntjaná:

Títs'ínkjíá ndá chjine'é_{nn}a tu xi ngjuai títjuhun ri.

K'uénda títjun niyáhi.

¹¹ Kjuaxi ni xi tíxinnu. Ndaha nku xutá xi tjin asunntej najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichí má batéxuma Ntjaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

¹² 'Nistjin nga y'é_njmí Jua Bautista éhen Ntjaná ko santaha nd'ai 'yún túbixkjanyáha má batéxuma Ntjaná, ko xutá xi kitikjua tits'ín ts'e yo. ¹³ At'ahá Ntjaná kits'ínchjén ni xi y'é't'a já profeta ko xi kis'et'a kjuatéxumaha Moise nga kitsjá éhen santaha nkúhu nga j'ai Jua. ¹⁴ Tsa mjenu n'e s'ejun éin, Jua kui xi Eliá xi tihin nga kj'uaí. ¹⁵ Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

¹⁶ '¿Mí nihi xi k'uejñá chubayakohona xi nkú k'un xutá xi tjin nd'ai? Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée ko kjintáyaha xinkjin ¹⁷ nga b'a incha tsu: “Nk'ie nga kin'ekjanej yánaxu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie nga kisej suun nusin, ¿á najmi kich'íhinu?”

¹⁸ 'At'ahá nk'ie nga j'ai Jua, y'ejña kjintía ko najmi kik'i binu. As'ai: “Ndaninda tijnajihin”, kitsú xutá. ¹⁹ Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndaxiun xi

kjine kō 'bi, kō tū sa b'ahá tsu ngá xutá: “Kui ndai xi 'yún kjine kō 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Romá kō já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatexumoo.” Tunga tis'ejña chjihí kjuankjintak'uhun Ntjaná nk'ie nga týaha ni xi títs'ín.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xutá xi najmi kits'ínkjáihin éhen

(Lc. 10:13-15)

²⁰ As'ai b'i ts'ín ndjá kinchjanijmíyaha Jesu xutá xi tjintu nanki má nga 'yún kits'ín kjuankjún, at'aha najmi ngjikj'áha rá animaha:

²¹ —iNima rú n'ehenu jun, xutá nanki Corazin! iNima rú n'ehenu jun, xutá nanki Betsaida! At'aha tsa xutá nanki Tiro kō xutá nanki Sidon kikié kjuankjún xi kama ajinnuu, ja rá nd'ai ngjikj'áha rá animaha nga kingja najyun kfe kō y'entujín nasu. ²² Tunga ahán b'a tíxinnuu. Nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xutá, jun xi 'yún un skue sanuu nga xutá xi kis'e nanki Tiro kō nanki Sidon.

²³ Kō jun xutá nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tū sa ní santaha ngak'ien kuankínjoon. At'aha tsa xutá nanki Sodoma kikié kjuankjún xi kama ajinnuu, tá tjña rá santaha nd'ai tsakai. ²⁴ Tunga an b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xutá, jun xi 'yún un skue sanuu nga xutá xi kis'e nanki Sodoma.

B'i ts'ín tsakúchji kjuatsjoho Jesu

(Lc. 10:21-22)

25 Kui nistjiun b'i kitsú Jesu:

—An títs'intsoho, Na'mi, Ntia xi ts'e nk'a ján ko t'anankiu. At'aha y'ejña chjihí xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí xi ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun ko já xi mankjihin ni xi tjín. 26 Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'ín kama tsjohi.

27 'Ngayjee ni xi tjín ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a behe Ntíu, tu nkuhú Na'miu xi behe. Ta ndaha najmi ch'a behe Na'miu, tu nkuhú Ntíu xi behe. Ko xuta xi mjehe Ntíu nga kuakúchihí Na'miu, kui xi skue Na'miu.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu xuta nga kjuáisehe

28 'Nibáhasenú ngatentoó xi tsichu manu nga kich'anjiu ch'áha kjuatéxumoo, ko an tsjanuu nga n'ekj'áyo. 29 Tjasuntjio nkú tsuhu ra kjuatéxuma xi títakuyá, at'aha ts'ínkjáihin xuta ko nímakjua tjíyana. Sakúnuu xi má nga ts'ínkj'áya anímanuu. 30 At'aha najmi 'ni s'esúntjia ni xi bakuyá ko kijna ch'á xi tsjanuu.

12

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjúun
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)*

1 Nku xuatu j'ajin Jesu má nga tjíntje tuniñu. Kama bjohó já ni'yakuyáha ko incha kikje'yún tuniñu. Kits'íntjiya ntsja nga kikjine. 2 Tunga kikiehé já fariseo ni xi tíncha ts'ín jóo. As'ai b'a incha kitsúhu Jesu:

—Chase ma ri. Ni xi tíjña nkjúhun kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun tíncha ts'ín já ni'yakuyáhi.

3 B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehe n'eyo má nga tjit'a ni xi kits'in David nk'ie nga kama bjoho kui ko já xi tjenkoho?
 4 Jas'en ante nkjuhun Ntjaná ko kikjine ninkuan nkjun xi tjintu yo, ni xi najmi tjihin nga kui kjine ko ta ndaha já xi tjenko, ninkuan xi tu já na'miu ma kjinehé. 5 ¿Ko a najmi kjehe n'eyo kui nii xi tjit'a xujun kjuatexumo? Já na'mi xi ts'inxá aya ninku nga nistjin nkjun najmi chumi jéhe b'anji. 6 An b'a tixinnuu. Ei tijnajinnuu nku xi 'yún chánka sa nga ninku.

7 'Tunga najmi kjehe mankjinnuu éhen Ntjaná xi b'a ts'in tjit'a: “Ni xi mjehéna, nk'ie nga kama nimanuu xuta. Najmi chje xi k'uechjintjainuu mjena.” Tsa mankjinnuu éen, najmi chuba n'enijéhe ruu xuta xi najmi tjihin jé. 8 At'aha Ntíhi Ndax'iu batexumaha santaha ko nistjin nkjun.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja
 (Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)*

9 Ngjikjas'en Jesu ni'ya sinagoga. 10 Yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja. As'ai b'a incha kitsú jóo nga kingjásjaiyaha Jesu, tu xi b'a ts'in sakúhu ra má tindyajihin Jesu:

—¿A ma n'enki nga nistjin nkjun?

11 As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tsa nku xi kabasinña ei tijnaha nku chutsanka, tsa tu nkuhú tixa kujjengiya chu nga nistjin nkjun, ¿a najmi kuakj'áhá chu ko k'uasjeya tixo? 12 Kui b'a maha, ¡yún chjí sa nku xuta nga nku chutsanka! Kui nga ma n'ehe nku ni xi nda nga nistjin nkjun.

13 As'ai Jesu b'a kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingjente ntsja ndo ko kamanda. B'a kik'ie xi nkúhu ntsja xinkuu. ¹⁴ As'ai incha tsitju yo já fariseo ko y'endako xinkjín xi nkú ts'ín kama ts'iínk'iehen Jesu.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nkjin xuta andai ntáchak'uun

¹⁵ As'ai ngji t'axín Jesu, at'aha ja be ni xi mjehe ts'ín jóo. Nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi. Kits'ínkihi ngatentee xi uhun ¹⁶ ko b'a kitsúhu xuta nga namji incha kuitsuya yáha Jesu. ¹⁷ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kinchja nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a kitsú:

¹⁸ Eí tíjña nda musuna xi j'ajián,
xi tjona ko xi tsjo maha animana.

Tsjaha Espirituna,
ko kuitsuyaha xuta xi tjín asuntee ni xi naxu nginkán.

¹⁹ Najmi kjan kujinchja ko najmi kjintáya,
najmi nijátée kuinú'yá ntaha.

²⁰ Najmi kjét'okjá nku yáxá xi ja títs'okjá.
Najmi ts'iínk'ien nd'í xi tu nintihí títju saha,
santa nkúhu nga ts'iínndjuú ni xi naxu nginkán.

²¹ Ko xuta xi tjín asuntee kama 'yún tak'un nda musuna.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² J'aisehe Jesu xuta xi j'aiko nku nda xi tíjñajihin ndanindoo. Kui xi ka ko najmi ma nchja. As'ai Jesu ts'asjehe ndanindoo ndo. Kama chjihí ko kama kinchja. ²³ Tu ni xí kama nkjúhun ra ngayjee xuta. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Kutsa kuihí xu'bi xi ntjehe David?

²⁴ Nk'ie nga kint'é já fariseo ni xi tìncha tsu xuta, b'a incha kitsú:

—Nga'yúhūn ndaninda Beelzebu xi nda k'akuhū jánindoo tím'osjekohō ndai jánindoo.

²⁵ Tunga behé Jesu ni xi títs'ínnkjink'un jóo, kui nga b'a kitsúhu ra:

—Tsa xuta xi tjintu má batéxuma nku nda rej ta kuihi fi kontraḥa xinkjín, ta kuihi incha ngjuá tiya nankihí. Ngatentee nanki kō ni'ya xi ta kuihi fi kontraḥa xinkjín, najmi tse maha. ²⁶ B'a ta tjín ts'e ndanindoo. Tsa Satana k'onsje suba yjohō, ta kuihi tifi kontra subaha yjohō. Tsa b'a ts'ín, ¿nkú ts'ín tse kuichúkuahā ra nga kuatéxumaha?

²⁷ 'Kō tsa nga'yúhūn ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo tibixiún, ¿yá xi ts'e nga'yún xi m'osjekohō jánindoo já ts'ajun? B'a ts'ín ta kuihi jóo bakúchji nga najmi kixi tjintuyánuu. ²⁸ Tunga tsa Espirituhū Ntíaná tím'osjekohona jánindoo, kui xi tsuhū ra nk'ie nga ja j'ai nístjin nga ja tibatéxuma Ntíaná.

²⁹ ¿Nkú ts'ín nku nda kama kjuas'ehen ni'yaha nku nda xi 'yún tjihin nga'yún kō kjé'aha ra ni xi tjihín? Tjín níhi nga tjun k'ué'yún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha ra ni xi tjihin ndo ni'yaha. ³⁰ Xi najmi an makona, kui xi xuta kontrana. Xi najmi tíf'áyakona, kui xi tibaténdzjo.

³¹ 'Kui nga b'a tíxihinnuu. Kama ndyjat'aha xuta ngatentee ngatitsuhūn kō ngatentee én ch'on tsu xi kujinchja. Tunga xi ch'on kuitsuhū Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra. ³² Xi nkú kuitsuhū Ntíhi Ndax'iun, kama ndyjat'aha.

Tunga xi nkú kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra, ta ndaha nd'ai ko ta ndaha ndyjun nkinj.

*B'i ts'in tsakuya Jesu xi nkú ts'in yaha ra xuta
(Lc. 6:43-45)*

³³ 'Tsa tuhu yoo xi nda, nda yoo. Ko tsa tuu xi najmi nda, najmi nda yoo. At'aha tuu bakuchji nkú k'un yoo. ³⁴ ja ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'in kama chubahanu ni xi nda, nk'ie nga jun xi ch'onk'un? At'aha ni xi kitsejihin animaha xuta, kui nihi xi bitju ts'a. ³⁵ Nku nda xi nda b'asjejin ni xi nda ajihin ngayjee ni nda xi tjitjoho. Ko nku nda xi ch'onk'un b'asjejin ni ch'onk'un ajihin ngayjee ni ch'onk'un xi tjitjoho.

³⁶ 'Ko an b'a tinnuu. Nk'ie nga kuichu nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta, nk'ie ts'inkjas'en kuenta xuta nga nkunkú én xi najmi chumi ni chijhi ra xi kinchja ei. ³⁷ At'aha ta kuihi én xi kichubai n'e kjuaha ri, tsa tihin je ko tsa najmi tihin je.

*B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu xuta xi mjehe skue
kjuankjun*

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ As'ai k'ua ja chjine'ehen kjuatexumoo ko ja fariseo b'a incha kitsuhu Jesu:

—Ji nda maestru, mjeni nga chai nku kjuakjun xi n'ei, xi kuakuchji nga Ntiana kits'in nibahi.

³⁹ B'i kitsu Jesu:

—Xuta xi tjin nd'ai tincha banki nga skue nku kjuankjun, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tincha nginkun Ntiana. Tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nk'ie, tu kuihi kjuankjun xi s'ejña chijhi xuta

xi tjin nd'ai. ⁴⁰ At'aha xi nkú ts'in y'ejña Jona jan nistjin ko jan nistjen aya kats'a ti chánko, b'a ta ts'in k'úejña Ntíhi Ndax'iun jan nistjin ko jan nistjen kinte t'anankiu.

⁴¹ Xuta xi y'entu nanki Ninive kuisintjenko xuta xi tjin nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta. Kui xi ts'inkokjuaha xuta xi tjin nd'ai, at'aha kui xi ngjik'áha ra animaha nk'ie nga Jona y'énijmíhi éhen Ntíaná. Nd'ai bi, ei tíña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Jona. ⁴² Ko na reina xi tsatéxuma nanki Saba kuisintjenko xuta xi tjin nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta. Kui xi ts'inkokjuaha xuta xi tjin nd'ai, at'aha kui xi 'yún kjin nibaha nga j'aisínñjuhu kjuankjink'uhun Salomon. Nd'ai bi, ei tíña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Salomon.

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu ni xi maha xuta
(Lc. 11:24-26)*

⁴³ 'Nk'ie nga nku ndaninda bitjujihin nku nda, fatsú'basún ante kixiu nga bangisjai má nga ts'inkj'áiya. Nk'ie nga najmi sakúhu ante, ⁴⁴ as'ai b'a tsu: "Tu sahá kfin ngáhana ni'yaná má tsitja." Nk'ie nga b'óya ngáha, ja kjitiya ni'yoo nga f'aise ngáha ra. Kichjuchá ko ja tínda. ⁴⁵ As'ai fik'á sa yatu jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui ko ngatentee incha fas'enjihin ndo. Ko máha nda xu'bo, 'yún ch'on ts'in b'ejña askahan nk'ie nga tjuhun. B'a ta kamaha xuta ch'onk'un xi tjin nd'ai.

*B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)*

⁴⁶ Nk'ie nga tinchjako sa Jesu xuta nkjiun, tu naaha ni ko ja nts'e j'aincha natsiun xi ma nga mjehe kuinchjakohe.

⁴⁷ As'ai tjin xi b'i kitsuhu Jesu:

—Naahi ko ja nts'ei kabincha natsin jan. Mje ruhu kuinchjakohe.

⁴⁸ B'i kitsu Jesu nga kinchjako nda xi j'aikoho een:

—¿Ya xi nana ko ya xi ja nts'e?

⁴⁹ As'ai tsaku xuta ni'yakuyaha ko b'i kitsu:

—Kui xuta xu'bi xi nana ko ja nts'e. ⁵⁰ Tu yaha ni xi ts'ijntjusun xi nku ts'in mjehe Na'mina xi tjina ndjiojmi jan, kui xi nda nts'e, na nichja ko nana.

13

B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku nda xi tsatendzjo xujma

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Kui nistjiun tsitju Jesu ni'yaha ko ngjik'iejna andai ntachak'uun. ² Nkjin nkjun xuta kama njakut'aha. Kui nga nku tsutsu ngjik'iejnayaha Jesu, ko ngayjee xuta tsincha andai ntoo ma kixiu.

³ Nkjin tikja ni xi tsakuyaha nga y'ejna chubayaha. B'i kitsu:

—Nku nda tsitju nga ngjitendzjo xujma. ⁴ Nk'ie nga tibatendzjo xujmo, k'ua xi tsixuntu andai niyo. As'ai incha j'ai nisee ko kikjine xujma xu'bo. ⁵ K'ua xi tsixuntu ajin ndjio ma nga najmi 'yun tjin ninte. Kitsa jasu xujmo, at'aha najmi 'yun tjain nintee. ⁶ Tunga nk'iehe nga tsitju ts'iu, kits'inchjahan ko kixi, at'aha najmi 'yun ngjiyanji kjamaha. ⁷ K'ua nga xi tsixuntu ajin na'yo. Kisa

na'yóo ko najmi kitsjántehe nga nda saá xujmá xu'bo. ⁸ Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjín xujmóo xi kitsjá unchan tjíhin, tjín xi kitsjá cháte ko te tjíhin, ko tjín xi kitsjá katé tjíhin. ⁹ Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

B'i ts'ín kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayahá nga tsakúya

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿Á tu subahá b'ejña chubayahani nk'ie nga chubakohoni xuta?

¹¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tjíña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma Ntjaná. Tunga xuta xu'bo najmi kik'aihi nga kamankjihin niu.

¹² At'aha xi kamankjihin, k'uai saha ko 'yún nda kamankjihin. Tunga xi najmi ts'íinsihin nga kamankjihin, chjú'aha santaha ni xi tjíñaha nga kamankjihin kai. ¹³ Kui kjuaha tu túb'ejña chubayahá ra xuta xu'bo. At'aha tibase tunga najmi tibehe, ko tint'é tunga najmi tibasínñjuhú ko najmi tímankjihin.

¹⁴ Ni xi tíncha ts'ín xuta xu'bo títs'íntjusun éhen Ntjaná xi kitsúya nda profeta Isaia nk'ie nga b'a kitsú:

'Yún kuasinñju tunga najmi kamankjihinnuu, ko 'yún chaso tunga najmi chanú.

¹⁵ At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi, kits'ín staya yjoho ko kik'íechja tunkun, tu xi najmi skuehe ko najmi kuint'éhe,

ko najmi kamankjihin ra,
tsa ts'ínk'óntjaiya animaha ko nga an ts'innkíhi.

¹⁶ Tunga máha jun, á b'a nda tjihin ts'ajun xi tíyo ko tínu'yó, at'aha tibe tunkun ko tít'é tjabaxínñju.

¹⁷ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nkjin já profeta ko xuta xi naxu y'entu xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skué ni xi tíyo nd'ai, tunga najmi kikiehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi tínu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in ts'ínkjáihin xuta éhen Ntjaná

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Kui b'a maha, tjenñjuhunu nkú tsuhu ra ni xi kuak'iejná chubaya ts'e nda xi tsaténdzjo xujmóo. ¹⁹ Nk'ie nga nt'é xuta én xi tsuya nga Ntjaná xi batéxuma, as'ai najmi mankjihin niy, nibá ndanindo ko kjexín én xi ja kis'entjejin animaha. Kui xutaha xi nkú joya xujmá xi tsixuntu andai niyóo.

²⁰ 'Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xutaha xi nt'é éen ko tjen'yún tsjohó ts'in ts'ínkjáihin.

²¹ Tunga najmi 'yuhún tjihin kjama ajin animaha ko najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhu kjuasti ko nk'ie nga n'e uncha tu ngat'aha éen, ts'in t'axihin yjoho éen.

²² 'Xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo, kui xutaha xi ta nt'é éen, tunga ni xi tjihin asunntei s'entaha ra ko kjuanchinóo b'anachaha. B'a ts'in najmi sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin animaha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

²³ 'Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo, kui xutaha xi nt'é éen ko mankjihin. Nda ts'in nga

b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá unchan tjíhin, kō tsa xi tsjá cháte kō te tjíhin, kō tsa xi tsjá katé tjíhin.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xujmá xi nda kō jñá ch'onk'un

²⁴ Ta y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Má batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda xi nda xujmá xi y'éntjejin jñáha. ²⁵ Tunga nk'iehé nga kjintufé, j'ai nda kontraḥa ndo. Y'éntjejihin tuniñu jñá ch'onk'un kō as'ai ngji. ²⁶ Nk'ie nga jasu tuniñu kō kis'ehe tu, ta kama chji jñá ch'onk'uun. ²⁷ As'ai incha j'ai já musuhu nda xi ts'e tuniñu kō b'a kitsúhu: “Ji nda ntia, ¿a najmi xujmá ndahá xi y'entjejin jñáhi? ¿Nkú ts'ín nga tu sa jñá ch'onk'uhún kj'ijin ngáha ra ntjehi?” ²⁸ B'a kitsú ndo: “Nku nda kontra b'a kits'ín.” B'a kitsú já musu: “¿A mjehé ri nga kuankín chjúneyai jñá ch'onk'uun?” ²⁹ Tunga b'ahá kitsú ndo: “Najmi, at'aha tsa chjúneyo jñá ch'onk'uun, kō xka tuniñu chjúyanjiu. ³⁰ Tu sahá katuma chá suba nga joo santaha nkúhu nga kujichú nistjin nga kama chá. Kui nistjiun b'a xihin já xi kuate tuu nga titjun kjéneya jñá ch'onk'uun, kj'uách'á kō k'uéti. Tunga máha tuniñu, kui xi kj'uátjo antehe.”

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasa

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ta y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku k'un mostasa xi jak'á nku nda kō y'éntje jñáha.

³² Kui k'un xu'bi xi 'yún ichí sa nga k'un xi k'oo. Tunga nk'iehé nga ma chá, 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi b'éntje xuta. Santaha nku yá tu bichú ma, ko f'ai ts'ínnda'á nisee nubaha tjiaha yoo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu sahan ninkuan

(Lc. 13:20-21)

³³ As'ai ta y'éjña chubaya ngáha Jesu:

—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'á nku tachjuún ko kits'íntjijinko tse nkuan ninkuan. As'ai tsijin ngatente na'yu.

Kui kjuai nga tu nku y'éjña chubayahá Jesu nga tsakúya

(Mr. 4:33-34)

³⁴ B'a ts'ín kinchjako Jesu xuta nkjiun. Y'éjña chubayahá ngayjee ni xu'bi nga kitsúyaha. Najmi kinchjako tsa najmi y'éjña chubayahá. ³⁵ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kitsúya nda profeta nga b'a kitsú:

K'uejña chubaya,

xinya ni xi tjintu'má santaha nkúhu nga kamanda asuntee.

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi tsakúya nga kits'ínchjén xujmá xi nda ko jña ch'onk'un

³⁶ Nk'ie nga ja kits'ínkji Jesu xuta nkjiun, jas'en ni'yaha. As'ai já ni'yakuyáha j'aik'úhun ko b'a incha kitsúhu:

—T'inyanj nkú tsuhu ra én xi kuak'iejña chubayai ts'e jña ch'onk'un xi tjín ajihin tuniñu.

³⁷ B'i kitsú Jesu:

—Nda xi y'éntje xujmá ndoo, kui xi Ntíhí Ndax'iun. ³⁸ Ante xi má nga y'éntje, kui xi asunnteí. Xujmá xi ndoo, kui xutaha xi ts'e má batéxuma Ntíaná. Jñá ch'onk'uun, kui xutaha xi ts'e ndanindoo. ³⁹ Nda kontra xi y'éntje jñá ch'onk'uun, kui xi ndanindoo. Nistjin nga chjúsintjen tuniñu, kui nistjihin nk'ie nga kfe asuntee. Ko já xi kuate tuniñu, kui xi ntitsjee.

⁴⁰ 'Xi nkú ts'ín f'áíya jñá ch'onk'uun ko s'etí ajin nd'íu, b'a tá kama nk'ie nga kfe asuntee. ⁴¹ Nk'ie nga kuatéxuma Ntíhí Ndax'iun, ts'íinkji ntitsjehe nga kjéxin ajihin xuta xi ts'e ngayjee xuta xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi k'oó ko ngayjee xuta xi ch'on ts'ín. ⁴² Kui xi kjaník'ajin má tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate n'yun. ⁴³ Nk'iehé kuat'ai xuta jee xi nkú joyaha ts'íu nga k'úentu má batéxuma Námihí. Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xuta xi sakúhu nku ni xi 'yún chjí

⁴⁴ 'Má batéxuma Ntíaná b'a joyaha xi nkúhu nku nisa toon xi tíjña 'ma nku ante. Nda xi sakúhu niu tá b'éjña 'mahá ngáha at'aha najmi kui ts'e antee. Tsjo maha ndo niu. Kui nga fitéñayjehe ni xi tjihin ra ko b'atse antee.

⁴⁵ 'Má batéxuma Ntíaná tá b'a joyaha xi nkúhu nku nda xi ts'ínxáko ndjio tsjo k'un. ⁴⁶ Nk'ie nga sakúhu nku xi 'yún chjhi, as'ai fitéñayje ni xi tjihin ko b'atse ndjio tsjo tjin xu'bo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku na'ya tjio

47 'Má batéxuma Ntíaná ta b'a joyaha xi nkúhu nku na'ya xi kikjaník'ajin jóo ntáchak'uun. Kix-incháha ngayjee tíkjá tjió xi tjín. 48 Nk'ie nga kit-sehe tjió na'yoó, as'ai kikje'yún jóo andai ntóo. Yo y'entu nga j'ájin tjió xi ndoo. Tsinchá nisin xi ndoo ko kikjaníya xi najmi ndoo. 49 B'a ta kama nk'ie nga kfe asuntee. Kuitju ntítsjee ko ts'íinkj'a t'axín xuta xi ch'onk'un ko xi je. 50 As'ai kjaník'ajin xi ch'onk'uun má nga tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate ni'yun.

51 As'ai b'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha já ni'yakuyáha:

—¿A kamankjinnuu ngayjee ni xu'bi?

—Johon —incha kitsú jóo.

52 B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo bangiya nkú tsuhu ra nga Ntíaná batéxuma, kui xi b'a joyaha nku nda xi tíñaha nku ni'ya chánka. Bakúchji ni tsjo k'un xi tjíntutjóho, ni xi cháha ko ni xi tsetsehe.

B'i ts'in najmi kin'ekjáhin Jesu

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga y'éjña chubaya, as'ai tsitju yo. 54 Ngji ngáha nankihí ko tsakúya aya ni'ya sinagoga xi tjín yo. Kama nkjúhun xuto ko b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngjik'áha kjuankjink'un nanka xi y'aha ndai? ¿Nkú ts'in maha ra ts'ihin kjuankjún? 55 ¿A najmi kuihí ndai xi ntíhi nda chjineyóo? ¿A najmi kuihí naaha xi 'mi María? ¿A najmi já nts'ehé maha Santiago, Kuse, Simon ko Juda? 56 ¿A najmi

eihí ta tǐntujǐnná ngatentee jminchjǐn nichja ndai?
Kui b'a maha, ¿má ngjikj'áha ni xi maha?

⁵⁷ Kui nga najmi incha kits'ínkjáihin ra. Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkiun:

—Tu má xi tǐhén ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihí kǒ ni'yaha najmi b'a n'ehe.

⁵⁸ Najmi 'yún kits'ín kjuankjún Jesu yo, at'aha najmi kis'ejihin xuta nga Ntǐaná kits'ín nibáha.

14

B'i ts'ín k'ien Jua Bautista (Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Kui nǐstjiun Herode Antipa tǐhín xá ante Galilea. Kint'é ni xi tǐts'ín Jesu kǒ b'a kitsúhu já xi ts'inxát'aha:

²—Jua Bautista niu. Ja j'áya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tǐhín ra nga'yún nga tǐts'íhin kjuankjún.

³ At'aha Herode kits'ínkji já juhun nga jakj'ánijé Jua. Y'é'yún kǒ kits'ínkjas'en nubayoo. Ngat'aha na Herodia b'a kits'íhin. At'aha chjuúhun Felipe kama na Herodia, kǒ ndo ngá nts'e kamaha Herode. ⁴ B'a kits'ín ndo at'aha Jua Bautista b'a kitsúhu:

—Tǐjña nkjúhun kjuatéxumoo ni xi tǐn'ei, nga ta jihí tinchunkoj chjuúhun nda nts'ei.

⁵ Kama mjehe Herode nga ts'íínk'ien Jua, tunga tsankjúhún nga b'a ts'íín, at'aha b'a tsu xuta nga nku nda profeta Jua Bautista. ⁶ Tunga nk'iehé nga tsichu nú Herode, ts'asje s'íhi kǒ kitenki takjǐhin na Herodia nginkun xuta xi j'ai s'íu, kǒ tsjo nkjún kamaha Herode. ⁷ As'ai ixí Ntǐanáhá kits'ínkie nga tsjáha takjǐun tu mí nihí ni xi kuankihí. ⁸ Tunga

jahá kabinchá'a títjuhun naaha takjiun, ko b'i kitsúhu Herode:

—T'eya tabani nintaku Jua Bautista nga k'uaini.

⁹ As'ai kik'ie babaha nda rej Herode, tunga ngat'aha ni nga ja kats'inkie Ntjaná nga ts'iintjusun éhen ko ngat'aha já xi kab'entut'áko ho yámixó, kui nga b'a kitsúhu nga k'uaihi ra takjiun ni xi títbankihi.

¹⁰ Kitsjá kjuá nga stíkjá nintaku Jua aya nubayóo.

¹¹ Nku taba kis'eya nintaku Jua ko kik'aihi takjiun, ko kui xi ngitsjá ngáha ra naaha niu.

¹² Ja kamoj, já ni'yakuyáha Jua j'aikj'á yjoninte k'ien ko kingjayanji. As'ai ngi tsuyaha Jesu ni xi kamoj.

B'i ts'in kits'inkjen Jesu já xi un mi

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Nk'ie nga kint'é Jesu éin, y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a tjín. Tunga nk'iehé nga kint'é xuta nkjiun nga ja tífi Jesu, as'ai tsuku ngji títjuhun ra Jesu nga ngijtjennki.

¹⁴ Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, kikié nga nkjin nkjún maha xuta xi tikuyáha. Kama nimáha ko kits'innkihi xi uhun. ¹⁵ Nk'ie nga ja kama ngixuun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—T'axint'a nkjún ei ko ja 'yún kama ngixun. Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tjíndai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

¹⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi machjéhen nga ngjuai xuto. Tu sahá jun tjohon ni xi kjine.

¹⁷ B'a kitsú jóo:

—Un ichí maha ninkuan xi kich'ai ko jo ichí tjio.

¹⁸ —Nibákonú ei —kitsú Jesu.

19 As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úéntujin jñoó. Jakj'á ninkuan xi uun ko tjió xi joo. Tsasen-jinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjánya ninkuon ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'ínndzjo ngáha ra xuta nkjiun. 20 Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. As'ai j'áíya ninkuan xi ts'ankiu. Te jo nisín kama. 21 Ma ra un mií jáx'in ko kj'ai jminchjün ko jántí xi incha kikjine nichinee.

*B'i ts'in ngjisun Jesu ntáchak'uun
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)*

22 As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu ko nga incha ngjuai tíjuhun ngabantá ntáchak'uun, at'aha Jesu tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha. 23 Nk'ie nga ja kits'ínkji xuta, as'ai ngji nchjako t'axín suba Ntíaná asunntu tjenkiu. Yo tíña suba nk'ie nga ja kama jyun.

24 Kui chubo ja kamasehen ntáchak'uun tjenjin tsutsuu. T'éhen ntóo títs'instihi, at'aha ntjo 'yún nkjún tsatéjihin tsutsuu. 25 Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu tjenki tíña Jesu jóo nga tífisun ntáchak'uun. 26 Nk'ie nga kkie já ni'yakuyóo nga nibásun ntáchak'uun, incha kitsankjún nkjún. B'a incha kitsú nga kikjintáya nkjún:

—¡Nku sen nibá yo!

27 Tunga tjen'yún kinchjahá Jesu:

—¡Jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

28 As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, tsa kjuaxi nga ji niu, tjein kjuá nga kfínsehe yo má tjenjin ntóo.

29 —Nibái —kitsú Jesu.

As'ai tsitjuen Pedro tsutsuu ko ngjisun ntóo nga ngjisehe Jesu. ³⁰ Tunga nk'iehé nga kieke nga 'yún tíma ntjo, kitsankjún ko nk'ie nga ja tífijintí, kikjintáya:

—ji nda maestru, n'ek'ankiní!

³¹ Ta kuihi chubó jakj'á Jesu ntsja Pedro ko b'a kitsúhu:

—Á b'a 'yún ichí s'ejihin ri an! ¿Á jo jan kamaha ri?

³² Nk'ie nga incha jas'en tsutsuu, kitsjenjyú ntjo.

³³ As'ai já xi tíincha tsutsuu kits'intsjohó Jesu nga b'i kitsúhu:

—Kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná.

B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu xuta un xi tjín nanki Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu já ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret. ³⁵ Nk'ie nga kamankjihin xuta xi tjín yo nga Jesu niu, kits'ínkint'é xuta xi tjín xki ante xi tjíndai yo. As'ai incha j'aisehe Jesu nga j'aiko ngatentee xuta xi uhun. ³⁶ Incha tsankihi tsa tsjantehe tsa tu andai tuts'in najyun xi yja ts'ínko, ko kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhun Jesu.

15

B'i ts'ín tsakúya Jesu mí nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná

(Mr. 7:1-23)

¹ As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko já chjine'éhen kjuatexumoo xi nibaha nanki Jerusalem. B'a incha kitsúhu:

² —¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi sihin xi y'éjñaná ntje cháná? Najmi títjun bané ntsja nk'ie nga kjine niñu.

³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko máha jun, ¿á najmi n'etjusuhunnu ni xi y'éjña Ntíaná, nga tu sahá sinnuu n'etjusuhunnu?

⁴ Tjít'a má nga b'a kitsú Ntíaná: “Chankjún na'mihí ko naahi”, ko “Xi ch'on kuitsuhu na'mihí ko tsa naaha, kui xi tjihin nga n'ek'ien.” ⁵ Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjín xi b'i kuitsuhu na'mihí ko tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjinna nga kúásinkoho kai, ja chje kitsjaha Ntíaná”, ⁶ tsa tjín xi b'a kuitsu, kui xi najmi ta tjihin tsa skuenkjún na'mihí ko tsa naaha. Kui nihi xi bixiún. B'a ts'in najmi ta n'echjihinu éhen Ntíaná tu ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennuu.

⁷ 'iTu tsjohónuu nga bakuchíu xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! Kjuaxi kjáihin ni xi kitsú nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a ts'in y'é't'a:

⁸ Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna, tunga animaha kjin tjñaha an.

⁹ Najmi chumi ni chjihí ra chje xi tsjana, at'aha tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.

¹⁰ As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tjenñju ko katumankjinnuu. ¹¹ Ni xi fas'en ts'a xuta, najmi kui xi ts'in sihi nginkun Ntíaná. Ni xi bitju ní ts'a, kui ní nihi xi ts'in sihi.

¹² As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿A yai nga já fariseo najmi kuasasihin én xi kuachubai?

¹³ B'i kitsú Jesu:

—N'esjenji santaha kō kjamaha ngayjee yá xi najmi y'éntje Na'mina xi tǐjña ndjiojmi ján. ¹⁴ Najmi tu nkjún manuú jóo. Já kahá niu xi bakú nǐyáha xuta ká. Tsa nku nda ká kuakú nǐyáha kj'ai nda ká, ¿a najmi kuixuntuyáhá nga joo nku tixa?

¹⁵ As'ai b'a kitsú Pedro:

—T'inyanjí nkú tsuhu rá ni xi kuak'iejña chubayai.

¹⁶ B'i kitsú Jesu:

—¿A tá ndaha jun najmi mankjinnuú? ¹⁷ ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi fas'en ts'a xuta, fi aya kats'a kō bitju ngáha? ¹⁸ Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní xi nibáha ajin animaha kō kui xi ts'in sihi nginkun Ntíaná. ¹⁹ At'aha ajin animaha ní xuta nibáha rá nga ch'on ts'in ts'innkjink'un, nga ts'ink'ien xinkjín, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, nga ndyjé ts'in, nga nchja én tsank'á, kō nga ch'on tsuhu xinkjín. ²⁰ Kuihí ni xu'bi xi ts'in sihi xuta nginkun Ntíaná. Tunga tsa kjine ninkuan nga najmi títjun kuané ntsja, najmi kui nihi xi ts'in sihi xuta nginkun Ntíaná.

*B'i ts'in nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjehe
rá tsankihí nku kjuanda Jesu*

(Mr. 7:24-30)

²¹ As'ai tsitju Jesu yō nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro kō nanki Sidon. ²² Kō tu kikjintáya tjennkihí rá nku tachjuún xi najmi ntje judio tjehe rá xi yō tǐjña. B'a kitsúhu:

—¡ji chá maestru, ji xi ntjehe David, chase nimaní ichí an! ¡Tajjín ichína tǐjñajihín chánindo, kui nga tu xí uhún tíbehe rá!

23 Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. As'ai j'aise tiñaha já ni'yakuyáha ko b'a incha kitsúhu:

—Tu sahá b'a t'ihin tachjúun nga katji, at'aha t'kjintáya tjennkiná.

24 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kits'ín nibána Nt'ianá nga tu nkuhú xuta xi ntje Israel tjeheñ ra k'fínsehe, xuta xi kindyja xi nkú joyaha chutsanka xi ngji t'axín suba.

25 As'ai j'ai tachjúun, tsasinkúunch'int'aha Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji chá maestru, t'isinkoní ichí an!

26 B'i kitsú Jesu:

—Najmi nda t'ín tsa chjú'aha n'inkuahan jántíu nga kj'uaihi nañóo.

27 As'ai b'a kitsú tachjúun:

—Johon, chá maestru, tunga santahá ni ko nañóo kjine xihí n'inkuan xi bixunntunkí yámixaha nt'iaha.

28 B'i kitsú Jesu:

—Ji tachjúun, já b'a 'yún s'ejihin ri nga Nt'ianá kits'ín nibána! Katuma xi nkú ts'ín mjehi.

Ta kuihi chubó kamanda takjihin tachjúun.

B'i ts'ín kits'innkihi Jesu nkjin nkjún xuta un

29 Tsitju Jesu yo nga ngji andai ntáchak'un Galilea. As'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'ejña. 30 Incha j'aisehe Jesu nkjin nkjún xuta nga j'aiko xi najmi ma fi, xi ka, xi najmi ma nchja, xi kutu ntsja, ko nkjin sa xi uhun. Kui xi j'aik'íéntut'áha Jesu ko Jesu kits'innkihi ngayjee.

31 Kui nga kama nkjúhun ra xuta nkjiun nk'ie nga kkie nga t'inchja xuta xi najmi ma nchja, kamanduú ntsja xuta xi kutu ntsja, tjíma xuta xi

najmi ma fi, kō kama chjihī xuta xi ka. As'ai incha kits'intsjohō Ntiaha xuta Israel.

B'i ts'in kits'inkjen Jesu já xi ñju mii
(Mr. 8:1-10)

³² As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha kō b'i kitsúhu:

—Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja tjihin jan nistjin nga tjintukoná ei. Ja najmi ta tjihin ra nichine. Najmi mjena ts'inkjí kjintía, at'aha tsa kuayáya aya nyóo.

³³ As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyóo:

—¿Tunga má xi tjehe sakúná ei ante t'axín xu'bi ninkuan xi kamaha ra nga kjine xuta xi b'i nkjún ts'in nkjin maha?

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjin ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha k'ua tjiō xixi.

³⁵ As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úentu xuta nkjiun t'anankiu. ³⁶ Jak'á ninkuan xi yatuu kō tjiō kō kitsjáha máb'achjihī Ntjaná. Tsakjanya kō kitsjáha já ni'yakuyáha. As'ai já ni'yakuyóo kits'inn dzjohō ninkuon kō tjiō xuta nkjiun.

³⁷ Kikjine tente xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áya ninkuan xi ts'ankiu. Yatu nisín kama. ³⁸ Ñju mii jáx'in kō kj'aí jminchjijun kō jántí xi kikjine nichinee. ³⁹ Nk'ie nga kits'inkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha, jas'en ngáha tsutsuu nga ngji ante xi tiña maha nanki Magadan.

16

*B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihi nku kjuankjún
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)*

¹ Incha j'ai já fariseo ko já saduseo nga j'ai kjut'ayák'un Jesu. Tsankihí nga ts'ín nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáha.

² Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ja ma ngixuun b'a bixíún: “Nda chun kama, at'aha chun jeje nk'a ján.” ³ Ko nga ta jyuun b'a bixín ngó: “Ch'on chun kama nd'ai, at'aha nintí tíncha.” Mankjinnuu ni xi ma chji nk'a ján, tunga, ¿á najmi tímankjihinnuu ni xi tís'ejña chjihi nistjin nd'ai? ⁴ Xuta xi tjin nd'ai tíncha banki nga skué nku kjuankjún, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tíncha nginkun Ntíaná. Tunga tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nistjin nk'ie, kui kjuankjúhun xi s'ejña chjihí xuta xi tjin nd'ai.

B'a kitsú Jesu, as'ai ngji t'axíhin xuto.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu san
(Mr. 8:14-21)*

⁵ Nk'ie nga tsichu já ni'yakuyáha ngabantóo, tu kichayahá ra nga kik'a ninkuan. ⁶ As'ai b'a kitsú Jesu:

—Nda chasoo. Chúhuun yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

⁷ As'ai b'i ngján kinchjaníjmíyakoho xinkjín já ni'yakuyóo nga najmi incha y'a ninkuan.

⁸ Kamankjihín Jesu ni xi tíncha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á tíchubaníjmíyakohonu xinkju nga najmi kich'ahanu ninkuan? ¿Á b'a 'yún íchí s'ejhinnuu

nga Ntjaná kits'ín nibána! ⁹ ¿A tu yje najmi kjehé mankjinnuu? ¿A najmi ta f'áitsjehénnuu ninkuan xi uun xi tsakjanyáha já xi un mií maha ko nkú tjín nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú? ¹⁰ ¿Ko a najmi ta f'áitsjehénnuu ninkuan xi yatuú xi tsakjanyáha já xi ñju mií maha ko nkú tjín nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú? ¹¹ ¿Nkú tjihin ra nga najmi tímankjihinnuu nga najmi ninkuan tinchjanijmíyahana? Tunga chuhún ruu yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

¹² As'ai kamankjihin já ni'yakuyóo ni xi tinchja Jesu, nga najmi na'yu sahan ninkuan xi tihin nga kúhun yjoho. Ngat'aha ní ni xi bakúya já fariseo ko já saduseo tihin nga kúhun yjoho.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntjaná kits'ín nibáha ngajoho

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Nk'ie nga tsichu Jesu tiña nanki Cesarea, má nga batéxuma nda Felipe, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Yáhá ni Ntíhi Ndax'iun tsu xuta?

¹⁴ B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Elia. Ko tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jeremia ko a ra k'jái nda profeta.

¹⁵ B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixíun nga an?

¹⁶ As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji xi Cristo. Ji xi Ntíhi Ntjaná xi tijná tik'uun.

¹⁷ B'i kitsú Jesu:

—Nda tjin ngat'a ts'i, Simon, ntíhi Jona. At'aha ndaha nku xuta asunntej najmi y'éjña chjhi ni. Na'mina ní xi tíjña ndjiojmi ján y'éjña chjhi ni. ¹⁸ Ko an b'a tíxihin nga ji xi k'úihin Pedro. Ts'inndá ninkuna asuhun ndjio xu'bi ko nga'yúhun ngabayoo najmi kamaha ts'ín nganaha xuta xi ts'an. ¹⁹ An tsjaha yubihí má batéxuma Ntjaná. Ni xi k'úét'a'yín ei asunntej, ta s'et'a'yún ndjiojmi ján. Ko ni xi chjundáyai ei asunntej, ta kuindáya ndjiojmi ján.

²⁰ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga najmi tu ch'a kuitsuyaha nga kui xi kits'ín nibáha Ntjaná ngajoho.

*B'i ts'ín kitsúya tíjün Jesu nga n'ek'ien
(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)*

²¹ Kui nistjün kik'atuts'ihin Jesu nga kitsúya kixihí já ni'yakuyáha nga tihin nga ngjuai nanki Jerusalen, ko nga un nkjún skuhehe aya ntsja jáchá xi tihin xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo, ko nga n'ek'ien ko nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngaha ra ngabayoo.

²² As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu ko b'a kitsúhu nga najmi nda kits'ín nga b'a kitsú. B'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, Ntjaná kakjexihin ngayjee ni xu'bo! ¡Najmi tu chumi nihi xi katumahi!

²³ Tungá kits'ínk'ótjiyak'uhún Jesu Pedro ko b'i kitsúhu:

—¡Tiyú xinní, Satana! Ji xi t'n'endyjajinní. At'aha najmi ni xi ts'e Ntjaná t'n'enkjíntak'uín. Ni xi ts'e ní xuta asunntej t'n'enkjíntak'uín.

²⁴ As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjohō ni xi mjehe kō katsjáha yjohō nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjennkina. ²⁵ At'aha xi mjehe ts'íink'anki suba yjohō nga k'úéjña tík'un, kui xi tū sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úéjña tík'un. ²⁶ At'aha, ¿mí xi chjíhi ra tsa ts'ín ngana xutá ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tū sa ndyjahá ngá animaha? ¿Mí nihi xi tsjá nga k'uéchjintjai animaha? ²⁷ At'aha Ntíhi Ndax'iun kj'uaíko kjuachánkaha Na'mihi kō kj'uaíko ntítsjehe. Nk'ie k'uéchjíhi nga nkúnkú xutá ni xi kits'ín. ²⁸ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. K'ua xi tíncha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue nga kj'uaítexuma Ntíhi Ndax'iun.

17

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu (Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Askahan nk'ie nga j'a jun nístjin, Jesu kinchja t'axíhin Pedro, Santiago kō Jua xi nts'e maha Santiago. Ngjiko t'axín jóo nku asunntu tjenki nk'a. ² Yo kik'óntjaiya sénnístjihin Jesu nginkun jóo. Tsat'ai ankjín xi nkú joyaha ts'íu kō najyuhun taba xúxú kama kō tsat'ai. ³ Tā kíkíe jóo Moise kō Eliá nga tíncha nchjaníjmíko Jesu. ⁴ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tjíhin nga ei kuintsubahaná! Tsa mjehi, ts'inndá ei jan ni'ya yántsü, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e Moise kō nku xi kama ts'e Eliá.

⁵ Nk'ie nga b'a tā títsuhu Pedro, tū nkuhú ninti xi tibat'ai j'ai ts'innk'íéhen jóo kō kinu'yá ajin nintiü nku ntā xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntina. Tjona ko tsjo mana. Tasinñjuhu.

⁶ Nk'ie nga kint'é nto já ni'yakuyóo tu ni xí incha kitsankjúhún. Kui nga xí t'anankiuhú y'et'aha nintaku nga incha tsinchakúnych'in. ⁷ As'ai j'aik'úhún Jesu ko kits'ínkohó nga b'i kitsúhu:

—Tisintjoon. Najmi tu binkjun.

⁸ Nk'ie nga kingjénk'a ngáha ankjín jóo, najmi ta ch'a xi kiekehe. Tu Jesu síjña subahá. ⁹ Nk'ie nga ja tijncha nibájen ngáha asunntu tjenkiu, b'a kitsúhu Jesu jóo:

—Najmi tu ch'a xi 'miyohoo ni xi kuayo santaha nkúhu nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo Ntíhi Ndax'iun.

¹⁰ As'ai kingjásjaiya já ni'yakuyóo:

—¿A b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga tjíhin nga kj'uaí títjuhun Elia?

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga kj'uaí títjun Elia ko k'uénda ngayjee ni xi tjín. ¹² Tunga an b'a tíxinnuu nga ja j'ai Elia, tunga najmi kamankjihín ra xuta tsa Elia niu. Tu ni xi kama mjehé ra jóo kits'íhín. B'a ta ts'ín un skuehe Ntíhi Ndax'iun aya ntsja jóo.

¹³ As'ai kamankjihín já ni'yakuyóo nga Jua Bautista kinchjanijmíyaha Jesu.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda chí xi tijnajihín ndanindoo

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga tijncha xuta nkjiun, as'ai nku nda j'aisehe Jesu ko tsasinkúnych'int'ahá nga b'a kitsúhu:

15 — Ji nda maestru, chase nima_{hi} ichi nda china. Tjin nistjin nga jjuhú kj'i b'atsé ko 'yún un behe. Tjin nga nkjin niyá jnejin nd'íu ko tsa ntánijuo.
 16 Kjúáikohó já ni'yakuyáhi, tunga najmi kamahá ra kuats'ínkihi.

17 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Á b'a 'yún ichi s'ejihin ra Ntíaná xuta xi tjihin nd'ai ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjihin nga kúatejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tjihin nga ts'in chúkjuanuu? Nibákonú nda chíu ei.

18 As'ai ndjá kinchjako Jesu ndanindoo ko tsitjujihin nda chíu. Ta kuihi chubó kamanda nda chíu.

19 Askahan já ni'yakuyáha j'aingjásjaiya t'axíhin. B'a incha kitsúhu:

—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindoo?

20 B'i kitsú Jesu:

—At'aha 'yún ichi s'ejinnuu Ntíaná. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa tu ichi s'ejinnuu xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún ichi, kama b'a k'úihuun asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin ei ko t'in t'axín.” As'ai ngjuai t'axín. Ko tu mí nihí ni xi kamanuu, tsa b'a ts'in s'ejinnuu Ntíaná. 21 Tunga jáninda xi nkúhu xu'bi najmi chubá bitju. Nk'ie nga chubakaáhá Ntíaná ko nga bintsuba kjintiaá, nk'iehé nga bitju.

B'i ts'in ta kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ek'ien

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Nk'ie nga tsú'bakó Jesu já ni'yakuyáha ante Galilea, b'i kitsúhu:

—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta 23 ko incha ts'íink'iehen. Tunga nistjin xi ma jahán ni kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

Kik'ie nusin nusihin já ni'yakuyóo nga b'a kitsú Jesu.

B'i ts'ín y'échjí Jesu toon xi masúhün nínkü

²⁴ Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nanki Capernaum, as'ai incha j'aisehe Pedro já xi f'ásuhün toon nínkü xi sijná nanki Jerusalen. B'a incha kitsúhu Pedro:

—¿A najmi b'échjintjaihi nda maestruhi nínkü?

²⁵ —Johon —kitsú Pedro.

As'ai nk'ie nga jas'en Pedro ni'ya má tijná Jesu, tu Jesuhú tjun kinchjako:

—Ji Simon, ¿nkú bixín? Já rej xi tjin asuntei, ¿yá xi ts'ínk'íechjintjai? ¿A ntíhi, a ra xuta xi kj'aihi?

²⁶ —Xuta xi kj'ai —kitsú Pedro.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Johon, najmi b'échjí ntíhi jóo. ²⁷ Tunga tu xi najmi ch'on kamaha ra jóo, tu sahá t'in andai ntáchak'uun ko ndjein nintu. Tjio xi tjun ngjuait'ahi chjúx'á'ai ts'a. Yo sakúhi toon xi kama k'úechjintjaihini jo xuta. Chjúbéi toon ko t'ínk'íechjí xi ts'i ko xi ts'an.

18

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka má batéxuma Ntjaná

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ta kui nistjin xu'bo j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha. B'a incha kitsúhu nga kingjásjaiyaha:

—¿Yá xi 'yún chánka sa má batéxuma Ntjaná?

² As'ai kinchjaha Jesu nku nda chí, tsasijnajin masehen jóo ³ ko b'a kitsú:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa najmi kuankínchj'aha ruu animanuu ko n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú joyaha ntí xi ntí ntí, najmi kuitjás'enjiun nga Ntíaná xi kuatéxumanuu. ⁴ Kui nga tu yáha ni xi ts'íin nimakjuaha yjoho xi nkú joyaha nda chí xu'bi, kui xi 'yún chánka kama má batéxuma Ntíaná. ⁵ Ko xi ngajona ts'íinkjáihin ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an tít's'ínkjáinna.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin jé xuta xingisoo

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Tu yáha ni xi ts'íinkijnejin ngatitsun nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihin an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íiun tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin má nankaha ntáchak'uun. ⁷ jNima rú ts'íhin xuta xi tjin asunntej, at'aha tjin ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun! Tjihin nga s'e ni xi ts'íinkijnejihin ngatitsun xuta, tunga, jnima rú ts'íhin xuta xi ts'íinkijnejin ngatitsun xuta xi kj'ai!

⁸ 'Kui b'a maha, tsa ntsai ko tsa tsukui xi tít's'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimai ko tsa kutui má nga k'úentu tík'un xuta, ko najmi tsa tjit'a nga joo tsukui ko nga joo ntsai tunga tu sa ajin nd'í xi najmi mahá ra 'meya chjanik'ajin ngáhi. ⁹ Ko tsa tunkuini xi tít's'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga k'úentu tík'un xuta, ko najmi tsa tíncha nga joo tunkuini tunga tu sa ajin nd'í ngak'iehén chjanik'ajin ngáhi.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku
chutsanka xi kindyja
(Lc. 15:3-7)*

¹⁰ 'T'ejin tak'un. Najmi tu tohon manuu nku nda chi xi nkuhu xu'bi. At'aha an b'a tixinnuu nga ntitsjehe jantuu xi tjin ndjiojmi jan, jintu tehente nginkun Na'mina xi tjna ndjiojmi jan. ¹¹ At'aha Ntihu Nda'xun j'ai ts'ink'anki xuta xi ja kindyja kai.

¹² 'Nku bixun? Tsa nku nda tinchaha unchan chutsanka, tsa ndyaha nku, za najmi kunchaha xi chate ko yachan njoo ajin jnoo ko nguainingisjai xi kandyjoo? ¹³ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa sakusjaihi chu xi kandyjoo, 'yun tsjo kama saha chu xi nku xi kuasaku ngaha ra, nga xi chate ko yachan nja xi najmi kandyjoo. ¹⁴ B'a ta ts'in najmi mjehe Na'minnuu xi tjna ndjiojmi jan tsa ndyja ndaha nku janti nti xi nkuhu xu'bi.

*B'i ts'in kinchjanijmyaha Jesu kjuan'endyjat'oo
(Lc. 17:3)*

¹⁵ 'Tsa ch'on tits'ihin nda nts'ei, t'ihinseihi ko chubanijmiko subai nga b'a t'ihin nga najmi nda tjin ni xi tits'in. Tsa kuint'e ehin, ja kuijnehi nda nts'ei. ¹⁶ Tunga tsa najmi kuint'e ehin, t'inkoi tsa nku ko tsa jo xuta, tu xi b'a ts'in s'ehhe tsa jo ko tsa jan testiyu xi kuitsuya ni xi kamo. ¹⁷ Tunga tsa najmi kuint'e ehin joo, t'inyaihi xuta ninku ni xi tits'in. Ko tsa najmi kuint'e ehin xuta ninku, katumahi ndo xi nku joyaha ja xi najmi be Ntiana ko tsa xi nkuhu ja xi f'achjintai ch'a nga ts'inxat'aha ja Roma.

¹⁸ 'Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ni xi k'uet'a'yun ei asuntei, ta s'et'a'yun ndjiojmi jan. Ko ni xi

chjundáyo ei asunntej, ta kuindáya ndjiojmi ján. ¹⁹ Ko b'ahá ta tíxin ngáhanu. Tsa jo kamo nga k'úéndo ei asunntej ni xi mjenuu nga kuinchíhu Na'mina xi tíña ndjiojmi ján, kui xi tsjánuu ni xi kuinchíu. ²⁰ At'aha má nga kama ñjakú tsa jo ko tsa jan xuta xi s'ejihin an, an ta tíjñajin masehen xuta xu'bo.

²¹ As'ai j'ai tiña Pedro ko kingjásjaiya:

—Ji nda maestru, ¿nkú tjin niyá ts'inndyjat'aha nda nts'é nga ch'on títs'ínna? ¿A santaha yatu niyá?

²² B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu yatu niyá tíxihin. Cháte ko kan ní niyá nga yatu.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi najmi kits'ínndyjat'aha nda musu xinkjín

²³ B'i kitsú Jesu:

—Kui b'a maha, má batéxuma Ntjaná b'a joyaha nku nda rej xi kama mjehe ts'ínko kuenta já musuhu. ²⁴ Nk'ie nga tít'atuts'ihin nga títs'ínxki, as'ai j'ai kin'ekasínña nginkun nku nda musu xi 'yún tse tjehe ts'e. ²⁵ Tunga najmi tjihín ra ndo toon xi k'uéchjhi ni xi tjehe. As'ai kitsjá kjuá nda ntiaha nga satéña ndo, chjuúhun, ntíhi ko ngayjee ni xi tjihín, tu xi b'a ts'ín kuitju chjhi ra toon xi tjehe. ²⁶ As'ai tsasinkúnch'in nda musu nginkun nda ntiaha ko b'a kitsú: “Ji nda ntia, n'e chúkjuá saní ichí. K'uechjí tentehé ra toohin.” ²⁷ Kama nimaha ndo nda musuhu. Kits'ín ndaí ngáha ra ko kits'ínndyjat'a tentehé toon xi tjehe.

²⁸ Tunga nk'iehé nga tsitju nda musu yo, kisatékjá kj'ai nda musu xinkjín xi ichí tjehe ts'e. Kui xi jakj'á nga kitsubantu ko b'a

kitsúhu: “iT'echjíná toonna xi tjehin!” ²⁹ As'ai tsasinkúnch'int'ahá ndá musu xinkjín kō b'i kitsú nga tsankihí: “N'e chúkjuá saní íchí. K'uechjí tentehé ra toohín.” ³⁰ Tunga najmi kits'ín yuhú ndá musu. Tu sahá ngjingjáya'yún ndá musu xinkjín ndo. Yo rú ngjuáya santaha nkú rúhu k'uéchjí ni xi tjehen.

³¹ 'Nk'ie nga kkie já musu xingisoo ni xu'bj, un nkjún kama k'un kō ngji tsúyahá ndá ntiahá ngayjee ni xi kamoo. ³² As'ai kinchjá ngáhá ra ndantiahá ndá musu xu'bo kō b'a kitsúhu: “ji ndá musu ch'onk'un! An kuats'inndyjat'aha ngayjee toon xi tjehin tu ngat'ahá nga b'a kuak'inní. ³³ ¿A najmi kohó ji tjihin nga kama nimaahi ndá musu xinkí xi nkú ts'ín kama nimana ji?” ³⁴ Kama kjahan ndá ntiahá. As'ai kits'ínkjas'en ndá musu aya ntsja já xi basehe nubayóo tu xi tsjáha ra kjuanima. Yo s'eya santaha nkúhu nga k'uéchjí toon xi tjehen.

³⁵ 'B'a tá ts'íinnuu Na'miná xi tíña ndjiojmi ján tsa najmi ngayjehe animanuu n'endyjat'ohoo nts'o.

19

B'i ts'ín kinchjanimíyaha Jesu kjuabixoon (Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Nk'ie nga ja kamahá Jesu nga b'a kitsú, as'ai tsitju ante Galilea nga ngji ante xi tjín Judea xi tíña ngabantá ntáje Jordan. ² Nkjin nkjún xuta kitsjennkihí kō yo kits'ínkihí xuta xi uhun.

³ As'ai j'aisehe Jesu k'ua já fariseo tu xi kikjut'ayák'uhun ra. B'i ts'ín kingjásjaiyaha:

—¿A kama nku nda chuba ts'ínkjhé kjuabixahan nga k'úejña chjuúhun?

⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo éhen Ntíaná má nga tjít'a xi nkú ts'ín kits'ínnda Ntíaná xuta nga tuts'ihjin ni? B'a ts'ín tjít'a: “Nku chjuún nku x'in kits'ínnda.”
⁵ Kó tjít'a ya má nga b'a ta kitsú: “Kui kjuaha nga nku nda k'úejñaha na'mihí kó naaha nga k'úejñako chjuúhun, kó nga joo nkuhú kuichú ma.”
⁶ Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha. Kui b'a maha, ni xi y'é'yúhun Ntíaná, najmi xuta kjéndáya.

⁷ B'a incha kitsú jóo:

—Tunga tsa b'a ts'ín tíjña, ¿á b'a ts'ín y'éjñaha Moise nga nku nda kama kjésintjehen nku xujun má nga ja títs'ínkje kjuabixahan kó b'a ts'ín kama k'úejñaha chjuúhun?

⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—At'aha ndjá animanuu, kui kjuaha nga kits'ínj'oho Moise nga kama k'úejñahanu chjuúnnuu. Tunga najmi b'ahá ts'ín kis'ejña nga tuts'ihjin ni.
⁹ An b'a tíxinnuu. Tsa nku nda k'úejña chjuúhun, tsa chjuúhun najmi kik'at'aha, tsa as'ai kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi títangane kjuabixan tjuhun. Kó tsa kj'ai nda kuixanko ngáha tachjuún xi y'éjñaha x'ihjin, kui nda xu'bo xi ta títangane ni xi 'mihí kjuabixan.

¹⁰ As'ai já ni'yakuyóo b'a incha kitsúhu Jesu:

—Tsa b'a ts'ín tíjña ngat'aha nda xi tíjñaha chjuún, tu sahá nda tjín nga najmi kuixaán.

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Najmi ngatentee xuta mankjihin ni xu'bi, nku tutuhú xi Ntíaná kitsjáha nga kamankjihin. ¹² At'aha tjin xuta xi b'a ts'in kitsin nga najmi kama kuixan, ko tjin ngá xi kin'e xanta tu xi najmi kama kuixahan. Ko tjin ngá kj'ai xi ja y'éch'oho yjoho nga kuixan tu xi tu nku Ntíanáhá ts'iinxát'aha ra. Xi kama ts'iinkjáihin ni xu'bi, kats'ínkjáihin.

B'i ts'in nda kinchjane Jesu jánti xiu
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu ngjuénnehe ra ntsja ko kuinchjantjaihi nginkun Ntíaná. Tunga já ni'yakuyóhó b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín. ¹⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehenntohó jántíu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'in tjintuyáha xi nkú joyaha jánti xi, kui xi tjehe ra nga Ntíaná kuatéxumaha.

¹⁵ Kingjénne ntsja Jesu jántíu. As'ai tsitju yo nga ngji t'axin.

B'i ts'in kinchjanijmiko Jesu nku nda nchiná
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ J'aisehe Jesu nku nda ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿mí ni nda xi tjihin nga ts'ian tu xi kama ts'inkjáihin ra nga kúátejña tik'un sían?

¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á ni xi nda tíchasjaiyahaní? Nku tutuhú maha xi nda. Tsa mjehi kuitjás'ein má nga kuinchun tik'uin, n'etjusuin ni xi tjit'a kjuatéxumoo.

¹⁸ —¿Má xi kui? —kitsú ndo.

B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu

tsank'a n'ei. ¹⁹ Chankjún na'mihí kò naahí. Kò n'etjói xutá xinkí xi nkú ts'ín tjohi yjohí.

²⁰ B'a kitsú ndatiu:

—Santa nkúhu nga ndyjana títs'intjusan ngayjee ni xu'bo. ¿Mí nihi xi ndyjat'á sana?

²¹ As'ai b'í kitsú Jesu:

—Tsa mjehi nga kuichú mai xi tjíhin nga kuichú mai, t'ihinteñai ni xi tjíhin kò tjeihin xutá x'an. B'a ts'ín s'ehe ri kjuanchíná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

²² Tunga nk'iehé nga kint'é ndatiu éin, kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'aha 'yún nkjún nchiná.

²³ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yaku'yáha:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. 'Ni tjín tsa nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

²⁴ B'ahá ta tíxin ngáhanuu nga tu sahá najmi 'ni tjín tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

²⁵ Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyóo éin, tu ni xí kama nkjúhún rá kò b'a incha kitsú:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

²⁶ As'ai tsase'a Jesu jóo kò b'a kitsúhu:

—Xutá ndahachí najmi kamaha ts'íink'anki yjoho, tunga Ntíaná maha ts'ínk'anki xutá. At'aha tu mí nihí ni xi maha ts'ín Ntíaná.

²⁷ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentej ni xi tjínni kò tjénkihi nd'ai. Kui kjuaha, ¿mí nihi xi sakúhúni jin?

²⁸ As'ai b'í kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga n'e tsetse ngayjee ni xi tjín kò nk'ie

nga kuakúchji Ntíhí Ndax'iun kjuachánkaha nga k'úejñasun ante má nga kuatéxuma, kui nistjiun jun xi tjenkonú nd'ai ta kuintsuboo ante xi te jo maha nga kuatexumohoo ntjehé xuta Israel xi te jo tíkja maha. ²⁹ Tu yáhá ni xi ngat'ana y'éjñaha ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjín nichja, tsa na'mihí, tsa naaha, tsa ntíhí ko tsa jñá xi tjíhín, kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjíhín ni xi y'éjña ko ts'ínkjáihín nga k'úentu tík'un sín. ³⁰ Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénki, ko nkjin xi yanki nd'ai xi tsjén títjun kama ngáha.

20

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén já xi kits'ínxájin tuntsjajé

¹ Xi nkú ts'ín batéxuma Ntjaná b'a joyaha nku nda xi tjñaha nku jñá. Kui xi ta jyun tsitju nga ngjik'íéndako já musu tu xi ngjuai ts'ínxájihín ante tuntsjajéhe. ² Nk'ie nga kits'ínj'ó já musu nga kama chjíhí nku toon denarió nga nku nistjin, as'ai kits'ínkji jóo ajin tuntsjajéhe. ³ As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba ñja, ko kíkíe kj'ai já xi tíncha ajin nantio xi najmi tjíhín xá. ⁴ B'a kitsúhu jóo: “Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna ko nda tjín k'uechjínuu.” As'ai ngji jóo.

⁵ As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba te jo ko nkú ma nga chuba jan, ko b'ahá ta kits'ín ngáha. ⁶ Ko xi nkú ma nga chuba un nga ngixuun ta ngjihí ngáha ndo ko kisakú saha kj'ai já xi najmi tjíhín xá. “Jun, ¿á nku nistjin kab'ahanuu ei nga najmi t'n'exáhanu?”, kitsúhu. ⁷ “At'aha najmi tjín xi

títsjá xáni”, kitsú jóo. “Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjájéna”, kitsú ndo.

⁸ 'Nk'ie nga kama jyuun, kinchjako nda xi ts'e tuntsjajée nda xi basehe já musu ko b'a kitsúhu: “Chubañjaihi já musu ko t'echjíhi nístjin xi kats'ínxá. Xi askahan kafas'een ch'atuts'ihín ri, santaha nkúhu nga kuichuk'uin xi tjun kafas'een.”

⁹ 'Incha j'ai já musu xi jas'en xi nkú ma nga chuba un ko kits'ínkjáihín nku toon denario nga nkúnkú. ¹⁰ As'ai incha j'ai já musu xi tjun jas'een ko b'a incha kitsú animaha nga ts'ati k'uaihi, tunga ta nkuhú toon denario kits'ínkjáihín nga nkúnkú. ¹¹ Nk'ie nga kits'ínkjáihín niu, y'ésiko nda xi ts'e tuntsjajée. ¹² B'a kitsúhu: “Já xi askahan kafas'een tu nkuhú ora kuats'ínxá sa. Tunga tu ngúsuhún kuan'ei nga kuak'iechjíhi jóo ko jin xi kan'e chúkjuai xoo ko nuboo nga nku nístjin tantoo.”

¹³ 'Tunga b'ahá kitsú ndo nga kinchjako nda musu xi b'a títshu: “Ji nda xinkjián, najmi ch'on títshinkoho. ¿A najmi nkuhú toon denario kab'endakoní? ¹⁴ Chjúbéi toohín ko t'in. Tunga mjehéna tsjaha já xi askahan kafas'een xi nkú nga tjín ta títshaha. ¹⁵ ¿A najmi kamahá ts'inka ni xi tjínna xi nkú ts'ín mjena? ¿A ra tíma xin tak'unní at'aha nda animana?”

¹⁶ B'a ts'ín xi yjanki nd'ai tjun kama ngáha. Ko xi tjun nd'ai, kui xi tsjénki.

*B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)*

17 Nk'ie nga tjenja Jesu niyá xi fi nanki Jerusalen, kinchja t'axín subaha já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:

18 —Tjenñju. Ja títankíáán nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjuá nga n'ek'ien 19 ko as'ai ts'íinkjas'ehe xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra, tu xi incha kuajnikiehe ra ko k'uéhe ko ngjuát'a kruuhu. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngaha ra ngabayoo.

B'i ts'ín naaha Santiago ko Jua tsankihi Jesu nku kjuanda

(Mr. 10:35-45)

20 As'ai j'ai naaha jáha Zebedeo nga tjenko ts'ihin jáha. Tsasinkúnch'int'aha Jesu nga tsankihi nku kjuanda. 21 B'a kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi mjehi?

B'i kitsú tachjún:

—Tjenntei nga nku ntína kat'ejña kixihí ko nku xi kat'ejña skjúhin nk'ie nga kuatexumai.

22 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi yo ni xi tíbinchu. ¿A kuichúkjuanu nga un skuenu xi nkú ts'ín un skuena?

—Kuichúkjuani —kitsú jóo.

23 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga un skuenu xi nkúhu an. Tunga tsa kuínsuboo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an tíñana nga tsja niu. Ja tíntuhu Na'mina xi tíña ndaha kui antee.

24 Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'ínkjan̄kō já ni'yakuyá xi jō. 25 Tunga kinchja ñjahá ra Jesu jóo kō b'i kitsúhu:

—Yo xi nkú ts'ín xuta xi tjīhin xá ei asunntēi 'yún ndjá ts'ínkō xuta xingisō, kō xi tjīhin nga'yún ts'ín nga nu'yá'éhen. 26 Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje níhi nga nda k'akū kama ajinnuu, kui xi kats'ín ni xi nda ngandanuu. 27 Xi mjehe nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu. 28 At'ahā ta ndaha Ntíhi Ndāx'iūn najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehe ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'ihin kō tu xi ts'íinkjas'ehēn yjohō nga k'uéchjintjai nkjin xuta.

*B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu jo já ka
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)*

29 Nk'ie nga tuncha bitju nanki Jerico Jesu kō já ni'yakuyáha, nkjin nkjún xuta xi kitsjennkíhi. 30 Jo já ka kab'entu andai niyóo. Nk'ie nga kint'é nga yo tíf'a Jesu, incha kikjintáya:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimahi jin!

31 As'ai xuta xi tjin yo kinchjatikohō tu xi k'uéchja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa:

—Ji nda maestru, ntjehe David, katuma nimahi jin!

32 As'ai tsasin'yún Jesu, kinchjaha jóo kō b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'innuu?

33 B'a kitsú jóo:

—Ji nda maestru, mjeni nga kuix'ánki tunkuin.

³⁴ As'ai Jesu kama nimaḥa jóo ko kits'ínko tunkun. Ta kuihi chubo kama chjihí ko kit-sjennkíhi Jesu.

21

B'i ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Nk'ie nga ja tíncha bichú tiña nanki Jerusalen nga incha j'ai Betfage, nanki xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínkji Jesu jo já ni'yakuyáha ² nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki ichí xi tijná tiña ján. Yo sakúnuu nku búrrú xi tjit'a'yúnko ntí búrrúhu. Chjundáyo ko nibákonú ei. ³ Tsa tjin xi nkú kuitsunuu, b'a t'ihuun: “Nda maestru rú machjéhen chu. As'ai rú ts'íink'óya ngáha.”

⁴ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi kinchja nda profeta nga b'a kitsú:

⁵ B'a t'ihuun xuta xi tjin Sion:
“Chaso, ja nibásenuu Nda reinuu.

Kui xi nimaqjua, nku búrrú tjisun,
nku ntí búrrú, ntíhi chu xi b'ANJI ch'á.”

⁶ As'ai ngji ts'intjusun já ni'yakuyóo ni xi kitsú Jesu. ⁷ Incha j'aiko búrrúu ko ntí búrrúu. Najyuhun incha kingjásuhun ko Jesu y'esúhun chu. ⁸ Nkjin nkjún xuta incha kingjántu najyuhun aya niyóo, ko kj'ai ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a ko kingjántu aya niyóo. ⁹ Yún incha kikjintáya xuta nkjin xi yja tíjuun ko xi yjankiu nga b'i incha kitsú:

—¡Kats'ínk'ankiná xi ntjehe David! ¡Ntjaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá ngajoho! ¡Kats'ínk'ankiná xi tijná nk'a ján!

¹⁰ Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Jerusalen, kama nkjúhún ngayjee xutá nantio ko b'a incha kitsú:

—¿Yá ndaha xu'bjí?

¹¹ B'a incha kitsú xutá xi tjenko Jesu:

—Nda profeta Jesuuhú niu xi nibáha Nazaret, nanki xi tijnajihin ante Galilea.

B'í ts'ín kik'onsje Jesu já xi tíncha batéña chu má ma natsihin ninku

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² As'ai jas'en Jesu má ma natsihin ninku. Kik'onsje ngayjee já xi tíncha batéña ko xi tíncha b'atse chu yo. Kits'ínk'ótsjá yámixaha já xi tíncha ts'ínk'óntjaiya toon ko yáxilēhe já xi tíncha batéña chutuju. ¹³ B'í kitsúhu:

—B'a ts'ín tjit'a éhen Ntjaná: “B'a k'úihín ni'yana nga kui xi kama ni'ya xi má nga xutá kujinchjako Ntjaná.” Tunga jun antehē já ndyjé t'n'e mo.

¹⁴ As'ai incha j'ai xutá ka ko xi najmi ma fi nga j'aisehe Jesu má ma natsihin ninku ko Jesu kits'innkihi. ¹⁵ Tunga já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoō incha kama kjahan, nk'ie nga kkie kjuankjún xi tít'sín Jesu ko nga kint'é ntaha jántí xí xi tíncha nchja natsihin ninku nga b'a tíncha tsu: “¡Kas'ehe kjuachánka xi ntjehe David!” ¹⁶ B'a incha kitsúhu Jesu:

—¿A tínu'yái ni xi tíncha tsu jántí xiú?

B'í kitsú Jesu:

—Johon, tít'e. ¿A najmi kjehe n'eyo xujun éhen Ntjaná má nga tjit'a niu? B'í ts'ín tjit'a:

Ts'a jántí xiú ko xi baki

kin'echjéin nga 'yún nda kin'etsjohi.

¹⁷ As'ai Jesu ngji t'axihin xuto. Nanki Betania ngji. Yo kits'inkj'a nistjen.

B'i ts'in ndja kinchjako Jesu ya higuera xi najmi tjihin tu

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Nk'ie nga ta jyuun nga tifi ngaha Jesu nanki Jerusalen, kama bjoho. ¹⁹ Ngjisehe nku ya higuera xi kkie andai niyo, tunga ndaha nku tu najmi kisakuhu, tu subaha xka. B'i kitsuhu yo:

—Ndahachi najmi ta kas'ehe ri tu.

Tu tjen'yun kixihi yo. ²⁰ Nk'ie nga kkie ja ni'yakuyo ni xi kamo, kama nkjuhun ko b'a kitsuhu Jesu:

—¿Nkú tjihin ra nga tjen'yun kuaxihi ni ya higuera?

²¹ As'ai b'i kitsu Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa s'ejinnuu Ntjaná ko najmi jo jan kamanuu, najmi tu suba ni xi kuats'ihin ya higuera kamanuu n'oo. Ta kama b'a kuixihun asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin yo ko chjanik'ajin yjohi ajin ntachak'uun”, ko b'a kama. ²² Ko ngatente ni xi kunchihuu Ntjaná nga chubakoo, n'ekjohon tsa s'ejinnuu Ntjaná.

B'i kama nk'ie nga kingjasjayaha ja tixoo Jesu ya xi kitsja xaha

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Jas'en Jesu ma ma natsihin ninku ko tsakuya. As'ai j'aik'uhun ja nam'i k'aku ko jacha xi ta tjihin xa ko b'a incha kitsuhu:

—¿Mí xá xi tjihin nga b'a tín'ei? ¿Yá xi kitsja xahi?

²⁴ B'i kitsu Jesu:

—Kò an tã kuasjáyanu nku ni. Tsa k'úinyanú, xínyanu mí xáha xi tjinna nga b'a tít's'ian. ²⁵ ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtã xutã? ¿A Ntjaná, a ra xutã asunnteihí?

As'ai b'i kitsúhu xinkjín jóo nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntjaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnu ni xi kitsúhu Jua?” ²⁶ Tã najmi kama tsa: “Xutã asunntej kits'ín nibáha”, kuixíaán, at'aha ngayjee xutã b'a tsu nga nku ndã profeta kama Jua. Najmi kama b'a kuixíaán at'aha binkjaán xutã nantio.

²⁷ Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kò tã ndaha an najmi xínyanu yá xi kitsjana nga b'i tít's'ian.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ndã xi tjintuhu jo já

²⁸ As'ai b'a kitsú sa Jesu:

—Nkú ma ni xínyanu. ¿Nkú bixiún? Nku ndã tjintuhu jo já. Ngjisehe ndã xi tjuun kò b'a kitsúhu: “Ji ntína, t'in n'exájin tuntsjajéna nd'ai.” ²⁹ “Najmi mjena kfián”, kitsú ntíhi ndo, tunga askahán ni kits'ínkink'un kò ngji ts'ínxá. ³⁰ As'ai ngjisehe ndã xinku kò b'a tã kitsúhu. “Jo'oho, na'mi”, kitsú ndã xu'bi, tunga najmi ngjihí. ³¹ ¿Má xi kui já xi jo kits'ín ni xi mjehe na'mihí?

—Ndã xi tjuun —kitsú jóo.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Romã kò jminchjín skóo tíjún

kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha. ³² At'aha j'aisenuu Jua ko tsakúyanuu ni xi naxu nginkun Ntíaná, tunga najmi kin'e s'ejinnú ni xi kitsú. Tu sahá já xi f'áchjintjai ch'á ko jminchjín skóo xi kis'ejihin. Ko máha jun, ndaha tsa kiyo niy, tunga najmi tsankinchj'ahá ruu animanuu tsa kis'ejinnuu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Tjenñju ma ngó. K'uejñá chubaya manuu. Nku nda nchiná y'éntje tuntsjajé, y'éngi nch'á ko kits'ínnda nku ante má nga ts'íonnki tuntsjajée. Kits'ínnda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha antee. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'inxáko tuntsjajée, as'ai ngji kjin. ³⁴ Nk'ie nga ja tjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo já musuhu já xi títs'inxáko tuntsjajée tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe. ³⁵ Tunga jak'áhá jóo já musuhu ndo. Nku xi kits'ín'uhun, nku xi kits'ínk'ien, ko nku xi y'éhe ndjio. ³⁶ As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndo nkjin já musu, tunga b'ahá ta kits'ín ngáha ra jóo.

³⁷ 'Tu chahán kits'ínkji ntíhi ndo nga b'i kitsú: “Skuenkjún ntína jóo.” ³⁸ Tunga nk'iehé nga kkie já xi ts'inxáko tuntsjajée nga nibá ntíhi ndo, b'a kitsúhu xinkjín: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáihín ngayjee ni xi tjíhín na'mihi. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáihín.” ³⁹ As'ai jak'á jóo ntíhi ndo, kik'onsje natsin má nga tjintje tuntsjajée ko kits'ínk'ien. ⁴⁰ Kui b'a maha, nk'ie nga kj'uaí nda xi ts'e tuntsjajée, ¿mí nihi xi kj'uaí ts'íhín já musu xu'bo?

41 B'a incha kitsú jóo:

—Ts'íinkje nga najmi kama nimaḥa já ch'onk'un xu'bo ko kj'ai já tsjá sá ngáḥa ra ante tuntsajée, já xi k'uéchjíhi tuhú nk'ie nga kuichú cháḥan.

42 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu: Ndjio xi kikjaníya já chjinexjóo ja j'ai ma ndjio k'aku.

Ntíaná xi b'a kits'ín ko ma nkjúnna nga chasehé.

43 Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Chjú'anuu nga kuintsubajiun nga Ntíaná xi kuatéxumanuu, ko xuta xi bakúchji nga Ntíaná xi batéxumaha, kui xi kj'uaihi nga kjuas'enjin yo. 44 Ndjio xi títsu éhen Ntíaná nga kikjaníya já chjinexjóo, tu yáhá ni xi kuinjnesun ndjio kama xixi. Ko xi kuinjnenehe ndjio kama nkuan nkuan.

45 Nk'ie nga kint'é já na'mi k'aku ko já fariseo éin, incha kamankjihin nga kui tinchjanijmíyaha Jesu.

46 Mjehé nga kuakj'ánijé tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun, at'aha b'a incha tsu xuto nga nku nda profeta Jesu.

22

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku s'í kjuabixan

1 As'ai ta kinchjahá ngáḥa Jesu nga y'éjña chubaya. B'i kitsú:

2 —Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda rej xi ts'asje nku s'í nk'ie nga tsixan ntíhi.

3 Kits'ínkji já musuhu nga kuinchjahá xuta xi kitsúya tíjjuhún. Tunga najmi kits'ín yuhú xuto nga

kj'uaí s'íu. ⁴ As'ai ta kits'ínkjihí ngáha kj'ai já musu nga b'a kitsúhu: “B'a t'ihuun xuta xi ja kixinyaha nga ja kab'endá nichinee. Ja kats'ink'ién turu. Ja tjinda ngatentee niu. T'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon.”

⁵ 'Tunga najmi nkjún kamaha xuta xi kik'inyaha. Nku xi ngjisehe jñaha, kj'ai xi ngjik'atseya ni. ⁶ Tjín ngá xi jakj'ánijé já musuhu nda rej, kits'in'uhun ko kits'ínk'ien. ⁷ Nk'ie nga kint'é nda rej ni xi kamo, kama kjahan. Kits'ínkji já juhun nga kits'ínk'ien xuta xi b'a kits'íun ko y'éti nankihi.

⁸ 'As'ai b'a kitsú nda rej nga kinchjako já musuhu: “Ja tjinda s'í kjuabixoon, tunga najmi chumi ni chjihí ra xuta xi tjun kixinyaha nga kj'uaí. ⁹ Kui b'a maha, tankíhinnu niyátée ko tu yáhá ni xi sakúnuu t'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon.” ¹⁰ As'ai tsitju já musu nga ngji niyátée. Kinchja ñja tentehe xi kisakúhu, ndaha tsa xi ch'onk'uhun ko ndaha tsa xi nda tjíntuyáha. Kitsehe xuta má tjen s'í kjuabixoon.

¹¹ 'Nk'ie nga jas'en nda rej nga j'aisehe xuta xi kab'entut'á yámixo, kokie yo nku nda xi najmi yja najyun xi bja xuta nga fi s'í kjuabixan. ¹² As'ai b'i kitsúhu: “Ji nda xinkjián, ¿nkú ts'in kabitjas'ehenni ei nga najmi tjihin ri najyun xi ts'e s'í kjuabixan?” Tunga najmi kinchjahá ndo. ¹³ As'ai kinchjaha nda rej já xi títsjá nichinee ko b'a kitsúhu: “T'e'yún sjai ko ntsja ndo ko chjanikj'o natsin ján má jyuun, ante xi má kjintá xuta ko kuate ni'yun.” ¹⁴ At'aha nkjin maha xi tíchubaha, tunga tu chubahá maha xi kj'uaíjin.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi t'jihin nga s'echj'ihí
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)*

¹⁵ As'ai ngjik'íéndako xinkjín já fariseo tu xi ts'íinkijneyaha Jesu nku én xi najmi b'a t'jín. ¹⁶ Incha kits'ínkjisehe Jesu já ni'yakuyá xi ts'e ko já xi yjankihí nda reí Herode Antipa. B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai ko nga naxu bakuyái sisin ni xi ts'e Nt'ianá. Najmi ni xi sasíhin xuta chubai. 'Yún nanka chaseihí. ¹⁷ Kui nga t'inyahaní. ¿A ma b'echj'ihí nda títjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi?

¹⁸ Tunga behé Jesu nga tu xi títuhu jóo ko b'i kitsúhu:

—Jun xi tu tsjohónu nga bakuchj'íu xi nkú ts'ín yankjún Nt'ianá! ¿Á an t'ichjut'ayák'uhunnú? ¹⁹ Takúnnú nku toon xi ma chj'íntjaihi ch'á.

J'aiko jóo nku toon denario. ²⁰ Ko b'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistj'ín ko j'áin xi t'jít'aha tooin?

²¹ As'ai b'a kitsú jóo:

—Ts'e nda títjun Cesar.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda títjun Cesar ni xi ts'e nda títjun Cesar, ko tjohoon Nt'ianá ni xi ts'e Nt'ianá.

²² Nk'ie nga kint'é jóo niu, tu ni xí kama nkj'uhún ra ko incha ngji t'axín.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)*

²³ Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. Kui nistjin xu'bo k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga b'i incha kitsúhu:

24 —Ji nda maestru, b'a kitsú Moise nk'ie: “Tsa tjín xi kuayá nga najmi s'ehe ntí, nda nts'e tjíhin nga kuixanko ngáha chjuúhún, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.” 25 Y'entujinni yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjíun k'ien. Najmi kis'ehe ntí. K'ien x'ihín tachjúun. As'ai nda nts'e y'eñakō ngáha tachjúun. 26 Tunga ta k'iehén ngáha nda nts'e xi ma joho, as'ai xi ma jahan, kō santaha nda xi yatuu. 27 Askahan ta k'ien tachjúun.

28 'Kui b'a maha, nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿má xi kui já xi yatuu kama ts'e tachjúun, at'aha ngatentee y'entuko?

29 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a tjín ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tjít'a éhen Ntíaná kō ta ndaha nga'yúhún Ntíaná. 30 At'aha nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, najmi ta kuixahan kō ta ndaha najmi ts'ínkixan ntíhí. B'a ní ts'ín k'úentu xi nkú ts'ín tjíntu ntítsje xi tjín ndjiojmi já. 31 Tunga nga kj'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi k'ehé n'eyo ni xi títsonuu éhen Ntíaná? B'a kitsú Ntíaná: 32 “An xi Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac kō Ntíaha Jacob.” Ntíaná najmi Ntíaha aníma. Ntíaha ní xuta tík'un.

33 Nk'ie nga kint'é xuta niu, tu ni xí kama nkjúhún ra ngat'a ts'e ni xi bakúya Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjìhì ra

(Mr. 12:28-34)

34 Kama ñjakúko xinkjín já fariseo nk'ie nga kint'é nga Jesu kits'ínkinchá jyujuu já saduseo.

35 As'ai nku nda chjine'én xi ts'e, nku nda

maestruhu kjuatéxumoo, kingjásjaiyaha Jesu nga kikjut'ayák'un:

³⁶—Ji nda maestru, ajihin ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra?

³⁷As'ai b'i kitsú Jesu:

—“N'etjói Ntíaná xi Ntiahí maha ngayjee animahí. N'etjói xi nkú ts'ín tinchin ko xi nkú ts'ín n'enkjintak'uin.” ³⁸Kui kjuatéxuma xu'bi xi 'yún chjíhi ra ko kui xi tjun. ³⁹Ko b'ahá ta tjin ngáha kjuatéxuma xi ma johó: “N'etjói xutahí xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi.” ⁴⁰Nga joo kjuatéxuma xu'bi y'aha ra ngatentee ni xi tjit'a xujun kjuatéxumoo ko xi y'ét'a já profeta.

*B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)*

⁴¹Nk'ie nga kabincha sa yo já fariseo, as'ai b'i kitsú Jesu:

⁴²—¿Nkú bixiún ngat'a ts'e xi Cristo? ¿Má nibáha ntjehe?

B'a kitsú jóo:

—Ntjehe David.

⁴³As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjihin ra nga b'a kitsúhu David nga Nda Ntiahá maha xi Cristo? At'aha b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santo ho Ntíaná kits'ínkinchjaha:

⁴⁴Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'ání má batexuma, k'uentú maná já kontrahe kinte tsukui.”

⁴⁵Tsa David b'a kitsú nga xi Cristo xi Nda Ntiahá, ¿nkú ts'ín ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

⁴⁶Ndaha nku najmi kamaha kits'ínk'óyaha Jesu tsa tu nku én. Kui nistjiun kich'atuts'ihin nga

najmi ta ch'a kama k'un kingjásjaiyaha ra Jesu tsa mí nihi.

23

B'i ts'in y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ As'ai kinchjako Jesu xuta ko já ni'yakuyaha nga b'i kitsúhu:

² —Já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo, kui xi tíñaha nga kuitsuya nkú tjíhin ra kjuatéxumaha Moise. ³ Kui b'a maha, n'etjusunnu ngatente ni xi kuitsuhunu ko chj'atjó. Tunga najmi tu n'enú ni xi incha ts'in, at'aha najmi ts'intjusun ni xi nchja. ⁴ Kui xi b'énehe ni xi áí xuta, tunga máha kui, ndahachí najmi incha ts'in nga'yún nga ts'íintjusun niu.

⁵ "Yún mjehe nga skuehe xuta xi nkú ts'in benkjún Ntjaná. Kui nga 'yún i ts'íhin kaxa tínti xi b'entut'áá stjeén ko tjaná, xi tijnchaha éhen Ntjaná, ko 'yún ts'in ndju nachjún xi yandáíhi najyun xi mjéntjai nga nchjako Ntjaná. ⁶ Tsjoho nga b'entu ante k'aku xi tjín nku s'í ko nga b'entusun yáxile xi tijncha tíjún ni'ya sinagoga. ⁷ Tsjoho nga tsjo ts'in súniñaha niyatée ko nga maestrú k'úíhin.

⁸ 'Najmi tu n'ej'oo tsa maestrú kuitsunu xuta, at'aha nkuhú ma nda maestrunu ko ngatentoo jun nts'o mahanu xinkju. ⁹ Najmi tu ch'a na'mi 'mihuu ei asunntej, at'aha nkuhú ma Na'minu, kui xi tíña ndjiojmi ján. ¹⁰ Najmi tu n'ej'oo tsa já ntja kuitsunu xuta, at'aha nkuhú ma xi ts'enu, kui xi Cristo. ¹¹ Xi mjehe chankjún ajinnuu tjíhin nga nda ts'ín ngandaha xingisoo. ¹² Xi k'uasjenk'a

suba yjoho, kui xi ichí kama nginkun Ntíaná. Xi k'uasje nímakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

13 'iNíma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoō kō já fariseo! Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Najmi 'bainto nga xuta kjuas'enjin nga Ntíaná kuatéxumaha. Ta ndaha jun najmi bitjas'oon kō ta ndaha najmi 'baintohoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

14 'iNíma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoō kō já fariseo! Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Chju'óhoo ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihin kō as'ai chuba 'yuhún tse chubakoo Ntíaná tu xi b'é'mat'aihinnu yjonuu. Kui nga 'yún un skuehenuu.

15 'iNíma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoō kō já fariseo! Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Fenuu nga binimo nga ngúsuhun asunntee kō ntáchak'uun nga binchisjó xuta xi n'e mo nga ts'ín s'ejin xi nkú ts'ín s'ejinnuu. Kō nk'ie nga ja sakúnuu nku, as'ai n'o nga kui xi 'yún ts'ín sa ni xi ts'e ndanindoo nga jun.

16 'iNíma rú n'ehenu jun, já ka xi baku niyóhoo xuta! Jun xi b'a bixiún: “Tsa tjín xi nkú kuitsu, tsa as'ai nínku tsúngijin, najmi tjíhin kjuayún nga ts'íntjusun. Tunga xi tsúngijin toonsine xi tjíhaya nínku, kuihí xi tjíhin nga ts'íntjusun ni xi kuitsu.”

17 Jun xi já chini kō já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A toonsinee, a ra nínkuhú xi títs'ín nga je toonsinee nginkun Ntíaná?

18 'Kō b'a bixiún yo: “Tsa tjín xi nkú kuitsu, tsa as'ai nāchan chje tsúngijin, kui xi najmi tjíhin

kjua'yún nga ts'íntjusun. Tunga xi tsúngijin chje xi tíjñasun nāchan chje, kuihí xi tíihin nga ts'íntjusun ni xi kuitsu.”¹⁹ Jun já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A chje, a ra nāchan chjehé xi títs'ín nga je chje nginkun Ntíaná? ²⁰ Kui b'a maha, tsa tjin xi nkú kuitsuhu, tsa as'ai nāchan chje tsúngijin, kui xi ja títsungijin nāchan chje kō ngayjee ni xi tíntusún yō. ²¹ Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ninku tsúngijin, ja títsungijin ninku kō Ntíaná xi tíña yō. ²² Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ndjiojmi ján tsúngijin, ja títsungijin Ntíaná xi tíña yō nga tibatéxuma.

²³ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo kō já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! 'Bohoo Ntíaná nku tíkjá najún chinko kō xka sinjne xingisoo xi nkú ts'ín tíjt'a kjuatéxumoo, tunga n'echayanú ni xi 'yún chánka sa xi ta bakúya kjuatéxumoo. N'echayo ni xi naxu nginkun Ntíaná kō nga tíihin nga kama nimanuu xuta xi kj'ai kō nga tíihin nga naxu s'ejinnuu éhen Ntíaná. Kuihí ni xi joon xi tíihin nga n'oo, kō najmi tíihin nga n'echayo nga n'oo ni xingisoo xi tíjt'a. ²⁴ ¡Jun já ka xi baku niyóhoo xuta! N'etjusun ni xi tu tjent'ahá kō ni xi 'yún chjíhi ra najmi n'esiuhun.

²⁵ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo kō já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Jun xi nkú joyaha tasa kō taba xi tu natsihin ní kin'echuhun, tunga kitsejín ni animanuu ndyjé kō ni xi najmi naxu. ²⁶ Ji nda fariseo ka, tíjtu n'echihin ayaha tasō kō b'a ts'ín kama jehe natsihin.

²⁷ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen

kjuatéxumoō ko já fariseo! jJun xi tu tsjohónuu bakuchjúu xi nkú ts'in yankjúu Ntíaná! Jun xi b'a joyaha tsjó xi taba kin'ek'i. Kui xi tsjo ts'in bakú sunnk'a, tunga ayaha kitsehe nintaha animá ko ngatentee ni chuntí. ²⁸ Jun xi b'a ta k'un sunnk'o, at'aha nginkun xuta 'yún je bakuchúu yjonuu, tunga ajin animanuu kitsejihin ni xi tu b'anachaha ko ngatitsun.

²⁹ 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoō ko já fariseo! jJun xi tu tsjohónuu bakuchjúu xi nkú ts'in yankjúu Ntíaná! N'endo tsjóho já profeta ko n'enaxú ndjio tsjóho xuta je xi kis'e nistjin nk'ie. ³⁰ Ko b'a bixiún: “Tsa tu ñá ma tintsubaá nk'ie nga y'entu ntje cháná, najmi tsisinko raá nga kits'ínk'ien já profeta.” ³¹ Nk'ie nga b'a bixiún, ta juhun n'ek'io yjonuu nga ntjehe xuta xi kits'ínk'ien já profeta jun. ³² iTu sahá n'endjuú ni xi kik'atuts'in ntje chánuu!

³³ jJun xi b'a k'un xi nkúhu ntjenuu! jJá ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'in kuitjunkihipu nga najmi kuankiún ngak'ien? ³⁴ Kui b'a maha, an ts'inkjisenuu já profeta ko já nkjink'un ko já chjine'éen. K'ua xi n'ek'ion ko kjuát'a kruu ko k'ua xi ngjúohoo aya ni'ya sinagoganuu ko tsjénnk'unchó xki nanki. ³⁵ B'a ts'in ch'anjihinu ngayjee jníhi xuta je xi kin'ek'ien. Ch'atuts'ihin ra jníhi Abel, nda je xi y'ejña nk'ie, nga santaha jníhi Zacaria ntíhi Berekiá xi kin'ek'ient'ó nachan chje xi kjijña ankjín nínku. ³⁶ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ngatentee ni xu'bi nibanehe xuta xi tjín nd'ai.

B'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki

*Jerusalen**(Lc. 13:34-35)*

³⁷ 'iJun xuta Jerusalen, xi n'ek'ion já profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n'e nibásenuu! ¡A tu nkjihín niyá kama mjena nga k'uentúkúnuu xi nkú ts'ín xanto nga b'énkinka ntíhí, tunga najmi kin'e yunu! ³⁸ Nd'ai ni ma, ja s'ejña masen antenuu. ³⁹ An b'a tíxinnuu nga najmi ta chahanú santa nkúhu nga kuichú nistjin nga b'a kuixiún: “Kakjanínka Ntjaná xi nibáha ngajoho.”

24*B'i ts'ín kitsúya Jesu nga n'exúya ninku**(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Tsitjusje Jesu má ma natsihín ninku ko nk'ie nga ja tífi, j'aik'úhún já ni'yakuyáha. Tíincha ma nkjúhún nga tíasenkjúhún xjóho ninku. ² B'i kitsú Jesu:

—¿A tíyo ngayjee ni xi tjín ei? Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasuhún ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee**(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

³ Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, já ni'yakuyáha j'ai nchjako t'axihín. B'a incha kitsúhu:

—T'inyani, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí ni xi kuakúchji títjun nk'ie nga kjuái ngáhani ko nga kfe asuntee?

⁴ As'ai kinchja Jesu:

—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachanu. ⁵ At'aha nkjin maha xi kj'uaí nga

an ts'ín ma yjohó. “An xi kits'ín nibána Ntíaná”,
kuitsu ko nkjin xuta k'uanachaha.

⁶ 'Kuínú'yó nga s'e kjuachán ko nga
kuinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi tíma, tunga
najmi tu binkjunnú. At'aha tjihin ni nga b'a kama,
tunga najmi kjehé kfe asuntee. ⁷ At'aha xuta xi
tjin nku nanki kjaánko xuta xi kj'ai nanki. Nku nda
rej kjaánko kj'ai nda rej. S'e kjintía ko chón kama
kj'ai kj'ai nanki. ⁸ Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihí
tib'atuts'ihin kjuanimá xi s'e.

⁹ Ts'ínkjas'ennuu xuta xi má nga ts'ín'unnuu ko
ts'ínk'iennuu. Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee
xuta asuntee. ¹⁰ Kui nistjiun nkjin xi ts'ínndyjaha
yjohó nga najmi ta s'ejihin ra an. Ts'ínkjas'en
xinkjin ko ts'ín unkie xinkjin. ¹¹ S'e nkjún já
profeta tsank'á xi nkjin xuta k'uanachaha. ¹² Tu
xí s'ehé ni xi ch'onk'un, kui nga nkjin nkjún xi
najmi ta ts'íntjohó xinkjin. ¹³ Tunga xi ndjá
kuasinjña santa nkúhu nga kuayá, kui xi k'uanki.
¹⁴ S'enjímí én nda tsuhu Ntíaná nga ngúsuhun
asuntee, én nda tsu xi tsuya xi nkú ts'ín batéxuma
Ntíaná. Ngayjehe asuntee kuint'é nga Ntíaná xi
batéxuma. Nk'iehé nga kfe asuntee.

¹⁵ 'Y'ét'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi
chankjún ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'íun.

B'i kitsú Jesu ko xi títs'inya xujuin
katumankjihin. B'i ta kitsú ya:

¹⁶ —Kui nistjiun katanka xuta xi tjintu ante
Judea xi tjehe asunntu tjennki. ¹⁷ Xi kab'ejñasun
nk'a ni'yaha najmi tu kuitjuen nga kj'uaík'asje ni
xi tjintu aya ni'yaha. ¹⁸ Xi kafi jña najmi tu k'oóya
nga kj'uaík'á najyuhun.

19 'iNima rú ts'ihin jminchjín xi y'a ntí kō xi tít'sínki ntí kui nistjiun! 20 Tinchíhuu Ntíaná tu xi najmi nistjin chunch'án kuiyúhunu kō tsa nistjin nkjún. 21 At'aha 'yún s'e kjuanima kui nistjiun, kjuanima xi najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kamanda asuntee. Kō ta ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha. 22 Tsa najmi kuatekjá Ntíaná chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uanki kai. Tunga kuatekjáhá Ntíaná chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

23 'Kui nistjiun tsa tjín xi b'a kuitsunuu: “Chasoo, ej tíña xi kits'ín nibá Ntíaná”, kō tsa b'a kuitsunuu: “Ján tíña”, najmi tu n'e s'ejun. 24 At'aha incha kj'uaí xi b'a kuitsu tsank'á nga kui xi j'ai ngajoho Ntíaná kō xi já profeta ts'ín ma tsank'á yjoho. Kui xi incha ts'ín nkjin tikjá kjuankjún kō ni xi chánka, tu xi k'uanachaha ra xuta, xí kohó ra xuta xi j'ájin Ntíaná kamaha ra k'uanachaha. 25 Jahá tixinya títjunnuu ni xi kama.

26 'Kui b'a maha, tsa b'a kuitsunuu jóo: “Ante kixi ján tíña xi j'ai ngajoho Ntíaná”, najmi tu bankiún yo. Tsa b'a kuitsunuu: “Aya 'ma ján tíña”, najmi tu n'e s'ejun. 27 At'aha xi nkú ma nga bat'ai nd'ich'on má tju ts'íu kō ma chji santaha má fintjai, b'a ta kama nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun. 28 Yaha nga má kjijña nku yjoninte k'ien, yo ma ñjakú chálíkíe. B'a ta ts'ín chaha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

*B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

29 'Askahan nga ja kj'ua kjuanima xi kama kui nistjiun, tjen'yún kama jyuhún ts'íu, kō sóo

najmi ta ts'iín ndzjehen. Niñu xi tjin nk'a ján kuixuntu, ko k'uatsé ni xi tjin nk'a ján. ³⁰ As'ai kama chji nk'a ján ni xi kuakúchji nga ja nibá Ntíhi Ndax'iun. Nk'iehé kjinta nkjún ngayje tjká xuta xi tjin asuntej ko skue Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin nintj nga nibáko ngayjee nga'yúhun ko kjuachánkaha. ³¹ Ts'iínkji ntítsjehe nk'ie nga 'yún kjuane tjio. Incha k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjintu tu má xi tjehe ni, b'aha ra má tju ts'iu santaha má fintjai.

³² 'Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjinuu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha yoo ko tjuhu xka, yo nga ja tibichú tiña chunuboo. ³³ B'a ta ts'in nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tjen tiña Ntíhi Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo síjña. ³⁴ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáye xuta xi tjin nd'ai. ³⁵ Kamaha asuntee ko nk'a ján ndyja, tunga éna najmi kj'ua tiya.

³⁶ 'Tunga má nistjin ko chuba nga b'a kamo, najmi ch'a xi behe, ta ndaha ntítsje xi tjin ndjiojmi ján ko ta ndaha Ntíhi Ntjaná. Nku tutuhú Ntia Na'miná xi be. ³⁷ Xi nkú kama nistjin nga y'ejña Noe, b'a ta kama nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun. ³⁸ Kui nistjin xu'bo, nk'ie nga najmi kjee fejin ntá xuta, tu tjincha kjinehé ko tjincha 'bi. Tjincha bixan ko tjincha ts'ínkixan ntíhi. B'a tjincha ts'in santa nkúhu nga tsichu nistjin nga jas'en Noe tsutsu chánko. ³⁹ Najmi kamankjihin xuta santaha nkúhu nga tu ni xí kik'ahá ts'í ko kits'ínkje tentehe. B'ahá ta kama ngáha nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun. ⁴⁰ Kui nistjiun jo já xi tjincha

ts'ínxájin jñáha, nku chjúbé kō xinkuu s'ejña. ⁴¹ Jo jminchjín xi tíncha o, nku xi chjúbé kō xinkuu xi s'ejña.

⁴² 'Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo mí chubaha kj'uaí Nda Ntjanuu. ⁴³ Katumankjinnuu ni xu'bi. Tsa be títjun nda xi ts'e ni'yoó mí chubaha nga jyuun kj'uaí nda ndyjéé, ta k'úéjña nda. Najmi tsjante tsa nda ndyjéé kjuas'en kjuayún ni'yaha. ⁴⁴ Kui kjuaha, b'a ts'ín tintsuba ndahanu kō jun, at'aha chuba nga najmi tichuyóhoo kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda musu xi naxu fiko xaha
(Lc. 12:41-48)*

⁴⁵ '¿Yá nda musuhu xi naxu fiko xaha kō xi nkjink'un, xi nda ntiaha kitsjá xaha nga kui xi tsjáha nichine já musu xingisoo nk'ie nga kuichú chuba? ⁴⁶ ¡Á b'a nda tjihin ts'e nda musu xu'bi tsa b'a títs'ín nk'ie nga kj'uaí nda ntiaha! ⁴⁷ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nda ntiaha ts'ín kunntáha ngayjee ni xi tjihin.

⁴⁸ 'Tunga tsa ch'onk'un nda musu kō tsa b'i ts'ín ts'ínnkjink'un: “K'uandaya saha nda ntiana nga kj'uaí.” ⁴⁹ As'ai k'uéhe já musu xinkjín kō nga kjine kō k'uíko já ch'iu. ⁵⁰ Tsa tū kj'uaíhí nda ntiaha nda musu xu'bi nistjin xi najmi tókuyáha kō chuba xi najmi be, ⁵¹ 'yún ndjá ts'ínnijéhe nda ntiaha xi nkú ts'ín n'enijéhe já xi b'anachaha já ntia, yo má nga kjintá kō kuáte ni'yun.

25

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén istinchjín xi ngji nku s'í

¹ 'Kui nistjiun b'a kama ajihin xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná xi nkú kamat'ain te istinchjín xi ngji nku s'í kjuabixan. Incha jakj'á nd'í setihí kō incha ngji ts'ínkjáihin nda bixoon. ² Un maha xi chinihi kō un maha xi kitikjuaha. ³ Xi chiniu najmi kik'a sa seti nk'ie nga jakj'á nd'íhi nga incha ngji. ⁴ Tunga xi kitikjuo, jakj'á nd'íhi kō ta kik'a nisa seti xi kuinchá saha nd'íhi.

⁵ 'As'ai ts'andayaha nda bixoon kō kama nijnáha istinchjiun, kui nga incha kikjantuféhe. ⁶ Nkú ra ma nga masen nistjen, tjín xi kikjintáya: “Ja nibá nda bixoon! ;Tijusjoo kō tankín n'ekjóhōon!”

⁷ 'Tsisitjen istinchjiun kō y'enda nd'í setihí. ⁸ B'a kitsúhu xi chiniu xi kitikjuo: “K'uaini ichí chuba setinu, at'aha ja tíme nd'íni.” ⁹ Tunga b'ahá kitsú xi kitikjuo: “Najmi, at'aha tsa b'a n'ei, najmi kuichú mahani jin kō ta ndaha jun. Tu sahá tankín ch'atso xi ts'ajun má satéña.” ¹⁰ Nk'ie nga tíncha fik'atse seti xi chiniu, tu j'ai sahá nda bixoon. Xi tjíndaha yjohō incha jas'enko má tíma s'í kjuabixoon kō kis'echjá ankjuo. ¹¹ As'ai j'ai istinchjín xingisoo kō b'a kitsú: “Ji chá ntia, chá ntia, chux'áni ankjuo!” ¹² Tunga b'ahá kitsú nda bixoon: “Kjuaxi ni xi tíxinnu nga najmi benuu.”

¹³ 'Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo mí nistjin kō mí chubaha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi kitsjáha já musuhu toon xi ts'inxáko
(Lc. 19:11-27)*

¹⁴ 'Xi nkú ts'in batéxuma Ntjaná b'a joyaha nku nda xi ngjitsube kj'ai nanki. Kintehe ni nga ngjuai, tjun kinchjáha já musuhu ko kitsjáha ni xi tjihin. ¹⁵ Nku xi kitsjáha un mij toonsine, nku xi kitsjáha jo mij, ko nku xi kitsjáha nku mij. Kitsjáha nga nkúnkú xi nkú ts'in kamaha nga ts'inxáko toon. As'ai ngji kjin.

¹⁶ 'Nda musu xi kits'ínkjáihin un mij toonsine, ngji ts'inxáko ko kits'in nganasun sa un mij. ¹⁷ Xi kits'ínkjáihin jo mij, b'a ta kits'in ko kits'in nganasun sa jo mij. ¹⁸ Tunga máha xi kits'ínkjáihin nku mij, kui xi ngji kjan t'anankiu ko y'éyanji toohon nda ntiaha.

¹⁹ 'Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, j'ai ngáha nda ntiaha já musu xu'bo ko kits'ínkoho kuenta. ²⁰ Tjun j'ai xi kits'ínkjáihin un mij toonsine. Kui xi y'a sa un mij. B'a kitsú: "Ji nda ntia, un mij toonsine kik'ainí. Eí tijná sahi un mij xi kits'in nganasan." ²¹ As'ai b'a kitsú nda ntiaha: "Nda tjin. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoí xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi."

²² 'As'ai j'ai xi kits'ínkjáihin jo mij toonsine. Kui xi y'a sa jo mij. B'a kitsú: "Ji nda ntia, jo mij toonsine kik'ainí. Eí tijná sahi jo mij xi kits'in nganasan." ²³ As'ai b'a kitsú nda ntiaha: "Nda tjin. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoí xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi

ts'in kunntáhara. Nibáí kò tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi.”

²⁴ 'As'ai j'ai xi kits'ínkjáihin nku mií toonsine kò b'a kitsú: “Ji nda ntia, be nga kjain. Chjusíntjein chan xi najmi ji y'entjei. Ni xi kj'ai xi y'entje ji chubéí. ²⁵ Kui nga kitsankjuhunna kò ngjik'iejná 'ma toohin t'anankiu. Ei tíjña ngáha ri toohin.”

²⁶ 'As'ai kinchja nda ntiaha nga b'a kitsúhu: “Ji nda musu ch'onk'un kò ts'e. Tsa yai nga kjesíntjen chan xi najmi an y'entje kò bakj'a ni xi kj'ai xi y'entje, ²⁷ tsa kik'aihi toonna já xi maha ts'ínxáko. Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'ínkjáin ngáha ra nd'ai nga kjúa toonna kò santaha ntíhi kai.”

²⁸ 'As'ai b'a kitsúhu ndo já xi kabincha yo: “Chjú'ohoo ndo tooon kò tjohoon xi tíjñaha te mií. ²⁹ At'aha ngatentee xi tjíhin ni, kui xi k'uai saha kò 'yún s'ehe. Tunga xi najmi tjíhin, kui xi chjú'aha santaha ni xi íchí xi tíjñaha. ³⁰ Chjanikj'o natsin ján má jyuun nda musu xu'bi xi najmi chumi ni chjíhi ra, ante má nga kjintá xuta kò kuate ni'yun.”

B'i ts'in kitsúya Jesu xi nkún'ehe xuta ndyun nkiní

³¹ 'Nk'ie nga kj'uaihi Ntíhi Ndax'iun, kj'uaíko kjuachánkaha kò ngatentee ntítsjehe kò k'úéjñasun ante má nga kuakúchji kjuachánkaha. ³² Ngayjee xuta xi tjin asuntee kama ñjakú nginkun. 'As'ai kuakjánya xuta xi nkú joyaha nku nda bastu xi ts'ínkj'a t'axín chutsankò kò xin ts'ínkj'a chutentsu. ³³ Kixihi k'uéntu chutsankò kò skjúhun k'uéntu chutentsu.

³⁴ 'As'ai kuinchja Nda Rej nga b'a kuitsuhu xi tíjntcha nga kixihi: “Nibó jun xi nda kits'ínkonuu Na'mina. N'ekjóhooon nd'ai nga titjás'enjiun xi nkú

ts'ín batéxuma Na'mina, kui niu xi kis'endanuu nkúhu nga tuts'ihín ní nga kamanda asuntee.

³⁵ At'aha nk'ie nga kama bjona, kik'ainú nichine. Nga kama xintána, kik'ainú ntá. Nga kikjatsú'basan nankinuu, kik'aintenú ni'yanuu.

³⁶ Nga najmi tjínna najyun, kik'ainú najyun xi kingja. Nga kisaté ch'an, tsankintsubek'unnú. Kò nga kikjáaya'yán, tsankinsekjánú.”

³⁷ 'As'ai incha kuinchja xuta xi naxu kits'ín nginkun Ntíaná nga b'a kuitsu: “Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi kò kik'aihi nichine, kò tsa kama xintáhi kò kik'aihi ntá? ³⁸ ¿Nkjé kiyai nga nankinj kitsutjasúin kò kik'ainteihí ní'yaní, kò tsa najmi tjíhin najyun kò kik'aihi najyun xi kindyjai?

³⁹ ¿Nkjé kiyai nga kisaté ch'in kò tsa kisuya'yín kò tsankintsubek'úihín?” ⁴⁰ As'ai kuinchja ngáha Nda Rej nga b'a kuitsu: “Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi nkú ts'ín nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán xi b'a kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte tjen nga chasehe.”

⁴¹ 'As'ai b'a kuitsu ngáha xuta xi tíncha skjúhun: “Tiyú xinnú jun xi najmi nda nginkán. Tankíun ajin nd'í xi najmi ta maha ra 'meyaha, xi kis'endaha ndanindoo kò ntítsje xi tjíhin. ⁴² At'aha nk'ie nga kama bjona, najmi kik'ainú nichine. Nga kama xintána, najmi kik'ainú ntá. ⁴³ Nga kikjatsú'basan nankinuu, najmi kik'aintenú ni'yanuu. Nga najmi tjínna najyun, najmi kik'ainú najyun xi kingja. Kò nga kiseté ch'an kò kikjáaya'yán, najmi tsankintsubek'unnú.”

⁴⁴ 'As'ai incha kuinchja xuta xu'bo nga b'a kuitsu: “Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi,

ko tsa kama xintáhi, ko tsa nankini kitsutjasúin, ko tsa najmi tjihin najyun, ko tsa kiseté ch'in, ko tsa kisuya'yúin, ko najmi tsisinkoihi?" ⁴⁵ As'ai kuinchja ngáha Nda Rej nga b'a kuitsu: "Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi nkú ts'ín najmi nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán najmi nda kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte tjen nga chasehe."

⁴⁶ 'Ko xuta xu'bo nguajai má nga un skue síhin. Tunga xuta xi naxu nginkun Ntiana ngjuai má nga k'úentu tik'un sín.

26

*B'i ts'ín y'enda já tjíxóo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:47-53)*

¹ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúya ngayjee ni xu'bi, as'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

² —Yo nga jo nistjin ndyjaha nga kuitju S'í Pascua, nk'ie nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun xi má nga s'et'a kruu.

³ As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá ni'yaha nda na'mi tíjun Caifa. ⁴ Y'éndako xinkjín xi nkú ts'ín k'uanachaha ra Jesu nga kuakj'ánijé ko ts'ínk'ien. ⁵ Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubée ndo tu xi najmi k'úésihi xuta nkjin xi kj'uai.

*B'i ts'ín nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne
Jesu*

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Nk'ie nga tíña Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu kai, ⁷ as'ai nku tachjuún j'aiko ntá sinjne xi chjí nkjún, xi tíinchaha

nku lubata ndjio chjí. Kui xi tsaténdzjojnú nintaku Jesu nk'ie nga kab'ejñat'a yámixó. ⁸ Nk'ie nga kikié já ni'yakuyóo niu, kama kjahan kó b'a incha kitsú:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne?

⁹ Kamahá 'yún chjí kuach'a ntóo nga kuasatéña kai, tu xi kui tooon k'uaihí rá xutá x'an.

¹⁰ Kint'é Jesu ni xi t'íncha tsu jóo kó b'a kitsúhu:

—¿Á jun t'ín'estihí ruu tachjín? Nda t'ín ni xi kuats'ínna. ¹¹ Xutá x'an bi tehente k'úéntujínnyu, tunga an najmi tehente kúátejñajinnnyu. ¹² Nk'ie nga kuakaténdzjojnúna tachjín ntá sinjnei, ja kuak'íenda yjonintena tu xi s'eyanjihinna. ¹³ Kjuaxí ni xi t'ixinnnyu. Tu má xi t'jehén ni nga s'enijmí én nda tsuhu Nt'ianá nga ngúsuhun asunntee, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín tachjín. B'a ts'ín n'ekj'áítsjehen.

*B'i ts'ín y'énda Judá Iscariote nga ts'ínkjas'en Jesu
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)*

¹⁴ As'ai nku nda ni'yakuyá xi te joó xi 'mi Judá Iscariote ngjisehe já na'mi k'aku ¹⁵ kó b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi k'uainú tsa ts'inkjas'ennnyu ndo?

As'ai y'énda jóo nga tsjáha katé toontaba. ¹⁶ Kui n'istjiun kik'atuts'ihín Judá nga tsangisjái niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínkjas'eheh Jesu.

*B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)*

¹⁷ N'istjin nga b'atuts'ihín rá S'í Pascua, nk'ie nga chine n'inkuan xi najmi kamandakoho na'yu san, as'ai incha j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha kó b'a incha kitsúhu:

—¿Má xi tjeheñ mjeheñ nga k'úendai tu xi chineñeni nichinehe S'í Pascua?

¹⁸ B'i kitsú Jesu:

—Tankiún ajin nantio. Tankihinsoo nda xi ja yaá ko b'a t'ihuun: “B'a títsu nda maestru: Ja túbichú tiña chubana. Ni'yahi kfínka já ni'yakuyána nga ts'inkj'a S'í Pascua.”

¹⁹ As'ai kits'íntjusun já ni'yakuyóo ni xi kitsú Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua. ²⁰ Nk'ie nga ja kama jyuun, y'eñat'ako Jesu yámixó já ni'yakuyá xi te joo ²¹ ko nk'ie nga ja tijncha kjine nichinee, b'i kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nku xi tjenjinnuu ts'íinkjas'enna.

²² As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyóo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an, nda maestru?

²³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Xi ta túbak'á nichine xi tjíya taba má nga túbak'a, kui xi ts'íinkjas'enna. ²⁴ B'a n'ehe Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná, tunga, jnimá rú ts'ihin nda xi ts'íinkjas'eheñ! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

²⁵ As'ai kinchja Juda, nda xi ts'íinkjas'en Jesu, nga b'a kitsú:

—¿A an, nda maestru?

B'i kitsú Jesu:

—Ji xi ja b'a kuixín.

²⁶ Nk'ie nga tijncha kjine nichinehe S'í Pascua, jak'á Jesu ninkuon ko kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjanya ko kitsjáha já ni'yakuyóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó ko chinoo. Kui xu'bi xi yjonintena.

²⁷ Ko ta jakj'á chutsín. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha nga b'a kitsúhu:

—S'iuyo ngatentoo chutsín. ²⁸ Kui xu'bi xi jnína. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta tu xi kama ndyjat'aha ra jéhe. Jnína tít'éndako tsetse Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'ínko xuta. ²⁹ An b'a tíxinnuu. Najmi ta k'ui sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'uiko ngáhanuu xi tsetsehe má batéxuma Na'mina.

B'i ts'ín kitsúya tíjun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntíaná, as'ai incha ngji asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo. ³¹ B'i kitsú Jesu:

—Kui nistjen xu'bi ngatentohoo n'endyjajihun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'ín tít'a éhen Ntíaná: “Ts'in'úhun nda bastuu ko ndzjoya chutsanko.”

³² Tunga nk'iehé nga kj'uaíya ngáhana ngabayoo, kfín tíjunnuu ante Galilea.

³³ As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'ínndyjajihin yjoho ngat'a ts'ii, tunga an ndahachí najmi ndyja kamana.

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nistjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xanto, b'a kuixín nga najmi yaní jan njá tihin.

³⁵ B'a kitsú Pedro:

—Ndaha tsa tjihin nga kuayáko_{ho}, tu nku nga ts'inkiéná yjoná nga behe.

B'a ta incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

B'i ts'ín kinchjako Jesu Ntíaná

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ As'ai tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nku ante xi 'mi Getsemani ko b'a kitsúhu:

—Tintsubahanu ei. Kfín nchjako maná Ntíaná ján.

³⁷ Ngjiko Pedro ko nga joo jáha Zebedeo. Kik'atuts'ihin nga kik'ie babaha ko kis'entaha ra. ³⁸ B'a kitsúhu jóo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'ink'ienna. Tintsubakonú ei ko ta tintsuba ndo.

³⁹ As'ai ngjindju sa ichi ko yo kingjénsten ankjín. B'i kitsú nga kinchjako Ntíaná:

—Ji Na'mi, tsa kama kj'ua t'axinna kjuanima xu'bi, n'ekj'a t'axinní. Tunga katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú ts'ín mjena.

⁴⁰ As'ai ngjise ngáha ra já ni'yakuyóo, ko kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuanu nga kuakintsubakonú? ⁴¹ Tintsuba ndo ko chubakoo Ntíaná tu xi najmi chjút'ayák'uhunnu.

Yuhu animanu tunga yjonintenuhú xi najmi tíchúkuaha.

⁴² As'ai ta ngji nchjakohó ngáha Ntíaná niyá xi ma joho Jesu nga b'a kitsú:

—Ji Na'mi, tsa tjihin nga un skuena ko najmi kama kj'ua t'axinna kjuanima xu'bi, tu sahá katumama xi nkú ts'ín mjehi.

⁴³ Nk'ie nga kik'óya ngáha má tjíntu já ni'yakuyóo, ta kjintuféhe ngáha nga j'aisehe at'aha nijñoó túb'échja suba tunkun jóo. ⁴⁴ Ta ngji nchjako t'axihín ngáha Ntíaná niyá xi ma jahan Jesu nga ta kuihí én kitsú ngáha.

⁴⁵ As'ai j'aisehe já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿A tu nku kisuntuféhe so ko tín'ekj'áíyo? Ja kuichu chuba nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta ngatitsuun. ⁴⁶ Tísintjooon ko tjián. Ja nibá tiña xi títs'ínkjas'enna.

B'i ts'in j'aichj'anijé Jesu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Nk'ie nga ta tínchjaha Jesu, tu j'aihí Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aiko nkjin nkjún xuta xi kits'ín nibá já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhín xá. Incha y'a kichá ndju ko yá nga incha j'ai. ⁴⁸ Ko nda xi títs'ínkjas'en Jesu ja kabinchá'a títjun jóo nga b'i kitsúhu:

—Xi kjexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Kui xi chjúbó.

⁴⁹ Tjen'yún ngjik'úhún ra Jesu ko b'a kitsúhu nga kikjexu'ba:

—Antahi, nda maestru.

⁵⁰ B'i kitsú Jesu:

—Ji nda xinkjián, n'endjuí xá xi kjúáihini.

As'ai j'aik'úhún Jesu já xingisoo ko jakj'ánijéhe.

⁵¹ Tunga nkuhú kichá ndju ts'asje nku nda xi tjenko Jesu. Kits'ín'uhún nku nda musuhú nda na'mi tíjuun. Tsatet'a tjabaxínñju. ⁵² Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Chj'atjó ngáhani kichahi antehe. At'aha ngatentee xi ts'ínchjén kichá nga kján, ta kichá

kuayáha. ⁵³ ¿A najmi yaní nga kama kuankihí Na'mina ko tjen'yún ts'ín nibáhana mií ní ntítsje? ⁵⁴ Tunga tsa b'a ts'ian, ¿nkú ts'ín kuitjusuhun ni xi tjit'a xujun éhen Ntíaná? At'aha b'a ts'ín tjit'a nga tjihin nga b'a kama.

⁵⁵ As'ai b'i kitsúhu já xi tsichukj'áha:

—¿A nda ndyjená? ¿Á íxí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjúáchj'anijéhenú? Xki nistjin tsásinjña nga tsakuyá má ma natsihin ninku. Namí kichjubénijénú. ⁵⁶ Tunga b'ahá tíma ngatentee ni xu'bi tu xi tbitjusuhun éhen Ntíaná xi y'et'a já profeta.

As'ai incha tsanka ngatentee já ni'yakuyóo nga tsásinjña suba Jesu.

*B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judío
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14,
19-24)*

⁵⁷ Já xi j'aikj'áha Jesu ni'yaha nda na'mi títjun Caifa incha ngjikohó. Ja kab'entu yo já chjine'éhen kjuatéxumoó ko jáchá xi tá tjihin xá. ⁵⁸ Máha Pedro, kitsjennki kjihin Jesu santaha nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi títjuun. Jas'en ko y'ejñajihin já jun xi kunntá yo, tu xi skuehe ni xi kama.

⁵⁹ As'ai já na'mi k'aku ko ngayjee já tjíxóo tsangisjai ni xi kama kjanít'aha Jesu tu xi kama n'ek'iehen. ⁶⁰ Tunga najmi incha kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu, ndaha tsa incha j'ai nkjún já testiyu tsank'á xi incha ngji kontraha Jesu. Tunga tu चाहán j'ai jo ⁶¹ xi kitsúya én xi kinchja Jesu:

—B'a kitsú ndai nga kinchja: “An kamana ts'inkatsúnya ninkuhú Ntíaná ko jan nistjin kjesintjen ngáhana.”

⁶² As'ai tsisintjen nda na'mi tíjuun nga kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kujínni? ¿Á b'a tíincha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

⁶³ Tunga najmi kinchjahá Jesu. As'ai b'ahá ta kitsú ngáha nda na'mi tíjuun:

—Nginkun Ntíaná xi tíña tík'un an túbjasjáiyaha. Tixínyani tsa ji xi kits'ín nibá Ntíaná, xi Ntíhi Ntíaná.

⁶⁴ B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín. Ko ta xínyanuu nga choo Ntíhi Ndax'iun nga k'úéjñat'aha Ntíaná xi tjihin nga'yún ko nga nibajin ninti xi tjin nk'a ján.

⁶⁵ As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda na'mi tíjuun. B'a ts'ín tsakúchji ndo nga najmi kisasihin én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—¿Najmi tibenkjún Ntíaná ndai nga b'a títsu! ¿A machjén saná já testiyu? Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntíaná. ⁶⁶ ¿Nkú manuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Ngabaya tjeheh ra ndo.

⁶⁷ As'ai tjin xi tsatétéjin ankjin Jesu nga kik'aya ko kik'íéhe. K'ua xi kik'onjihin ⁶⁸ nga b'a kitsúhu:

—Ji xi jáini ngajoho Ntíaná, tixínyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íéhi?

*B'i ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)*

69 Nk'ie nga kab'ejña Pedro natsin ni'yaha nda na'mi titjuun, as'ai j'aik'uhun nku na musu ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta tjenkoj Jesu xi nibáha Galilea.

70 Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro nginkun ngatentee xuta xi tjin yo. B'a kitsú:

—Najmi be ni xi tibixín.

71 As'ai tsitju yo nga ngji má tjen ankjuu natsiun. Yo ta kikiehé ngáha ra kj'ai na musu ko b'a kitsúhu já xi kabincha yo:

—Kui cháxi xi ta tjenko Jesu xi nibáha Nazaret.

72 Ta najmi kits'ínkiehé ngáha yjoho Pedro. Santaha Ntjaná kits'ínkie nga b'a kitsú:

—¡Najmi be ndo!

73 Sa kutju já xi kabincha yo j'aisehe Pedro ko b'a kitsúhu:

—Kjuaxi kjáihin nga ta ji xi tsjenkoj jóo. At'aha xi nkú n'e chubai túb'échjit'aihin.

74 As'ai ndjá kinchja Pedro ko ixí Ntjanáhá kits'ínkie nga b'i kitsú:

—¡Najmi be ndo!

Kui chubo tjen'yún kikjintáhá nku xanta 75 ko j'áítsjehen Pedro ni xi kitsú Jesu: “Kintehé ni nga kjintá xanto, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.” As'ai tsitjusje Pedro ko kikjintá un kikjintá nte.

27

*B'i ts'ín kin'ekjas'ehen nda titjun Pilato Jesu
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)*

1 Nk'ie nga ja kama seen, incha y'éndako xinkjín ngatentee já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá xi nkú ts'ín kama ts'ínkiehen Jesu. 2 As'ai tji'yúhún

ts'ihin ra nga incha ngji ts'inkjas'ehen nda titjun Pilato.

B'i ts'in kits'ink'ien suba yjoho Juda

³ Máha Juda, nda xi kits'inkjas'en Jesu, nk'ie nga kint'é nga kitsjá kjuá já tjíxóo nga n'ek'ien Jesu, as'ai ngjikj'áha ra animaha ngat'a ts'e ni xi kits'in ko kits'ink'óya ngáha ra já na mi k'aku ko jáchá xi tá tjíhin xá toontaba xi katée. B'a kitsúhu:

⁴ —Jé tjenna. Nku nda xi najmi tjíhin jé kits'inkjas'en nga n'ek'ien.

B'a incha kitsú jóo:

—¿Mí xi nusinni jin? Kuenta hi ní ni xu'bo.

⁵ As'ai kikjaníya Juda tooon aya ninku ko tsitju yo nga ngji kjenntu n'ú suba yjoho.

⁶ J'áya já na mi k'aku tooon ko b'a kitsúhu xinkjin: —Najmi ma tsa kaxaha toon chje k'úeyaá toon xu'bi, at'aha chjíhi nda xi n'ek'ien niu.

⁷ Y'éndako xinkjin jóo. As'ai ts'atseko ho tooon xu'baha nda xi ts'innda ndjii tu xi yo kama s'eyanjíhi xuta xi xin nanki nibáha. ⁸ Kui kjuaha nga Ante Jní 'mihi ante xu'bo santaha nistjin nd'ai.

⁹ B'a ts'in tsitjusahun éhen Ntíaná xi kinchja nda profeta Jeremia: “Jakj'á jóo toontaba xi katée, chji xi y'énda já xi ntje Israel tjeheh ra nga b'a tjín chjíhi ndo. ¹⁰ Kui xi ts'atseko ho xu'baha nda xi ts'innda ndjii. B'a kitsúna Ntíaná.”

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda titjun Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ngjinijé Jesu nginkun nda titjun Pilato. Kui xi b'a kitsúhu nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín.

¹² Nk'ie nga nkjin ni xi kikjanínehe já nã'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá, ndahachí najmi kinchja Jesu. ¹³ As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi tínu'yání ngayjee ni xi tikjanínehi jóo?

¹⁴ Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga tu ni xi kama nkjuhun ra nda titjuun.

*B'i ts'in kitsjá kjuá Pilato nga n'ek'ien Jesu
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

¹⁵ Ni xi ma nk'ie nga S'í Pascua, b'i ts'in tíñaha nda titjuun. B'ejña ndaí nku nda nubayá xi f'ájin xuta nantia. ¹⁶ Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi be tentehe xuta, xi 'mi Barraba. ¹⁷ Nk'ie nga kama ñjakú xuta, as'ai b'a kitsú Pilato:

—¿Má xi mjenuu nga k'uejña ndaínuu? ¿A Barraba a ra Jesu xi 'mihí Cristo?

¹⁸ B'a kitsú Pilato at'aha kamankjihin nga tíma xin k'un jóo ngat'aha ni xi títs'in Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'ínkjas'ehen ra. ¹⁹ Nga kab'ejña Pilato ante má nga ts'in kjuá, b'i tsu én xi kits'in nibáha chjuúhún: “Najmi chumi ni tjehe xuto. Najmi tu ji nungijin yohi. At'aha ch'on ts'in ka'bai chinina nkui jyún tu ngat'aha ni xi tímat'ain xuto.”

²⁰ Tunga já nã'mi k'akuhú ko jáchá xi ta tjihin xá tsinchá'a xuta xi kama ñjakú yo tu xi incha kuankihi nga tu sahá Barraba xi n'e ndaíhi ra ko nga Jesu xi n'ek'ien. ²¹ As'ai ta kingjásjayahá ngáha nda titjuun:

—¿Má xi kui já xi jóo mjenuu nga k'uejña ndaínuu?

B'a incha kitsú xuta nkjiun:

—Barraba.

²² B'a kitsú Pilato:

—¿Ko mí xi ts'ihin Jesu xi 'mi Cristo?

B'a incha kitsú tente xuta:

—¡Kas'et'a kruu!

²³ B'ahá ta kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'in ndo?

Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—¡Kas'et'a kruu!

²⁴ As'ai najmi ta be nkú ts'íihin Pilato, at'aha tu sahá 'yún tíincha kjintáya sa xuta nkjiun nga tíma kjahan. Kui nga jakj'áha ntánijua, tsanéjnu ntsja ginkun xuta ko b'a kitsúhu:

—Najmi an tjinna jé nga kuayá ndai. Jun yo ni xi n'oo.

²⁵ B'a incha kitsú ngatentee xuta:

—Jin ko ntini ch'anji ngabayaha ndo.

²⁶ As'ai y'éjña ndai Pilato Barraba ko kitsjá kjuá nga s'ehé Jesu ko nga s'et'a kruu.

²⁷ As'ai já juhun Pilato jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja njaha ngayjee já jun xinkjin nga y'éjtindaihi Jesu. ²⁸ Incha ts'asje najyuhun Jesu ko kits'ínngja nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. ²⁹ Ko incha kits'innda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku ko ntsja kixi kits'ínk'a nku yáxá. As'ai tsinchakúnch'int'a mañaha ko tsajnukie nga b'a incha kitsúhu:

—Antahi, nda reihj xuta judio.

³⁰ Tsatétéjnu ko jakj'á yáxoo nga kik'onntjai nintaku Jesu. ³¹ Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'ínngja

ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi ngjuát'a kruuhu.

B'i ts'in kis'et'a kruu Jesu

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Nk'ie nga tìncha bitju yo, ksatékjá nku nda nanki Cirene xi Simon 'mi. Kui xi kits'in kjuayúhun ra já juun nga k'uanji kruuhu Jesu.

³³ As'ai incha tsichu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu ra: Antehé Nintaku Anima. ³⁴ Kik'aihi Jesu nga k'úi binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga nk'iehé nga kikjut'a Jesu ntóo, najmi kits'in yu nga kik'i.

³⁵ Nk'ie nga kingját'a kruu, já juun tsakjánya xihí xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'ihin.

³⁶ As'ai y'entu yo nga kikunntá. ³⁷ Kis'et'a xi tjehe antsjáku Jesu nku yáte xi títuya mí kjuaha nga t'n'ek'ieheh. “Kui xu'bjí xi Jesu xi nda reihí xuta judio”, kis'et'a yátee.

³⁸ Ta kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihí ko nku nga skjúhun. ³⁹ Xuta xi tìncha f'a yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku ⁴⁰ nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai ninku ko jan nistjin chjúsíntjen ngáhani, tsixín, n'ek'anki yjohi. Tsa ji xi Ntíhi Ntíaná, títjujent'ai kruu.

⁴¹ B'a ta ts'in kik'ayahá já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumo ko jáchá xi ta tjíhin xá. B'a incha kitsúhu xinkjín:

⁴² —Kamahá ndai nga kj'ái xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho. Katitjujent'a kruu nd'ai tsa kui xi nda reihí xuta Israel. Nk'iehé nga s'ejinná. ⁴³ Kui xi 'yún kis'ejihin Ntíaná, kui nga Ntíaná kats'ínk'ankihí ra nd'ai tsa

tjo kjuaxih_i. ¿A najmi b'ahá kitsú nga kui xi Ntíh_i Ntíaná?

⁴⁴ Kō já ndyjé xi kjintut'á kruuko Jesu tã ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'ín k'ien Jesu

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Chubã te jo nga nistjiun kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chubã jan nga ngixuun. ⁴⁶ Nkú ma nga chubã jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eli, Eli, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuh_u rã: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahaní?

⁴⁷ K'ua xutã xi kabincha yō incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu rã xinkjín:

—Ndã profeta Eliã tínchjaha ndo.

⁴⁸ As'ai tjen'yún tsangatsankahá nku ndã xi síjña yō kō nku tsankã kits'ínk'anchikō sesehe binu san. Kui xi y'eku nku yáxá nga kits'ínkjik'uhun Jesu tũ xi k'úhi. ⁴⁹ Tunga b'ahá kitsú xutã xi kabincha yō:

—Chúya mai. Chãse ma rãá tsa nibá Eliã nga ts'ínk'ankih_i.

⁵⁰ As'ai tã 'yúhún kikjintáya ngáha Jesu kō k'ien.

⁵¹ Nk'ie nga b'a kamoō, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. Jo tsitju. Kik'aha rã nk'aha santaha kintee. Kō chón kama kō tsakjan naxiu. ⁵² Tsix'á tsjóhō animã kō j'áiya ngáha rã nkjin xutã k'ien xi kis'ejihin Ntíaná. ⁵³ Incha tsitju tsjóhō nk'ie nga j'áiya ngáha rã Jesu kō jas'en nanki je Jerusalem nga tsakúchjih_i yjohō nkjin xutã.

⁵⁴ Ndã jun k'aku kō já jun xi tìncha kunntá Jesu, nk'ie nga kikié chón kō ngayjee ni xi tímoo, tũ xí incha kitsankjúhún kō b'a incha kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi Ntíhi Ntjaná.

⁵⁵ Yo kjint'á kabincha nkjin jminchjín xi tijncha base. Kitsjennkíhi Jesu nga tsitju ante Galilea ko tsasinkoho. ⁵⁶ Ajihín jminchjún tjenjin Mariá Magdalena, Mariá xi naaha maha Santiago ko Kuse, ko naaha jáha Zebedeo.

B'i ts'in kis'eyajni Jesu

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Nk'ie nga ja tíma jyun, j'ai nku nda nchiná xi 'mi Kuse, nku nda nanki Arimatea xi ta ja tsichu ma nku nda ni'yakuyáha Jesu. ⁵⁸ As'ai ngjisehe Pilato ko tsankihi yjonintehe Jesu. Kitsjá kjuá Pilato nga k'uaihi ndo yjonintee.

⁵⁹ Jakj'á Kuse yjonintee. Nku najyun je kik'ontikjánu ⁶⁰ ko ngjingjájñaya nku tíxa tsjó tsetsehe xi kits'inndat'a naxiu. As'ai kik'ontikjá nku ndjio chánka nga y'échjane ankjuá tsjóo ko ngji. ⁶¹ Y'entu ankjín tsjóo Mariá Magdalena ko Mariá xinkuu.

B'i ts'in kin'e kunntá já juun tsjóo

⁶² Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga j'a nistjin nk'ie nga s'enda ni xi machjén S'í Pascua, as'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko já fariseo nginkun Pilato ko b'a kitsúhu:

⁶³ —Ji nda ntia, f'áitsjenni nga b'a kitsú nda tsank'oo nk'ie nga tíña sa: “Nk'ie nga kj'ua jan nistjin, kj'uaíya ngáhana ngabayoo.” ⁶⁴ Kui b'a maha, b'a tíxín nga chúnnta tsjóo santaha nkúhu nga kj'ua nistjin xi ma jahan. At'aha tsa najmi ma, kutsa kj'uaíhi já ni'yakuyáha ndo nga jyuun ko ngjuaike ndyjé yjonintehe. As'ai: “Ja j'áíya ngáha

ra ngabayoo”, kuitsuhu xuta. Tsa b'a ts'ín jóo, 'yún s'e sa én tsank'á xi kuitju askahan nga xi tjuun.

⁶⁵ B'a kitsú Pilato:

—Tankinkoo já juun. Tankiún n'e kunntó tsjóo xi nkú ts'ín mjenuu.

⁶⁶ As'ai incha ngjisehe tsjóo. Nku ndjio y'échjanekoho. Y'échjane sisin ko y'entu já jun xi kikonntá yo.

28

B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Nk'ie nga j'a xuatu, ja tífi ma sen ngáha nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjóo, ngjisehe tsjóo Mariá Magdalena ko Mariá xinkuu. ² As'ai tu nkuhú chón xi tu xí 'yúhún kama. Nku ntítsjehe Ntíaná nibajen nk'a ján. J'aikjexín ndjio xi t'íchjane ankuahá tsjóo ko yo y'ejñasun. ³ Xi nkú joyaha nd'ích'on tjin sénnistjihin ko taba xúxú najyun xi yja xi nkú joyaha nch'án. ⁴ Nk'ie nga incha kieke ntítsjee já jun xi t'íncha kunntá tsjóo, tu xí incha kitsankjúhún nga incha kik'atsé. B'a incha kik'ientu xi nkúhu tsa ja k'ien kik'ientu.

⁵ As'ai kinchjako ntítsjee jminchjün nga b'a kitsúhu:

—Najmi tu binkjun. Be nga Jesu xi kis'et'a kruu t'ibinchisjó. ⁶ Najmi ta ei t'íñaha. Ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo xi nkú nga kitsú. Nibáhasoo ante má nga kis'ejña. ⁷ Kitsá tankínk'inyohoo já ni'yakuyáha nga ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo Jesu ko nguai t'itjuhün ante Galilea. Yo skue. Ja kuaxinyanu ni xi t'ihin nga xínnuu.

⁸ As'ai tsitju kitsa kitsa jminchjün aya tsjóo. Títsankjún kò tsjo ñkjún tímaha. Tsangatsanka nga ngji tsúyaha já ni'yakuyóo éen. ⁹ Kò nga tíincha fi, tu yohó kiséjin Jesu kò janiñaha. As'ai incha ngjik'úhün kò kitsubakjá sjai nga kits'intsjohó. ¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu binkjun. Tankínk'inyohóo já nts'é nga katji ante Galilea. Yo skuena.

B'i ts'ín kitsúya já juun ni xi kamoó

¹¹ Nk'ie nga tíincha fi jminchjün, as'ai ngji k'ua já juun ajin naxinantóo. Ngji tsúyaha já na'mi k'aku ngatentee ni xi kamoó. ¹² As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku kò jáchá xi ta tjíhin xá nga y'éndako xinkjín. As'ai kitsjá ñkjúhün toon já juun kò b'a kitsúhu:

¹³ —B'i tixiún: “Kaf'aigyún já ni'yakuyáha ndo kò kafiko ndyjé yjoninte k'ien nk'ie nga kisuntuféi.”

¹⁴ Tsa kuint'é nda tíjuun niu, jin yai xi nkú n'e chubanijmíkoj. Najmi tu jun fantohó yjonuu.

¹⁵ As'ai jakj'á já juun tooon kò b'a incha kitsú xi nkú kik'ihin. Kui én xu'bi xi tu yje chubanijmíyahá sa ajihin xuta xi ntje judio tjeheñ ra santaha nistjin nd'ai.

B'i ts'ín kitsjá xaha Jesu já ni'yakuyáha
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Já ni'yakuyá xi te nkuu incha ngji ante Galilea asunntu tjenki xi kitsú Jesu. ¹⁷ Nk'ie nga incha kieke Jesu, kits'intsjohó, tunga tjíhin xi jo jan kamaha. ¹⁸ As'ai Jesu ngjisehe já ni'yakuyáha kò b'a kitsúhu:

—Ja kik'aina nga kuatexumaha ndjiojmi jáñ kò asuntei. ¹⁹ Kui nga tankíhinu kò n'e mo

xuta ni'yakuyána ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee. Tatentó xuta tu xi Ntia Na'miu, Ntíu ko Espiritu Santo kamats'ehe. ²⁰ Takúyohoo nga kats'íntjusun ngayjee kjuatéxumana. An kúatejñajinnuu ngayje nistjin santaha nkúhu nga kfe asuntee.

Éhen Ntíaná
New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz
(MX:maj:Mazatec, Jalapa de Díaz)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, Jalapa de Díaz

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Jalapa de Díaz [maj], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, Jalapa de Díaz

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

e05183c2-7c34-5cdd-8c78-15ea51bd8cbb